

PÁLYÁRA ⁴ FEL!

ÚTON A PÁLYABOLDOGSÁG FELÉ

Az emberközpontú szakképzés
szemlélete és gyakorlata
a Székesfehérvári
Szakképzési Centrumban

PÁLYÁRA

PÁLYÁRA⁴
FEL!

**ÚTON
A PÁLYABOLDOGSÁG
FELÉ**

**Az emberközpontú szakképzés
szemlélete és gyakorlata
a Székesfehérvári Szakképzési Centrumban**

TARTALOMJEGYZÉK

A kötet szerzői

Vendég szerzők:

Dr. Kenderfi Miklós Máté	tanszékvezető egyetemi docens Emberi erőforrás tanácsadó MA szakvezető MATE, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet Humántudományi és Szakképzési Tanszék
Dr. Fazakas Ida	főiskolai docens, pályaorientációs tanácsadó Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Juhász Ágnes	Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs szakosztály titkára
Mits Péter	Kodolányi János Egyetem Művelődésszervezés tanár, adjunktus, kulturális titkár Kulturális Tanulmányok Tanszék

A FEJÉR MEGYEI HÍRLAP, ÖKK és szekesfehervar.hu archívumából közölt írások szerzői:

Baráth Eszter, Bácskai Gergely, Csordás Csilla, Déri Brenda,
Fraller Ildikó, Gáspár Péter, Majer Tamás, S. Tóttó Rita

A TÁSKARÁDIÓ együttműködő munkatársai: Ollerinyi Tamás és Winter Diána

A Székesfehérvári Szakképzési Centrumban dolgozó szerzők:

Kulcsár Szilvia	kancellár, Székesfehérvári Szakképzési Centrum, okleveles középfiskolai tanár, szakvizsgázott pedagógus, mesterpedagógus
Szépné Holczer Piroska	főigazgató, Székesfehérvári Szakképzési Centrum, okleveles középfiskolai tanár, szakvizsgázott pedagógus, mesterpedagógus
Fűrész István	okleveles műszaki tanár, pályaorientáció szakos tanár, szakvizsgázott pedagógus, pályatanácsadó
Halász Timea	okleveles középfiskolai tanár, szakvizsgázott pályaorientáció szakos tanár
Heiter Kitti	okleveles középfiskolai tanár, szakvizsgázott pedagógus
Horváth Lajos Zoltán	okleveles középfiskolai tanár, szakvizsgázott pedagógus, igazgató SZFSZC Széchenyi István Műszaki Technikum
Keczeriné Szalai Éva	okleveles középfiskolai tanár, szakvizsgázott pedagógus, szaktanácsadó mesterpedagógus
Torma Kinga Regina	marketingkommunikációs munkatárs, sajtóreferens
Wetzl Viktor	okleveles geográfus, vállalati kapcsolattartó, doktorjelölt, PTE FDI

Szerkesztette:

Szépvölgyi Emese főigazgató-helyettes, Székesfehérvári Szakképzési Centrum,
okleveles középfiskolai tanár, szakvizsgázott pedagógus

Kulcsár Szilvia:

Humanista szakképzés az eredményes gazdaságért.
Mit teszünk a pályaboldogságért? 7

Szépné Holczer Piroska:

Bevezető. Mi elkísérünk az óvodától az egyetemig, és tovább.
Hagyományos előszó helyett. 9

Wetzl Viktor:

Mit érdemes tudni a duális képzésről? 10

Horváth Lajos Zoltán:

Okleveles technikus képzés a Székesfehérvári Szakképzési Centrum intézményeiben... 20

Keczeriné Szalai Éva:

Az irodalomtanítás lehetőségei a megalapozott pályaválasztás előkészítésében 24

Fűrész István:

Új pajzsot Akhilleusz! A szakmák dicsérete 34

Juhász Ágnes – Fazakas Ida:

Összefoglaló az MPT Pályaorientációs Szakosztályának „székesfehérvári”
online konferenciájáról. 35

Kenderfi Miklós – Fűrész István:

Szemléletváltás a szakképzésben: a lemorzsolódás megelőzésének
pályaorientáció központú megközelítése 39

Kenderfi Miklós – Kulcsár Szilvia – Fűrész István:

Régi kihívások, új válaszok – A duális képzés pályaszocializációt előtérbe
helyező új megközelítése 52

Torma Kinga Regina:

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum kapcsolata a helyi médiumokkal 64

Halász Timea:

A pályaorientációs munkakipróbáló labor bemutatása, a Digitális Közösségi
Alkotóműhely lehetőségei a Székesfehérvári Szakképzési Centrumban 80

Fűrész István:

A szakképzés mint ünnep 90

Horváth Lajos Zoltán:

Kiemelt pedagógiai feladatok és módszerek a Székesfehérvári Szakképzési Centrum
szakmai programjában. 93

Heiter Kitti:

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályaorientációs honlapjainak bemutatása... 102

Halász Timea:

A nagy utazás. Ötletek a felső tagozatos osztályfőnöki órákhoz a 7-8. évfolyamra 107

Heiter Kitti:

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályaorientációs módszertani
fejlesztéseinek bemutatása az elismerések tükrében 118

Mits Péter:

Dalok és zenés mondókák a pályaorientációról
Fűrész István és Kulcsár Szilvia szövegeire 126

PÁLYÁRA⁴ FEL!

***Kulcsár Szilvia:
Humanista szakképzés az eredményes gazdaságért.
Mit teszünk a pályaboldogságért?***

Szeretettel köszöntöm minden kedves Olvasónkat!

Egy olyan könyv olvasására biztatom Önt, amely bemutatja, hogy a szakképzés milyen lehetőségeket biztosít a fiatalok számára, továbbá szemlélteti azokat a pedagógiai tevékenységeket, melyekkel a legjobb pályára kívánjuk juttatni őket.

Az elmúlt évtizedben a szakképzés olyan átalakítása kezdődött meg, amely képes arra, hogy a gyorsan változó gazdasági és társadalmi kihívásokra egyidejűleg adjon választ. Történtek jogi változások és módosult a szakoktatás irányítási rendje is. Ezt Önök az iskolarendszer átalakulásából érzékelhetik leginkább.

A változások azonban új pályapedagógiai személetet és módszereket is igényelnek. A kötetben váltakozva követik egymást a tanulók lehetőségeit és a pedagógiai szemléletünket bemutató írások. Azonos súlyt kap a szakma és az ember, de mindig az ember kerül a középpontba.

A kötet összefoglalja több év pályapedagógiai eredményeit, melyeket már részben bemutattuk, de most egyben láthatók. Számos olyan jó gyakorlatot és tanulmányt adunk közre, melyek megmutatják, hogy új pályapedagógiai módszerekkel és eszközökkel, a címben is említett pályaboldogsághoz valóban hozzásegíthetjük a fiatalokat.

Reméljük, hogy e kis könyv sokak számára ad segítséget munkához, döntéshoz, állásfoglaláshoz és reméljük, hogy fokozza a szakképzés iránti bizalmat és érdeklődést.

Mi tudjuk, hogy a gazdasági és társadalmi célokat is csak boldog szakemberekkel lehet érni.

Kérem, gondolkodjunk erről közösen!

Szépné Holczer Piroska:
Bevezető
Mi elkísérünk az óvodától az egyetemig, és tovább.
Hagyományos előszó helyett

„A helyes tevékenység és a helyes élet azonos jelentésű a boldogsággal.”
Arisztotelész

Tisztelt Olvasók!

Immár a Pályára fel! kiadvány 4. kötetét tartják a kezükben. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum megalakulása óta prioritást élvez a pályaeorientáció, mely mára már folyamatosan megújuló, széleskörű szolgáltatást biztosít. Nem csupán feladatunknak, hanem misszióknak, küldetésünknek tekintjük a hozzánk fordulókat támogatókat, a pályaboldogság megélésének segítségét.

Az elmúlt években radikális változást tapasztalhattunk a munkaerőpiacon, ami magával vonta a munkavállalói kompetenciák megváltozását, mindez hatalmas kihívást jelentett mind a gazdasági élet, mind a szakképzés számára. A gazdasági-munkaerőpiaci átalakulás következményeként az Ipar 4.0, majd a Szakképzés 4.0 jelentősen átalakította a szakképzést. A pályaeorientációs szakemberek komoly próbatétel előtt álltak, és állnak napjainkban is, hogy a megváltozott körülményeket figyelembe véve tudják az egyén számára átadni a szükséges információkat, a változások célravezető kezelésének módját, a környezetünkhöz való rugalmas alkalmazkodást.

A tendenciák azt mutatják, hogy napjainkban már nem egy egész életre szólóan választunk pályát, hiszen a körülöttünk zajló folyamatos változás miatt mind szakmát, mind munkahelyet akár többször is szükséges módosítani életünk során. A munkaerőpiaci változások következményeképpen bizonyos szakmák, munkakörök eltűnnek, mások létrejönnek. A jövő munkavállalóinak képesnek kell lenniük reagálni a változásokra, képesnek kell lenniük a folyamatos személyes és szakmai fejlődésre. Mindezek megvalósulását segítik pályaeorientációs szakembereink.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályaeorientációs tevékenysége az óvodás kortól a középiskolás éveken keresztül, a felnőtt korig terjed. Célja az önismeret fejlesztése, a folyamatos életpályadöntések segítése, az önmegvalósítás, a személyiség kiteljesedésének támogatása. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum, és a részeként működő 11 intézmény pályaeorientációs tevékenységének meghatározó szerepe van az életkorokon átívelő sikeres életpálya megvalósításában, a pályaboldogság elérésében.

Célunk, hogy az intézményeinkben bármilyen szakmát elsajátító személyek önmaguk megismerésén keresztül a választott szakmájukban boldogok legyenek.

Bevezető gondolataimat Nagy Ádám János, a 2018-ban Budapesten megrendezett Euroskills verseny aranyérmes bútorasztalos sorával zárom: *„Válaszd azt a szakmát, ami a szívedbe van írva.”*

Wetzel Viktor: Mit érdemes tudni a duális képzésről?

1. Bevezetés

A posztmodern társadalom és posztmodern gazdaság generális kihívása a változás és az erre való felkészültség képessége. Az ipar folyamatos és állandó modernizációjának eredményeképpen változnak a foglalkoztatói elvárások, a makro- és mikroökonómiai környezet és természetesen a munkaerőpiaci elvárások. A képzés, ezen belül a szakképzés, a duális szakképzés eltérő oktatási környezetet kínál és eltérő közösségi tapasztalatokkal vértel fel a jövő munkavállalóját. A 2019. LXXX. törvénnyel életre hívott, a szakképzési rendszer globális megváltoztatása biztosítja azon szakmai lehetőségeket, infrastrukturális feltételeket, mellyel a szakképzés válhat a magyar gazdaság stabil stratégiai alapkövévé. A mai szakképzési rendszer megalkotását hosszú, folyamatos és aktív párbeszéd előzte meg. A piac szereplőivel, a kamarákkal és a vállalatokkal közösen újították meg a szakképzés és felnőttképzés rendszerét, mely támogatja a gazdaság által igényelt képzettség és kompetenciák elsajátítását, a teljes átjárhatóságot a szakmák között, és kialakítja a belső motivációt az élethosszig tartó tanulásra, a folyamatos szakmai megújulásra, továbbá kialakítja nyitottságot a progresszív fejlődésre. A valós ipari környezetben megtapasztalt feladatok, projektmunkák támogatják az oktatási rendszerben kevésbé fejlődő készségek megszerzését, a munkaszocializációt, a vállalati környezet megtapasztalását. A duális képzés lehetőséget biztosít a megszerzett tudás azonnali gyakorlatba ültetésére - ezáltal segít beágyazni a tanultakat a mindennapi munkavégzésbe -, komplexebb feladatok ellátását teszi lehetővé a választott szakmán belül, mellyel az egyes tudáselemek készségszintje emelkednek, bővítve a duális képzésben résztvevők szakmai eszköztárát, problémamegoldó képességét és rendszerszemléletét. A szakképzés a gazdaság szolgálatába úgy és akkor állítható, ha az oktatók ismerik a legmodernebb technológiákat, módszereket és innovációkat. A gazdaság és szakképzés egymásra utaltsága tehát egyértelmű, a cél eléréséhez elengedhetetlen a vállalati szféra és a szakképzés kölcsönös, szimbiotikus együttműködése. A versenyképes gazdaság a gazdálkodó szervezetek, vállalatok és vállalkozások versenyképességén alapszik (POGÁTSNIK, M., 2022.), a magyar gazdaság versenyképessége pedig a szakképzésen.

„Ha hajót akarsz építeni, ne az embereket trombitáld össze, hogy fát szerezzenek, hanem tanítsd meg nekik a végtelen tenger iránti vágyat!” – Antoine de Saint Exupéry

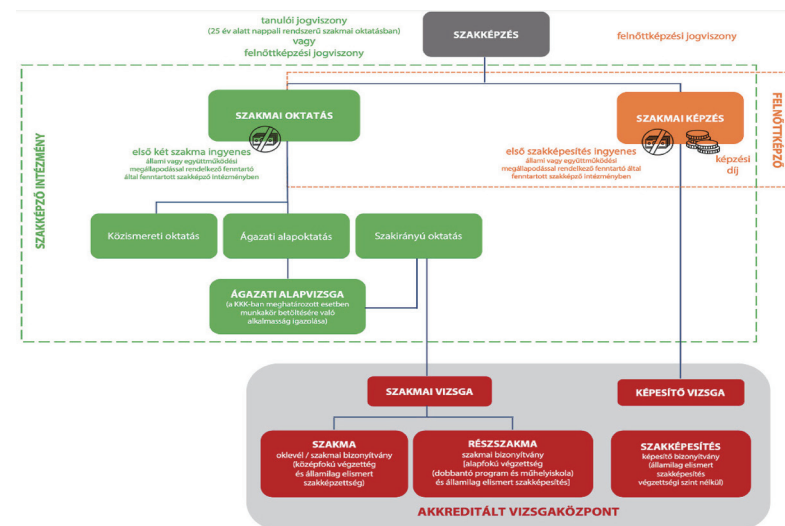
2. A Szakképzés 4.0 rendszere

A Szakképzés 4.0 három alappilléren nyugszik (ITM, 2019):

- A szakképzést vonzóvá kell tenni, ehhez megfelelő beavatkozások szükségesek.
- A szakképzés a képzés megkezdésétől kezdve átlátható, egyértelmű életutat mutat.
- A szakképzés harmadik pillére a legmodernebb technológiákat, innovációkat ismerő oktatók megléte.

A szakképzés szabályozásának alapját a Szakképzési törvény (2019. LXXX. tv. továbbiakban Szkt.) és a Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról (12/2020. (II. 7.) továbbiakban Szkr.) szabályozza. A Szakképzési törvénynek és a Felnőttképzési törvénynek a szak-

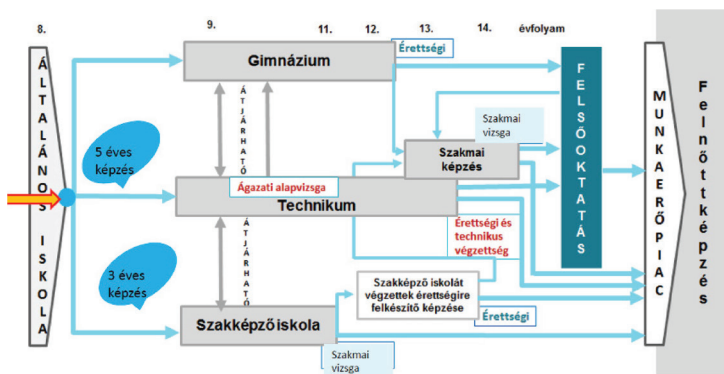
képzési rendszer alapjait meghatározó rendelkezései 2020. január 1-jén, a hozzájuk kapcsolódó végrehajtási rendeletek 2020. február 15-én léptek hatályba, és valamennyi jogszabályt 2020. szeptember elsejétől kell alkalmazni felmenő rendszerben. A Szakképzés 4.0 a korábbiaktól eltérően 25 ágazatban (és egyes ágazatokon belül alágazatokat), 179 szakmát (és egyes szakmákon belül további 141 szakmairányt) határoz meg. A szakképzést a Szakképzési törvény szakmára felkészítő szakmai oktatásban és szakképesítésre felkészítő szakmai képzésben határozza meg. A szakképzés tehát a szakmai oktatás és a szakmai képzés. A szakmai oktatás szakmára, részsakmára, a szakmai képzés szakképesítésre készíti fel a tanulókat (nappali tagozatos jogviszony) és a képzésben részt vevőket (felnőttképzési szerződéses jogviszony). A köznyelvben a szakmai oktatás az iskolarendszerű képzés, a szakmai képzés az iskolarendszeren kívüli képzés. A szakmai oktatás és a szakmai képzés folytonosságot biztosít, és hozzásegít a társadalmi megújuláshoz és a gazdaság versenyképességének hosszútávú megőrzéséhez.

1. ábra: A szakképzés felépítése

Forrás: https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/szkt_kezikonyv20220316pdf-1651737261727.pdf (letöltve: 2022.09.01.)

A Szakképzés 4.0 stratégia szerint kettő iskolatípust különböztetünk meg: a technikumot és a szakképző iskolát. A szakképzést választók, függetlenül az iskolatípustól, ágazati alapoktatásban vesznek részt. Az ágazati alapvizsga a választott ágazat alapozó oktatását jelenti, mely során elsajátítják a tanulók, a képzésben résztvevők az adott ágazathoz tartozó általános szakmai kompetenciákat. Az ágazati alapvizsgát a technikumok esetében a 10. évfolyam, míg a szakképző iskolák esetében 9. évfolyam végén szervezik meg. A Szakképzés 4.0 egyik alpillére az átjárhatóság és a karrierút biztosítása, melynek értelmében a szakképző iskolában 9. évfolyam végén sikeres ágazati alapvizsgát tett tanuló számára biztosítja a rendszer az ágazaton belüli, technikum irányába mutató átjárhatóságot.

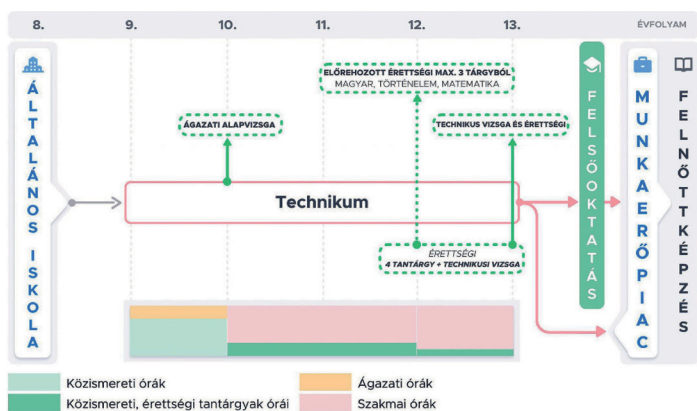

2. ábra: A szakképzés rendszere

Forrás: <https://palyavalasztasbaranya.hu/iskolarendszer/> (letöltve: 2022.09.01.)

3. Technikum

A technikumok ötvözik a szakmatanulás és a gimnáziumok minden előnyét, valamint a szakirányú továbbtanulás esetén további előnyökhöz juttatja a tanulót, a képzésben résztvevőt. A technikumok esetében az ágazati alapoktatás kettő éves, a konkrét szakma választása a sikeres ágazati alapvizsga után történik. A sikeres ágazati alapvizsgáig ágazati alapoktatásban vesz részt a tanuló, a szakmaválasztás után, a 11. évfolyamba lépés után válik a duális szakképzés alanyává. A technikumok képzés öt, illetve hat éves képzés. A 12. évfolyam végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek három tárgyból (magyar, történelem, matematika), a 13. évfolyam végén további kettő tárgyból, mint a választott idegen nyelv és a szakmai tantárgy. A képzés végén technikum vizsgával és érettségivel gazdagodnak a tanulók, továbbá a szakmai érettségi egyúttal emelt szintű érettséginek felel meg, mely a szakirányú továbbtanulás esetén további segítséget, általános versenyelőnyt jelenthet, a képzés során megszerzett szakmai tudáson és tapasztalaton felül.

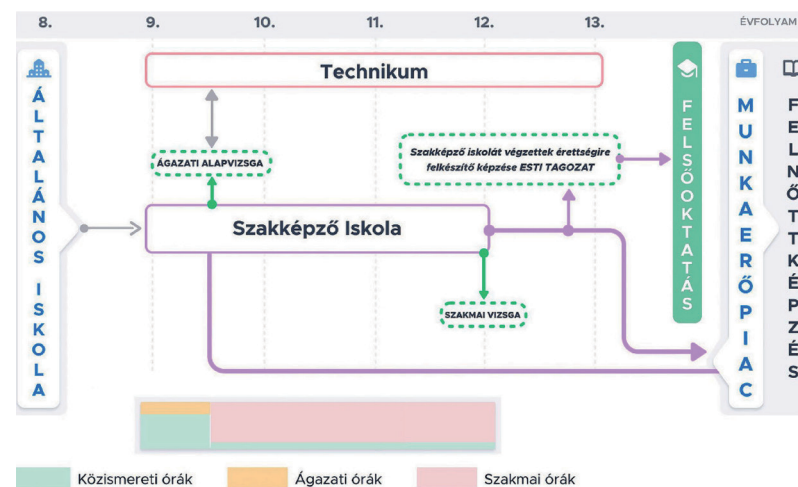

3. ábra: Technikum

Forrás: <https://palyavalasztasbaranya.hu/iskolarendszer/> (letöltve: 2022.09.01.)

4. Szakképző iskola

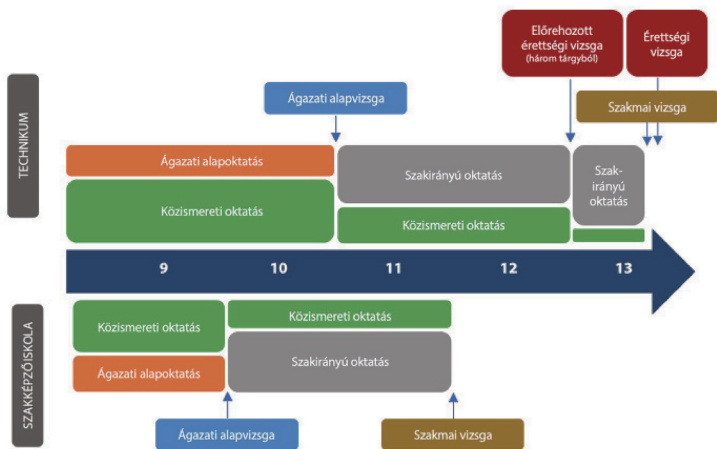
A szakképző iskola forradalmi újítása, hogy a pályaválasztás felelősségét nem engedi át, hanem a korábbiaktól eltérően az első évben ágazati alapoktatás folyik, miszerint praktikusan a tanuló az adott ágazaton belül általános szakmai ismereteket sajátít el, de a konkrét szakmaválasztás, ahogy a technikumok esetében, a szakképző iskolák esetében is a sikeres ágazati alapvizsga után történik. A Szakképzés 4.0 alapelve szerint lehetőséget biztosít a teljes átjárhatóságra, ennek értelmében az ágazati alapvizsga, a 9. évfolyam után a tanuló választhatja a technikum képzést és folytathatja a tanulmányait az adott ágazat technikum képzésében. A szakképző iskolában a 10. évfolyamon a tanulók a duális képzés alanyai, a képzés gyakorlatorientált, és kölcsönös együttműködésben egyszerre történik a gyakorlati képzőhelyen és az iskolában. A szakképző iskolákban a 10. és 11. évfolyamban jelentősen kevesebb, bizonyos esetekben szinte teljesen lecsökken az iskolai napok száma, ezzel fordítottan arányosan növekszik a gyakorlati helyen töltött napok száma, így tehát egyértelmű, hogy a szakképző iskolai képzés utolsó kettő éve gyakorlatorientált és a tanulók modern, gazdasági környezetben történő, versenyképes szaktudásának megszerzését segíti elő. A sikeres szakmai és érettségi vizsga után lehetőség nyílik technikum képzésbe, valamint felsőoktatásba való becsatlakozásra.

4. ábra: Szakképző iskola

Forrás: <https://palyavalasztasbaranya.hu/iskolarendszer/> (letöltve: 2022.09.01.)

Összefoglalóan: a szakmai oktatás szerkezete és nevezéktana tartalmaz ismerős elemeket, azonban teljesen új, rugalmas és a munkaerőpiaci, valamint a gazdasági elvárásokra gyorsan reagálni képes, versenyképes szaktudást biztosít a szakképzést választóknak. A szakmai oktatás közismereti oktatásból, ágazati alapoktatásból és szakirányú oktatásból áll.

5. ábra: A szakmai oktatás szerkezete

Forrás: https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/szkt_kezikonyv20220316pdf-1651737261727.pdf (letöltve: 2022.09.01.)

5. A duális szakképzés támogatási rendszere

A szakmai oktatás megszervezésében minden eddigénél nagyobb hangsúly kerül a duális képzésre, mely a korábbiaktól eltérően gazdaságvezérelt, piacorientált szakmákat biztosít, melyhez elengedhetetlen a gazdasági szereplők és a szakképző intézmények szoros együttműködése. Az iskolai partnerkapcsolatok sok esetben évtizedes múltra tekintenek vissza, az új jogi kereteket a gazdálkodó szervezetek és az érintett felek megismerték és átültették mindennapi rutinjukba.

A duális képzőhelyek nyilvántartását a Szkt. 82.§ értelmében továbbra is a területileg illetékes gazdasági kamarák látják el, ennek értelmében a nyilvántartásba vétel és a további ellenőrzések is a gazdasági kamarák feladata. Az ellenőrzések során vizsgálhatják a duális képzőhely által vállalt szakirányú oktatás megszervezéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket, az eszközök és felszerelések meglétét, továbbá a gazdálkodó szervezet minőségi követelményeknek (Szkt. 19§. 3.) való megfelelést.

Sikeres eljárás esetén a gazdálkodó szervezet nyilvántartásba vételi számot kap és részt vehet a duális képzésben, foglalkoztathat tanulókat. A folyamatban párhuzamosan a kamarai nyilvántartásba vételi eljárással a gazdálkodó szervezet és az érintett szakképző intézmény kiadja a közös képzési programot, ennek alapján szervezik a felek a teljes képzést.

A sikeres folyamat utolsó lépése a Szkt. által bevezetésre került szakképzési munkaszerződés. E jogviszony a tanuló vagy törvényes képviselője és a gazdálkodó szervezet között jön létre, a továbbiakban ezt nem tartják nyilván sem a kamarák, sem az érintett iskolák, de még a szakképzési centrumok sem. A szakképzési munkaszerződéssel a Munka törvénykönyve szerinti jogviszony jön létre, melyet a Munka törvénykönyve (2012. évi I. törvény) és a Szakképzési törvény (2019. évi LXXX.), annak végrehajtási rendelete (Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról 12/2020. (II. 7.)), a szociális hozzájárulási adóról szóló törvény (2018. évi LII.), valamint a Magyarország költségvetéséről szóló törvény (2021. évi XC.) közösen szabá-

lyoz. A Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról (Szkr. 253. § (1)) meghatározza a szakképzési munkabért, miszerint „a szakképzési munkaszerződés alapján kifizetett munkabér havi mértékének összege - a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy és a duális képzőhely megállapodása alapján - a szakirányú oktatás központi költségvetéséről szóló törvényben meghatározott önköltsége egyhavi összege, de legfeljebb annak százhatvanhatszázaléka”. A rendeletben meghatározott összegek, mint az önköltség 1 200 000 HUF, melynek egyhavi összege értelemszerűen, 100 000 HUF. A szakképzési munkabér legkisebb összege 100 000 HUF, a legnagyobb összege pedig ennek 168%-a, azaz 168 000 HUF.

A vállalkozásokat az új szakképzési rendszer ösztönzi a duális szakképzésben való részvételre – annak ellenére, hogy a Székesfehérvári Szakképzési Centrum közvetlen kapcsolati hálózatába tartozó vállalkozások jelentős hányada megfogalmazzák, hogy a vállalkozások fejlődésének gátja a munkaerőhiány, kivált a jól képzett szakemberhiány. Különösen a váratlan helyzetek megoldására képes, kreatív, reagens, önállóan gondolkodó szakemberek hiányoznak a munkaerőpiacról, mely problémakör feloldására az országon belüli migráció serkentése és támogatása sem nyújt hosszútávú és fenntartható megoldást – adókedvezmények érvényesítésének lehetőségével. A duális partnerek a közösen kialakított képzési program értelmében a gyakorlati napokon napi adókedvezményt érvényesíthetnek változó összegben. A napi adókedvezmény számításának módját a Szakképzési törvény, a Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról és a Magyarország költségvetéséről szóló törvény együttesen írja le. Az igényelhető napi adókedvezmény számításának alapja a korábban meghatározott képzési önköltség (2021. évi XC. 68. § (4) A). A képzési önköltség és a szakmai súlyszorzó szorzatának és az éves munkanapok számának hányadosa adja az adott szakma esetén érvényes napi adókedvezmény mértékét. A szakmai súlyszorzó elemei, a szakmaszorzó (12/2020. 68. § 2.) és az évfolyamszorzó (12/2020. 68. § 3.) a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló Kormányrendeletben olvashatók. Az adott év munkanapjainak számát a Munka törvénykönyvének 102.§-a és egy minden évben kihirdetett minisztériumi rendelet (2022-es évben a 23/2021. (VI. 1.) ITM rendelet) szabályozza. Az érvényesíthető napi adókedvezményen felül további csökkentő tétel került bevezetésre a támogatási rendszerbe, a szociális hozzájárulási adóról szóló törvény 17/A. §. (1). b) szerinti sikeres vizsgabónusz, mely egyszeri, legalább hathónapos szakképzési munkaszerződéses jogviszony fennállása esetén igényelhető a jogszerűen igénybe vett adókedvezmény húsz százaléka egy összegben. A vizsgabónusz egyszerre teszi érdekeltté a duális partnert a tanuló és az iskola mellett a sikeres vizsga, szakma megszerzésében, mely kölcsönös partnerségen alapuló folyamatos együttműködést és kommunikációt igényel az érintett felek között.

A szakképzési rendszer finanszírozása és az ezzel járó szakképzési munkaszerződés és az abban meghatározott munkabér bevezeti az érintett tanulókat a munka világába és valós körülmények között, immáron munkabérről végzik a tevékenységüket. A szakképzési munkaszerződés az előző rendszerhez hasonló jogviszonyával, a tanulószerveződéssel összehasonlítva jelentős különbségeket hordoz magában a jogviszony minőségéből fakadóan is. A Szakképzés 4.0 az új támogatási rendszeren és a teljesen újradefiniált szakmajegyzéken túl magában hordozza a rugalmasságot, a vállalati körülmények közötti tudásszerzés lehetőségét, mely izgalmasabb tanulási utakat jelent a tanulóknak az alaptudás megszerzésére, a szak tudás gyakorlatba ültetésére, a birtokolt tudás elemek szintetizálására, interpretálására és integrálására a választott szakmában. Ezen kívül új perspektívát nyit a duális képzőhelyeknek is a szakmatanítás, az edukáció és az általános kompetencia- és készségfejlesztés során.

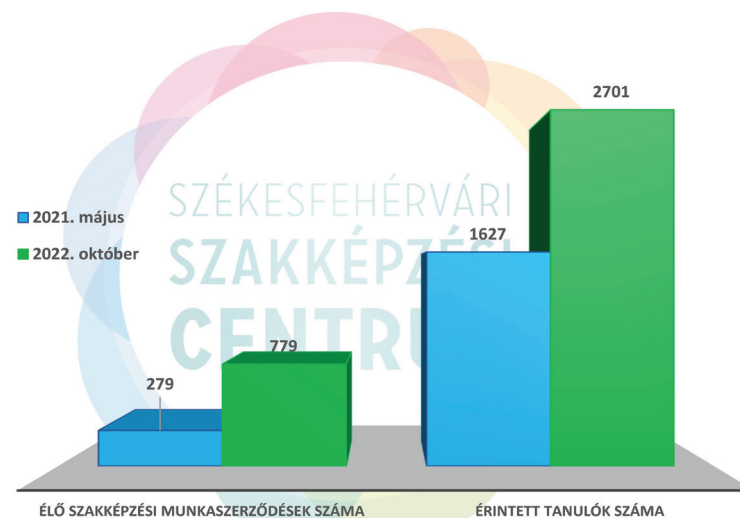

6. A duális szakképzés rendszere a Székesfehérvári Szakképzési Centrumban

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum 11 iskolája, a szakképzés ágazatai szerint 20 ágazatban, továbbá átlagosan ágazatonként három szakmában érintett 6500 nappali tagozatos tanulóval és 1000 felnőttképzési szerződéses jogviszonnyal rendelkező képzésben résztvevővel. A jelenlegi szakképzési törvény bevezetésének ideje óta az érintett intézmények, közreműködő szervezetek, tanácsadó és gazdálkodó szervezetek megismerték a törvény által biztosított kereteket, kialakították a duális szakképzés feltételeit, újraélesztették korábbi partnerkapcsolataikat. A Szakképzés 4.0 elfogadása az érintett szereplők között nem volt egyhangú konszenzusos, szakmai dialógus alakult ki a törvény kereteinek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatban. Azon gazdálkodó szervezetek, melyek a szakképzési rendszer megváltoztatásának idején, azonnal reagáltak, úttörők voltak, számukra mára a törvény alkalmazása rutinszerű munkavégzéssé vált, a mindennapi tevékenység része. Fejér megyében a Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara és a Székesfehérvári Szakképzési Centrum együttesen áll a gazdálkodó szervezet rendelkezésére a szakképzés megszervezésével kapcsolatos kérdések megválaszolásában, a teljes folyamatban a duális képzőhelyi nyilvántartásba vételtől a képzési program közös kidolgozásán át egészen a szakképzési munkaszerződés megkötéséig, a sikeres vizsgáig.

6.1. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum duális partnerkapcsolati hálójának evolúciója

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum duális kapcsolati rendszere az 2021. május és 2022. október között ugrásszerű növekedésen ment keresztül, mely növekedés határai jelen állás szerint nem láthatók, konstans, változó ütemű növekedés figyelhető meg. 2021 májusában a Székesfehérvári Szakképzési Centrum valamennyi szakképző intézményét vizsgálva 1627 fő volt a szakképzési munkaszerződés potenciális alanya, melyből 17,1%, 279 fő rendelkezett élő szakképzési munkaszerződéssel. A duális képzőhelyi kapcsolatrendszer az említett időszakban 101-ről 221-re emelkedett, mely 118 %-os növekedést jelent. 2021. májusban e vállalkozások átlagosan 1,73 tanulóval, képzésben résztvevővel álltak szakképzési munkaszerződéses jogviszonyban. 2022. októberben a legfeljebb öt fő tanulóval, képzésben résztvevőt foglalkoztató partnerek átlagosan 1,66 tanulóval, képzésben résztvevővel álltak szakképzési munkaszerződéses jogviszonyban. Következésképpen a korábbi duális partnerek nem fejlesztették a szakképzési munkaszerződésinek számát. Az új gazdálkodó szervezetek bevonása csökkentette az átlagot, melynek okai egyértelműen a tapasztalat hiánya és az új szakképzési rendszer (Szakképzés 4.0) finanszírozási struktúrájának nem kellően magabiztos ismerete. A megyében tevékeny, sokszor az utánpótlásképzésben nagy hagyományokra visszanyúló innovatív mikro- és kisvállalkozások is újra részt vesznek a duális szakképzésben jellemzően egy, legfeljebb kettő fővel, tehát az újonnan bevont, illetve visszatérő partnerek a kellő tapasztalat megszerzésének erejéig általában néhány fő tanuló vagy képzésben résztvevő foglalkoztatásával kezdik, folytatják a duális szakképzést, mely természetesen az átlag csökkenését árnyalja. 2022. októberében a Székesfehérvári Szakképzési Centrum valamennyi szakképző intézményét vizsgálva 2701 fő vesz részt a szakirányú oktatásban, melyből 28,85 %, 779 fő rendelkezett élő szakképzési munkaszerződéssel, ez 179 %-os növekedést jelent, mely jelentős ugrás, figyelembe véve, hogy az érintett tanulói és képzésben résztvevői létszám 66 %-kal növekedett.

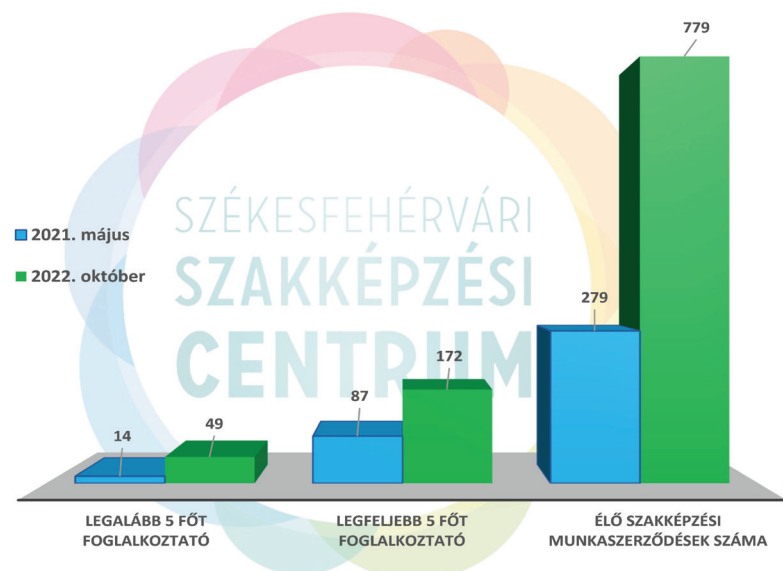
1. diagram: A Székesfehérvári Szakképzési Centrum duális partnereinek és szakképzési munkaszerződéseinek változása
A Székesfehérvári Szakképzési Centrum adatai alapján, saját szerk.

2021. májusában 87 partner, 2022. októberében 172 partner foglalkoztatott legfeljebb öt fő tanulóval, képzésben résztvevőt a duális szakképzés keretein belül. Ez 98 %-os növekedést jelent. A legfeljebb öt fő tanulóval, képzésben résztvevőt szakképzési munkaszerződéssel foglalkoztató duális képzőhelyek 2021. májusában 151 tanulóval, képzésben résztvevőt foglalkoztattak szakképzési munkaszerződéssel, míg 2022. októberében 287 főt, mely 90%-os növekedést jelent.

A legalább öt fő tanulóval, képzésben résztvevőt szakképzési munkaszerződéssel foglalkoztató gazdálkodó szervezetek esetében nagy általánosságban megállapítható, hogy olyan szupranacionális vállalatok, nagyvállalatok, állami költségvetési szervek sorakoznak itt, mely szervezetek felismerték az utánpótlásképzés stratégiai jelentőségét a saját vállalatuk, intézményük hosszútávú fenntartható működése szempontjából, továbbá rendelkeznek a duális szakképzés megszervezésének minden feltételével, különös tekintettel a képzés személyi-szakmai feltételeire. Ezen felül még megfelelő rutinnal rendelkeznek a pénzügy-számvitel területén is. A legalább öt fő tanulóval, képzésben résztvevőt szakképzési munkaszerződéssel foglalkoztató duális képzőhelyek 2021. májusában 128 tanulóval, képzésben résztvevőt foglalkoztattak szakképzési munkaszerződéssel, míg 2022. októberében 492-t, mely 284%-os növekedést jelent. Az ide tartozó duális képzőhelyek száma a vizsgált időszakban 14-ről 49-re emelkedett, mely 250%-os ugrást jelent.

2021. májusában e gazdálkodó szervezetek átlagosan 9,14 tanulóval, képzésben résztvevővel álltak szakképzési munkaszerződéses jogviszonyban. 2022. októberében e partnerszervezetek átlagosan 10 tanulóval, képzésben résztvevővel voltak szakképzési munkaszerződéses jogviszonyban. A növekedés betudható a felmerő rendszer következményének, miszerint az idei évben, 2022. szeptemberében jelent meg hazánkban az első nappali tagozatos technikus

tanuló a munkaerőpiac e szegmensében, tehát a nappali tagozatos, technikus tanulók 2022. szeptemberétől léptek a szakirányú oktatásba, váltak a szakképzési munkaszerződés potenciális alanyaivá.

2. diagram: A Székesfehérvári Szakképzési Centrum duális partnereinek és szakképzési munkaszerződéseinek változása
A Székesfehérvári Szakképzési Centrum adatai alapján, saját szerk.

A fenti számok és a megfigyelhető növekedési trendek tükrében megállapítható, hogy a Fejér megyei gazdálkodó szervezetek a mindenkor munkaerőpiaci, gazdasági és demográfiai környezet kihívásaira felkészülve az utánpótlásképzésre – a duális szakképzés törvényi lehetőségeivel élve – közép- és hosszútávú stratégiai döntésként tekintenek.

7. Zárzó

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum fennállása óta töretlen növekedést mutat a beiskolázott tanulók számát, így a szervezet globális létszámát tekintve. A Szakképzés 4.0 stratégia a szakképzést, a szakképzési környezetet az általános középfokú oktatás piacképes, reális és valid versenytársává, alternatívájává tette, mely a jelentkezők számában, jelentkezők és a beiskolázott tanulók hozott átlagában, továbbá a felvételi vizsgák eredményében különösebb statisztikai-matematikai módszerek alkalmazása nélkül is jól tetten érhető. A szakképzésben résztvevő tanulók vagy felnőttek a megújult képzési módszereknek köszönhetően modern szakmákban, valós ipari környezetben, valós munkakörülmények között sajátítják el a választott szakma teljes tudásanyagát és tesznek szert speciális képességekre. A duális szakképzés és a projektalapú oktatás lehetőséget biztosít egy régi, hagyományos, ugyanakkor rendkívül

hatékony didaktikai módszer újbóli feltalálására, a példákon keresztül történő oktatásra. A tanuló, képzésben résztvevő modern gazdasági, ipari körülmények között ülteti át a megszerzett tudást a gyakorlatba, készségszintre fejlesztve azt teljesen organikus, észrevétlen módon. A birtokolt tudás, tapasztalat hozzásegíti a tanulót, a képzésben résztvevőt az előtte álló feladatok, nem várt kihívások megoldásához, napról-napra válik szakmai tudása és kompetenciakészlete komplettebbé. Az összetett folyamatok megértése, a tudás magabiztos alkalmazásán alapuló szakmai magabiztosság, a reakcióképesség mind-mind sikerélményekkel gazdagítják a szakképzésben eltöltött éveket, mely sikerek a képzéssel eltöltött perceket ünneppé, örömteli folyamattá és tudás iránti végtelen kíváncsisággá avatják, kialakítva az igényt a folyamatos szakmai, erkölcsi és mentális fejlődésre.

IRODALOMJEGYZÉK

- POGÁTSNIK MÓNIKA: Duális képzés: Az oktatás és a munkaerőpiac találkozásának jó gyakorlatai. Munkaügyi Szemle 2022/1 SZAKKÉPZÉS 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira; Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2019.
- MUNKA TÖRVÉNYKÖNYVE (2012. évi I. törvény)
- SZAKKÉPZÉSI TÖRVÉNY (2019. évi LXXX.)
- SZAKKÉPZÉSI TÖRVÉNY (2019. évi LXXX.) KORM. RENDELET A SZAKKÉPZÉSRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSÁRÓL (12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet),
- SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁSI ADÓRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY (2018. évi LII.)
- MAGYARORSZÁG KÖLTSÉGVETÉSÉRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY (2021. évi XC.)

Horváth Lajos Zoltán: Okleveles technikus képzés a Székesfehérvári Szakképzési Centrum intézményeiben

A hazai oktatástörténet fontos állomása, hogy elindulhattak az első okleveles technikusképzések a feltételeknek megfelelő technikumokban. A tanulók az együttműködő szakképzési és felsőoktatási intézmények közös, emelt szintű szakmai programja alapján szerezhetnek szakmát és érettségit, majd tanulmányaikat akár felvételi nélkül folytathatják az adott szakirányú egyetemen. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum úttörő feladatokat vállalt ebben a képzési innovációban.

Indokoltság – történeti háttér – statisztika

A 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről, új alapokra helyezte a szakképzés rendszerét.

A korábbi módszer, miszerint finommechanikai hangolásokat hajtának végre a törvényen, majd az ezzel generált újabb problémák miatt végbement finom hangolás nem volt megoldás sem a rendszer problémáira, sem az ipar, a vállalati környezet és ezáltal a gazdaság igényeire.

Az új szakképzési törvény óriási lehetőséget biztosít a szakképzési intézmények, a duális vállalatok és a felsőoktatási intézmények számára egy kiemelkedő szakmai együttműködésre, melyet a korábbi törvények nem tettek lehetővé.

Amellett, hogy esélyt ad azon szakképzésbe érkezők számára is, akik nincsenek még a választás képességének birtokában, arra, hogy felzárkózzanak vagy éppen alapkészségeket szerezzenek (dobbantó, műhelyiskola). Továbbá az alap és emelt szintű szakmaszerzésre is lehetőség nyílik az átlagban 3 éves szakképző és az 5 éves technikum formájában.

Természetesen itt is meg kell jegyezni, hogy a 3, illetve 5 év a 8. évfolyamból érkezők számára meghatározott képzési idő. A felnőttek számára kettő szakma és egy szakmai képzés általában támogatott formában vehető igénybe, úgy, hogy a korábbi, akár OKJ-s végzettségeket nem veszik figyelembe az állami támogatásra jogosultság megállapításánál.

Már 2019 elején is számos tanulmány született arról, hogy nem csak a kompetencia elvárások változnak a jövőben, hanem az egyre gépiesített-robotizált világban a munkakörök, az ember által elvégezhető tevékenységek is módosulnak, sőt akár el is tűnhetnek.

A McKinsey Global Institute¹ legfrissebb felmérése szerint 2030-ig a világ munkaerőjének durván 15 százaléka elveszítheti állását a mesterséges intelligencia és a robottechnológia térnyerésével. A kutatók szerint attól függően, hogy az automatizálás milyen mértékben terjed, 2030-ig világszinten 75 és 375 millió közötti lehet azon munkavállalók száma, akik arra kényesülnek, hogy szakmát vagy pozíciót váltsanak.

A jelentésben közölt adatok alapján a jelenleg elérhető legmodernebb technológiák alkalmazásával a globális munkaerőpiac munkafolyamatainak megközelítőleg 50 százaléka elméletileg automatizálható lenne. Másként fogalmazva: 10 szakmából 6-nál elmondható, hogy a hozzá szükséges tevékenységek több mint 30 százalékát elméletileg át lehetne adni robotoknak.

¹ Forrás: <https://www.mckinsey.com/>

Felmerül a kérdés, hogy a mesterséges intelligencia térnyerésével megszűnő munkák miatt várható munkanélküliséget mennyiben fogja enyhíteni az a tény, hogy a robot technológia is létrehoz új munkahelyeket.

Az új szakképzési rendszerben mindenre van megoldás!

A szakképző intézmények rendkívüli „szabadságot” is kaptak a törvény hatályba lépésével együtt. A szabályozó dokumentumok, mint Képzési és kimeneti követelmények (továbbiakban: KKK) és a Program tanterv (továbbiakban: PTT) program tanterv vagy a szakmai képzések esetében a Program követelmény (továbbiakban: PK), néhány alapszabálytól eltekintve nincs köbe vése. Pontosítva, a KKK kötelezően követendő, míg a PTT-ben az össz. óraszám tartandó, míg ennek szakmai kitöltése intézményi hatáskör, a PK esetében pedig határ a csilagos ég. Ebben az esetben akár arra is van lehetőség, hogy a duális cég és az intézmény a vállalati alkalmazottak átképzésére közös PK-t hoz létre, mely akkreditálást követően máris képezhető.

Vagyis hiába tűnnek el szakmák a technológiai fejlődéssel, ugyanakkor az eltűnőkkel legalább analóg mennyiségű új szakma és munkakör fog megjelenni, melyhez a szakképzés magyarországi rendszere világszinten kimagasló módon ad lehetőséget.

Okleveles technikus képzés, avagy a közép fokú szakmai oktatás új szintje

A szakképzési törvény amellett, hogy a „középvezetői”, korábbi technikus végzettség visszaállítását tűzte ki célul, még egy újabb szintre emelte a technikus oklevelet szerzők végzettségi szintjét. Ez a szint az **okleveles technikus** képzés, mely egyetemi együttműködés keretében, egyeztetett szakirányú oktatási tartalommal, majd validálható tudással és beszámítható kreditekkel teszi „könnyebbé” az egyetemi bejutást.

Az okleveles technikus képzés lényege, hogy a minisztérium kiválasztotta 2020/2021-es tanévben azt a 16 technikumot, akik olyan minőségi munkát tudnak végezni, mely alkalmassá teszi őket egy meghatározott egyetemmel való együttműködésre.

Az első okleveles technikus osztály a Székesfehérvári Szakképzési Centrumban

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum esetében az első okleveles technikus osztályt a Székesfehérvári SZC Széchenyi István Műszaki Technikum indíthatta gépészet (műszaki) területen egy osztállyal.

A partner egyetem az Óbudai Egyetem Alba Regia Műszaki Kara lett, mely a mai, magyarországi duális egyetemi oktatás toronymagasan vezető intézményi kara. Sehol az országban jelenleg nincs több duális képzési hely, mint Székesfehérváron és agglomerációjában, illetve egyetlen másik egyetemi kar sem tud a felvételi eljárásban ennyi duális helyet hirdetni, mint az ÓE AMK.

A piaci (céges) szereplők megkérdezéséből is egyértelműen kiderül, hogy nincs még egy olyan műszaki egyetem, mint az ÓE a képzési palettán, ahol az elméleti tudást kimagasló óraszámú gyakorlati óra egészíti ki, míg a legtöbb helyen az elmélet az uralkodó.

Az ÓE AMK és a Széchenyi Technikum egy közös képzési munkacsoportot hozott létre, mely munkacsoport feladata az egyetemi KKK és a technikai KKK és PTT átvizsgálása volt. Ezt követően sor került a tananyagtartalmak egyeztetésére a gépészet ágazat és az egyetemi gépészmérnök BSc alapszak között.

A szabályozó dokumentumok átvizsgálását követően félévekre lett bontva a közös tananyagok meghatározása, így azon kreditpontok elfogadhatóságának megállapítása, melyet az egyetem a technikum végeztével, vagyis a sikeres érettségi vizsga és a technikai oklevél birtokában elismer, és így az akkor már egyetemi hallgatónak az egyetem jóváír.

A munkacsoport végül 37 kreditnyi tartalom elfogadásában egyezett meg úgy, hogy a tanulók a középiskolában szerzett tudásukat tovább viszik az egyetemre, ahol már ezen tartalmakat nem tanulják, viszont a kreditértékét megkapják. Ez a 37 kredit természetesen nem jelenti azt, hogy az egyetemi tanulmányaik fél évvel rövidülne, hiszen az egyeztetett és validált tananyagegységek nem azonos egyetemi félévben kerülnek felvételre. Ami lényeges, hogy az alapképzés 7 félévéből legalább 4 olyan félév van, melyben gépészmérnök BSc szakon kevesebb órát kell felvenni a szükséges kreditpontok megszerzéséhez.

Jelenleg az Óbudai Egyetem AMK és valamennyi kar az „F” tanterven dolgozik, mely az eddigiénél is gyakorlatorientáltabb képzési struktúrát jelent majd, így az okleveles gépgyártás-technológiai technikus szakmánk egyeztetett programtanterve hamarosan átdolgozásra kerül.

Az első okleveles gépgyártás-technológiai technikus osztályunk a 2021/2022. tanévben indult, jelenleg 10. évfolyamosok. Az osztály bejövő átlaga 4,18 volt, és összesen 0,28 átlagvesztés jelentkezett a 9. évfolyamon, mely jelentősen a megszokott szint alatt van, így bizakodóak vagyunk az osztály sikerességében.

Bővül a kör, fejlődik a képzés

A Székesfehérvári Szakképzési Centrumban az első okleveles technikus osztály tehát a Széchenyi Technikumban indult, mind a 2021/2022 és a 2022/2023. tanévben. A 2023/2024. tanévben azonban újintézmények bevonására kerülhet sor (megj.: engedélyezés alatt az új okleveles technikus osztályok):

Székesfehérvári SZC Széchenyi István Műszaki Technikum

okleveles gépgyártás-technológiai technikus
okleveles elektronikai technikus

Székesfehérvári SZC Jáky József Technikum

okleveles magasépítő technikus

Székesfehérvári SZC Bugát Pál Technikum

okleveles oktatási szakasszisztens
okleveles ápoló

Összefoglaló²

Mit is jelent az okleveles technikus képzés?

- A program a technikum és a felsőoktatási intézmény – valamint a duális partner vállalat(ok) – együttműködésén alapszik.
- A tanulók a technikum és egy felsőoktatási intézmény által közösen kidolgozott, emelt szintű szakmai program alapján végzik a technikumot.
- A képzési idő a „hagyományos” technikumival megegyező (5 év).
- Az első két évben a technikumhoz hasonlóan az ágazati alapismereteket sajátítják el a tanulók. A többlet oktatási tartalom a szakmaválasztást követően, a szakirányú oktatás során épül be a képzésbe. Megj.: A ágazati alapozó oktatásban projektek szintjén már bekapcsolódik az egyetem és a duális ipari partner.

Melyek az okleveles technikusok képzés előnyei?

- A képzés elvégzését követően a tanulók tanulmányi eredményük függvényében felvételre kerülnek az együttműködésben részes felsőoktatási intézménybe.
- Az előre meghatározott kreditpontok elismerésével a felsőfokú tanulmányok időtartama lerövidülhet.
- A kreditbeszámítás eredményeként felszabadult időt a hallgató akár képzési területének bővítésére vagy munkavállalásra is tudja fordítani.
- A duális képzőhelyekkel való együttműködésnek köszönhetően a hallgatók felsőfokú duális képzése folytatódhat annál a cégnél, amellyel szakképzési munkaszerződésük volt.
- A képzést elvégzettek a magasabb szintű szakmai ismeretekre utaló „okleveles technikus” megjelölést használhatják.

Hogyan lehet jelentkezni? Ki jelentkezhet a képzésre?

1. a középiskolai felvételi eljárás során – ebben az esetben a tanulóknak már 9. évfolyamtól biztos helye van a programban;
2. az ágazati alapoktatást követően – a szabad férőhelyek függvényében;
3. érettségi végzettséggel – a képzés ebben az esetben főszabályként kettő vagy három éves (a Szakmajegyzékben az adott szakmára meghatározottak szerint).

Az okleveles technikus képzést ajánljuk azoknak a tanulóknak, akik

- jó tanulmányi eredménnyel rendelkeznek,
- tudatosan szeretnék építeni a jövőjüket,
- érettségi vizsgával kívánnak versenyképes szakmát tanulni.

További információ a képzésről az IKK honlapján olvasható: www.ikk.hu

Keczerné Szalai Éva: Az irodalomtanítás lehetőségei a megalapozott pályaválasztás előkészítésében

A cím ebben a konkrét formában talán szokatlannak tűnik, de rövidesen látjuk, hogy a témára vonatkozó általános és elvi igény jelen van a hazai szakirodalomban. Ezzel a létező elvárással szemben nem mutatható ki számottevő gyakorlat. Egy biztató kivétel bemutatása a céloom, miközben tisztelem azt az irodalomtanítási munkát és eltökéltséget, amely a hazai középfokú oktatást jellemzi. Az irodalomtanításra és pályaeorientációra irányuló érdeklődésem és nyitottságom alapja az a több évtizedes szakmai tapasztalatom, melyre középiskolai magyartanárként és mesterpedagógus szaktanácsadóként - számos iskolatípusban megfordulva - tettem szert.

A pályaeorientáció és a közismereti oktatás viszonya a hazai szabályozásban és gyakorlatban

A pályaeorientáció hazai fejlődése eredményekben és értékekben gazdag, ugyanakkor a mindennapi iskolai tevékenység még lényegesen elmarad a jogi szabályozás és a kutatási és fejlesztési eredmények biztosította lehetőségektől. Egy figyelemre méltó gyakorlat ismertetésével szeretném segíteni az érdekeltek munkáját, de előtte szükségesnek tartom a tudományos élet területéről választott néhány példával jellemezni a helyzetet. Kizárólag a rendszerváltást követő időszakra szorítkozva, ezen belül is a Nemzeti Alaptanterv (NAT) kidolgozása és első változatának megjelenését (1995.) követő fontosabb megállapításokat idézve. Mivel a jelzett gyakorlat bemutatását nem segíti, mellőzöm a pályaeorientáció fogalmának tisztázására irányuló tudományos és jogalkotási törekvések elemzését.

A NAT és a kapcsolódó szabályozások nyomán kialakult helyzet nem kedvezett a pályaeorientáció társadalmi rendeltetése szerinti megvalósításának. Erről a téma egyik neves kutatója az alábbiakat írja (Lükő 1999.): „A pályaeorientációs rendszer fejlesztésének szükségességét az indokolja, hogy hiányosak, illetve az egyes szakpolitikai rendszerekben elszigeteltek a pályaeorientációs szolgáltatások, amely nagymértékben hozzájárul a nem tudatos pályaválasztáshoz, növeli a képzés során a lemorzsolódást, valamint a sikertelen pályaválasztások számát. Magas azoknak az aránya, akik nem abban a szakmában helyezkednek el, amelynek gyakorlására éveken keresztül készültek, emiatt a képzésbe befektetett erőforrások nem vagy nem kielégítően hasznosulnak.”³

A vizsgált időszakban a pályaválasztást támogató tevékenységekre az idézetben leírt problémák mellett még fontos jellemző volt a pályaeorientáció szakos tanárok hiánya és az, hogy a tevékenységet az iskolák és a többi érdekelt is eseményekbe akarta sűríteni. Holott a pályaeorientáció folyamat jellegét senki sem vitatta. Sőt, a pályaeorientáció folyamatként való megvalósításának szükségességét a téma meghatározó szereplői kezdettől fogva hangsúlyozták, és az időbeni folyamatosság igénye mellett megfogalmazódott a horizontális, azaz

tartalmi kiterjesztés fontossága is. (Kenderfi 2011, Borbély Pecze 2016) Kenderfi a pályaeorientáció fogalmi fejlődését is elemezve a NAT műveltségi területei oktatásának és azok közös követelményei teljesítésére alapozó folyamatos pályaeorientációban látták a megoldást.⁴

A folyamatosság kérdése más szerzőket is foglalkoztat, és követelményként jelenik meg a műveltségi területek, illetve tantárgyak tanításának szerepe is. (Borbély Pecze 2016) Fontos a két kiterjesztés, az időbeli és a tartalmi együttes követelményként való megjelenítése. „A pályaeorientáció **csak hosszabb folyamat során** lehet eredményes és csak akkor, ha a különböző tantárgyak, órán és iskolán kívüli területek, tevékenységek összehangolásán alapul.”⁵

A folyamatos és tartalmában kiterjesztett pályaeorientáció fontosságával foglalkozik Hegyi Halmos Nóra (2018) a hazai gimnáziumok pályaeorientációs tevékenységét feltáró és elemző munkájában.⁶

Az életpálya-építési kompetenciák fejlesztésének másik feltétele, hogy a pedagógusok eljárások legyenek atipikus módszerek alkalmazásában. Ilyennek tekintjük a közismereti tantárgyak oktatása során, mintegy rejtett tanterv alapján megvalósuló pályaeorientációt is. Az említett szerző ebben a munkájában Borbély Pecze és munkatársai (2013) közlésére hivatkozva utal egy komplex modellre, amiben „a pedagógus feladata lehet a tantárgyán keresztül megvalósuló pályaeorientációs fejlesztés.”

A bevezetés zárásaként idézek egy megállapítást. (Suhajda 2017) *A köznevelésben megvalósuló pályaeorientációs tevékenységek keretei tehát adottak, a pedagógusok többsége ismeri ezeket a lehetőségeket, de használatuk nem jellemző anyagi és egyéb erőforrás hiányában, ezért egységes beépülésük elmaradt.*⁷

Az idézett szerzők és jogi szabályozás ismeretében megállapítható tehát, hogy a pályaeorientáció a nemzeti köznevelési törvényben és a NAT-ban is kiemelt fejlesztési területként szerepel, amelynek megvalósításában a pedagógusokra jelentős feladat hárul, de objektív és szemléleti okok miatt az elvárások nem teljesülnek maradéktalanul.

Az idézett és hivatkozott tanulmányok megjelenése óta eltelt rövid alatt is sok minden történt, de a fejlesztések főleg az általános iskolára irányulnak, és a járványhelyzettől függetlenül is eltolódtak az online lehetőségek irányába. Ez nem baj, jelentős problémává akkor válik, ha kiszorítja a fentebb leírt igények teljesülését, és gátolja a személyességet a pályaeorientációban, az egyéni tanácsadás vagy közösségi tevékenység spontán – esetleg tudatos – tagadásával.

A szépirodalomban rejtőzködő pályaeorientáció

Egy helyi törekvés részletes ismertetése alapján azt szeretném bemutatni, hogyan lehet az irodalomtanítással támogatni a tanulók pályaválasztásra való felkészülését. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályaeorientációs tevékenysége messze túlmutat a beiskolázást támogató és a szakképzés társadalmilag szükséges népszerűsítését megvalósító tevékenységen. A komplex tevékenységnek köszönhetően jó beiskolázási eredményekkel és minimális lemorzsolódási aránnyal dolgoznak. Ez nem kis mértékben tulajdonítható az átfogó, az ember-pálya

4 Pályaeorientáció Dr. Kenderfi, Miklós Pályaeorientáció Dr. Kenderfi, Miklós 2011 Szent István Egyetem Copyright 2011. (<https://docplayer.hu/4067071-Palyaeorientacio-dr-kenderfi-miklos.html>)

5 Educatio 2016/1. Borbély-Pecze Tibor Bors: Szakképzés és pályaeorientáció – tévutak és lehetőségek.

6 Hegyi-Halmos Nóra Mi a pálya? Az iskolai pályaeorientáció szerepe és gyakorlata a hazai gimnáziumokban Budapest, 2018 ISBN 978-963-284-963-8 ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar

7 Suhajda Csilla A pályaeorientációs tevékenység változása és megvalósulása a köznevelésben a rendszerváltástól napjainkig, különös tekintettel az információ folyamatokra Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola Doktori (PhD) értekezés tézisei (2017)

3 Prof. Dr. habil Lükő István PTE 1999. <https://www.slideserve.com/roscoe/p-lyaeorient-ci-emberi-er-forr-s-tan-csad-ma>

megfelelést középpontba helyező helyi pályorientációs rendszernek. Eszközök és eljárásai az óvodától az egyetemig terjednek, és számos elismerést kaptak. Szektorsemlegesek, tehát a hazai képzés minden területén igyekeznek segíteni, így a gimnáziumi tanulók felsőfokú vagy technikusképzési továbbtanulási szándékainak támogatásában is.

A közismereti tárgyak pályorientációba való bekapcsolása terén a szándékos és az igények meghaladják a megvalósulás mértékét, de a kidolgozott eszközök lehetővé teszik a pályorientációs munka fejlesztését, kiterjesztését. Ebből az eszközrendszerből emelek ki egy szeletet, a pályorientáció és az irodalomtanítás kapcsolatához és lehetőségeihez. Ahogy a téma szokatlan, úgy az idézett szemelvények száma és terjedelme is szokatlan lesz, de a gyakorlati hasznosítás érdekében szükségesnek látom ezt az eljárást, a józan terjedelmi határokig.

A szemelvények bemutató elemzése előtt azonban szánjunk néhány gondolatot az irodalom és pályorientáció kapcsolatára! Ehhez igyekszem a szerzők gondolatmenetét közvetíteni. A szervezet egy pályorientációs kiskönyvtár keretében megjelent sorozat egyik kötetében közzétette egy jó- gyakorlat leírását és a hozzátartozó, egyébként folyamatosan bővülő szemelvénygyűjteményt.⁸ Nyilvános bemutatóra a Covid 19 miatt nem kerülhetett sor, holott része lett volna a Magyar Pedagógiai Társaság Pályorientációs Szakosztálya 2020. évi székesfehérvári konferenciájához⁹ kapcsolódó bemutatónak.

Tekintsük tehát át az irodalom és pályorientáció kapcsolatát abban a pályorientációs rendszerben, amit a szervezet alkalmaz!

Korai pályorientációs irodalmi vonatkozások

Az említett kiadványnak egy önálló fejezete foglalkozik azzal, hogy miként lehet a közismereti tárgyak tartalmát és oktatását felhasználni pályorientációs és pályaszocializációs célra. Az irodalom kiemelten, egy jelentős szemelvénygyűjteménnyel szerepel ebben a részben. Mivel az irodalom különös lehetőségeket is kínál, ezért egy kiegészítő fejezetet is szenteltek a témának. A fejezet egy része irodalmi vetélkedőként való felhasználást is bemutat, konkrét szövegekkel.

Az irodalmi műveket a szerzők soha nem azzal a céllal írták, hogy szakmákat mutassanak be. Az alkotások tehát soha nincsenek alárendelve egy szakmának vagy foglalkozásnak. Legfeljebb a szocialista realizmus riportregényeiről állíthatnánk ezt. Ugyanakkor számos klasszikus irodalmi műben jelennek meg olyan súllyal pályaválasztási érettséget fejlesztő témák, hogy örök érvényű tanulságokkal és tapasztalatokkal szolgálnak a döntés előtt álló fiataloknak, szüleiknek és tanáraiknak is. Azt ugyan sokan joggal mondják, sőt ma divat is azt mondani, hogy nem ismerjük a közeljövő foglalkozásait. Ez így igaz, de az irodalmi és más művészeti alkotásokat éppen azért használhatjuk fel a sikeres pályaválasztási döntés előkészítése során, mert azt erősítik bennünk, hogy a pályasiker örök emberi értékekhez kötődik. Miként az irodalom is, mint a legszélesebb körben, azaz minden iskolatípusban tanított művészeti tantárgy. A középfokú oktatásban olykor az egyetlen művészeti tárgy. Teszi tehát dolgát az irodalom úgy, hogy egyszerűen tükröt tart a befogadó-tanuló elé, aki e tükrökben magára

ismerhet, azaz azonosulhat az irodalmi művek hőseivel, felfedezheti saját maga erősségeit és gyengeségeit, vagy éppen addig rejtett tulajdonságjegyeit. Az irodalmi élmény befogadásán keresztül megismeri önmagát. Az önismeret az érzelmi intelligencia egyik sarokköve. Fel kell ismernünk saját érzelmeinket, vágyainkat, motivációinkat, de határainkat is ahhoz, hogy jól válasszuk meg a magunk hivatását, szakmáját, netán életpályáját. Az az állítás, hogy a szakmák sokasága hamar elavulhat, az új szakmákra is igaz lesz. Ám bármely szakma sikeres művelése, mely elégedettséggel tölti el az egyént akár rövidebb ideig is, az ember-pálya megfelelés meglétén múlik. Tehát az egyéni pályasiker és az eredményes foglalkoztatás egy olyan viszonyon dől el a jövőben is, amit természeti törvények határoznak meg. Társadalmi eszközökkel ez a viszony nem változtatható meg, de feltárható, és ehhez a feltáráshoz az irodalom fontos eszköz lehet. Ehhez pedig a nagyon kis számban létező pályorientációs szakos tanárok, saját speciális eszközeik mellett óriási lehetőséget látnak a többi pedagógus szaktárgyi kompetenciájában. Az irodalom területén kicsit többet, mint más tantárgyak esetében. Ezért a segédletnek közismerettel foglalkozó részében az irodalom kapta a kiemelt figyelmet. Minden bizonnyal arra is ügyelve, hogy a kötet legterjedelmesebb része a pályaszocializációval foglalkozik. Az irodalom ehhez is kiváló alap.

A rendszer tehát az ember-pálya megfelelés feltárását tekinti alapfeladatnak, természetesen önismeret és pályaismeret alapjaira építve. Az ember és pálya megfelelés látszólag, közvetlenül nem tárgya egyetlen irodalmi alkotásnak sem, de ez csupán a látszat. A felszín. A vizsgált segédlet szemelvényeit olvasva rájövünk, hogy a szépirodalmi alkotásokban ott vannak a pályorientáció legfontosabb alapjai. Ha egy személyiség és egy pálya viszonyát akarjuk feltárni, előbb mindig a személyiséggel kell foglalkoznunk, hiszen a pályajellemzők számos adatbázisban megtalálhatók. Így az összehasonlítás nehezebben teljesíthető feltétele a személy megismerése. A személyre szóló tanácsadás esetében nyilván ugyanabban a tartalmi struktúrában kell megismerni a személyiséget, mint amiben a pályaleírás készült. A szépirodalom persze nem lehet tekintettel egyetlen pályaismereti rendszerre sem. Ugyanakkor éppen rendeltetésénél fogva a legfontosabb emberi viszonyokat teszi tárgyává, ezért a szépirodalomban, legyen szó annak értelmi vagy csupán érzelmi megközelítéséről, a pályorientáció legfontosabb fogalmai vannak terítéken, még ha rejtve is. Ragadjuk ki a legfontosabbakat! Ilyenek a személyiség és az erkölcsi érték összefüggései. Az irodalmi élmények befogadása soktényezős, összetett. Pályorientációs szempontból az elbeszélő és a drámai művek hősei történeteken keresztül érthetőek meg legkönnyebben. Különösen fontos szempont a szociális viselkedés, ami nemcsak az ember és pálya viszonyában jelentős, de pszichológiai tapasztalatok és kutatások szerint az egyén várható élettartamára is jelentős hatással van. A szociális készségek, egy-egy hős személyiségének belső mozgatórugói és viselkedésének okai tetten érhetőek, sőt élményszerűen kibonthatók egy-egy mű feldolgozásánál. Fontos pályorientációs szempontok az erkölcsi fejlődési szintek az elemzett művek szereplőinél. Az amorális, megalkuvó, tekintélyi, kollektivisták, elvekhez ragaszkodó, vagy altruista személyiségjegyek azonosítása és tudatosítása támasz lehet a pályaválasztási érettség, még inkább a pályaegettség fejlesztéséhez.

De a lírai alkotások, a jól megválasztott versek is kiváló lehetőséget kínálnak a fenti célok eléréséhez.

Vélhetően az olvasó is türelmetlen a szemelvényeket illetően, ezért egy rövid irodalomtanítási megfontolás után rá is térek ezekre. Ez a megfontolás mindössze annyi, hogy a tanítás során nem nagyon tudunk eltérni a tantervektől, vagyis marad a kronológia mint rendező elv

8 Fűrész István-Kulcsár Szilvia: Pályára fel! 2. Útmutató pedagógusoknak és családoknak. Prisma Sikertanoda Oktatási és Szolgáltató Kft., 2018. ISBN 978-615-00-3594-9

9 Juhász Ágnes – Fazakas Ida A mérés, teszt, felmérés eljárások, önismereti kérdőívek szerepe a pályorientációban. Összefoglaló az MPT Pályorientációs Szakosztályának „székesfehérvári” online konferenciájáról Munkaügyi Szemle 2020 május

követése, holott inkább a közelmúlt vagy a kortárs irodalom lenne alkalmasabb- több szempontból is - a pályaaorientáció becsatlakoztatásához, a mai diákok megszólításához. Ezért a szemelvény ismertetések során is erre törekszem, ám ne maradjon ki a gyakorlatunkból az ókor sem! Annak ellenére sem, hogy a pedagógiai értelemben vett pályaaorientációról csak a 20. század elejétől beszélhetünk. Ám az irodalom az emberért van, tehát természeténél fogva már akkor is szólt minden emberi témáról, amikor azok esetleg csak anonim módon léteztek. Így már Homérosz és a Biblia is kínálja a lehetőségeket. Ha felidézünk Akhilleusz pajzsának elkészítését, gondolhatunk egy mai „pajzs” (logo, PR eszköz) leírására akár fogalmazási feladatként is. Sok diák fogadná szívesebben az eredeti műtől való elszakadás lehetőségét, megmutatva képzelőerejét, kreativitását. Emlékszünk még?

*„És legelőször erős pajzsot kalapált ki az üllőn,
dúsan díszítette, reá hármias karimát tett,
fényeset és ragyogót, s ráfűzte a szíjat ezüstműből.
Ötrétű lett végül a pajzs, és jártas eszével
Héphaisztosz sok-sok gyönyörű képet kalapált rá...”¹⁰*

A Bibliában pedig az Ó- és Újszövetség is tartalmaz pályaaorientációs elemeket, holott a zsidó kultúrában nem volt sem szakképzés, sem pályaaorientáció a mai értelemben. Az Ószövetségben a Prédikátor könyvének szerzője mégis fontosnak tartotta leírni ezeket: *„Így beláttam, hogy nincs jobb az ember számára, mint hogy örömét lelje munkájában, ...”¹¹*

Az Újszövetségben a bibliai szimbolizmus nyelvén az a természeti törvényeken alapuló pályaaorientációs tudás jelenik meg, hogy minden ember csak a személyiségének megfelelő értelmes tevékenység gyakorlásában képes fejlődni. Ezt mondja a magvetőről szóló példabeszéd.¹² *„A többi pedig jó földre esett, és termést hozott.”*

De ugorjunk egy nagyot a kultúrtörténetben, már csak azért is, mert a fantasztikus görög és római kultúrában a foglalkozások és mesterségek a rabszolgasághoz kötődtek – gondoljunk csak a pedagógus szó eredetére –, mi pedig a pályaaorientációt a személyi szabadság részeként kezeljük.

Az újkori irodalmi alkotásokban rejtőzködő pályaaorientáció

Bár a bibliai hivatkozás kínálná, hogy Madách Imre legismertebb művéből vegyük a következő pályaaorientációs példát, de az időrendnél maradván először Széchenyi Istvántól vett példát idézek. Annak ellenére, hogy őt nem szépirokként jegyezzük. A szerzők több más példa mellett ezt is ajánlják tőle irodalom vagy történelemórára, sőt etikára is:

„...én már élő, és még születendő gyermekeimet nem fogom semmire kényszeríteni, de szabad akaratkra hagyom, hogy azt válasszák életük céljául, amire a legtöbb hajlamuk, mire a legtöbb kedvük van... és azon irányban, melyet választanak, iparkodom őket kiművelni, kiképezni.”¹³

És akkor folytassuk Madáchcsal! A Tragédia 6. színében olvashatjuk a Bibliából is ismert szereplő szövegét, amelyet Rókusfalvy professzor úr számos alkalommal mint a pályaaorientáció ars poeticáját idézte előadásában:

10 Homérosz Íliász Fordította: Devecseri Gábor Részletek a 18. énekből

11 Préd 3,22

12 Máté evangéliuma 13.8

13 Széchenyi István. Válogatott művei III. kötet Önismeret fejezet 8. oldal. Szépirodalmi Kiadó Budapest, 1991.

*„Legyen hát célod, Istennek dicsősége,
Magadnak munka.
Az egyén szabad:
Érvénybe hozni, mind mi benne van.
csak egy parancs kötvén le: a szeretet.”*

A két 19. századi példa után idézzünk a 20. század hazai klasszikusaitól! A következő négy mondat Karinthy Frigyesztől származik. Valamennyi ugyanabból az írásból.¹⁴ Most nem térek ki az időszerepére, mert nem munkaerőpiaci helyzetelemzésről, hanem oktatásmódszertani kérdésről és lehetőségről van szó.

„Nagyobb baj ennél, hogy a szakértelem tekintélye is hanyatlik, meghazudtolva kereslet és kínálat fordított viszonyoknak törvényét.”

„Még mindig érkeznek levelek egy minapi cikkemmel kapcsolatban: a világ elbutulásáról volt szó és arról, hogy ez a generáció, a szónak egzakta értelmében ostobább, tehát alkalmatlanabb egy jobb kor előkészítésére, mint a bennünket inspiráló generáció volt.”

A mi generációnkból száz emberből kilencvennél, ha firtatod életét, kiderül, hogy nem azt a mesteriséget űzi, amire készült.”

„Csakhogy széklábat faragni és jól ismerni száz mirigy közül egyet, sem a székhez, sem az emberhez való értés és tehetség birtokát nem jelenti ...”

Az összeállítás szerzői feltételezhetően azért ezt a Karinthy művet választották, mert összeccseng Márai Sándor megállapításaival.¹⁵

„Az élet minden területén emberhiány mutatkozik. Egy jó litográfust, képzett mechanikust, biztos kezű elektrotechnikust, ... éppen olyan nehéz találni, mint megfelelő irodalmi személyzetet.”

„Az európai ember kultúrigényének az elmúlt három-négy évtizedben bekövetkezett zuhanása, a kultúra igazi erőfeszítéseinek hiánya a tömegek életében, nevelésében, szórakoztatásában kezdő megmutatni veszélyes következményeit. Nem valószínű, hogy valaki lángeszű feltaláló, zsenije a szakmájának, ha különben beéri egy civilizáció szórakoztatóiparának selejtes hulladékával, ...”

„A tudományos spekuláció egy nemzedék alatt megtorpan, ha nincs légkör, ha nincs tudatos folytatása, ha nincs meg a feltétele annak, hogy az egyéni képességek szabad kifejtése ápolja, és továbbfejlessze mindazt, amit az előzőek feltaláltak.”

Karinthy és Márai szövegeinek ajánlásával a szerzők nemcsak pályaaorientációs célok megvalósítását segítik, de az irodalom és más műveltségi elemek oktatásának és tanulásának fontosságára is segítenek rávilágítani a technikai szemléletmód terjedésének idején.

A legnagyobb pályaaorientációs kincseshánya egy, a tanítványai pályaaorientációs segítségét felvállaló irodalomtanár számára Kosztolányi Dezső Alakok című műve. A Kosztolányi riportesszéiben megjelenő alakok *„foglalkozásainak a nagy része vagy nem létezik már, vagy teljesen más tartalommal telítődött meg.”* – állapítják meg a szerzők. Ezt követően arra hívják fel a figyelmet, hogy ami pályaaorientációs szempontból legfontosabb, az az ember és pálya viszonya, azt időtől függetlenül, tehát 100 év távlatából is kiválóan megismerhetjük a 35 Kosztolányi – írás bármelyikéből.

E megállapítást követően jelentős terjedelmű citátum következik Nagy Endrétől¹⁶, akit a kabaré atyjaként ismerünk, de láthatjuk, hogy kritikusnak is kiváló. A tanulságok jelentősége

14 Pesti Napló, 1930. november 9., Arcanum Digitális Tudománytár

15 Márai Sándor Rőpirat a nemzetnevelés ügyében Révai, Budapest, 1942

16 Nagy Endre: ALAKOK Kosztolányi Dezső könyve Nyugat, 1929. 14. szám/IRODALMI FIGYELŐ. Közvetlen forrás: <http://epa.oszk.hu/00000/00022/00471/14603.htm>

és az időszerep miatt magam is hosszabban idézem az összeállításban szereplő Nagy Endre szöveget Kosztolányi könyvéről, korabeli helyesírással.

„Sokáig tündöttem, hogy mi az, ami ezt a könyvet olyan izgalmasan érdekessé teszi. Semmi esetre sem az alakok sokfélesége, hiszen nem is emberek ezek, hanem egyes foglalkozási ágak megszemélyesítői, szintetikusak, mint a szobor-allegóriák a cég-házak homlokzatán, mindennapos életünknek kikerülhetetlen bútorarabjai, műszerei. De ahogy a könyvet végigolvastam, meg kellett éreznem benne azt a rendkívüli valamit, ami ezt a sok tarka, nem is könyvbe szánt, hanem újságba szétaprózott cikket egységes művé avatja: Harun al Rasid romantikája van benne. Kosztolányi Dezső, a költő, az író, a fölényesen művelt ember szerény reporteri álruhában elindul előkelő magányából, bejárja a város utcáit, piacait, műhelyeit, hogy a megszokott, tudomásul vett funkciókban megkeresse a lelket. Bába, katona, gyógyszerész, rendőr, sírásó, - akárhivel áll is szóba, az ő parancsoló egyéniségének szuggesztívójában beszél és vallomással az egész «brans»-ot világítja meg. A válaszok minden szaván érezni a reporteri becsületességgel megörökített életet, igazságot, de ezek a válaszok Kosztolányi Dezső kérdéseinek függvényei és Kosztolányi nagy író: tehát tud kérdezni. Minden egyes interjúját néhány soros szubjektivitással keretezi körül; csak a reneszánsz művészei szokták ilyen pompás kerettel díszíteni freskóikat. Jules Romains könyve jutott az eszembe: «Les puissances de Paris», amelyben a költő Páris egy-egy utcájának az odeur locale-ját próbálja kiszimatolni. Kosztolányi könyve több ennél, mert a költői lírán túl tudományos értékű adat-tár van benne. Ha volna újságíró-akadémiánk, ez lehetne az első szakavatott tankönyv benne. Mindenesetre sajtó nosztalgiát ébreszt bennünk az a gondolat, hogy milyen szép volna a közéletünk, ha ennyi megértés, mélyrelátás, szeretet, ízlés, fölényes tehetség róna újságpapirosra a nap krónikáját. Mindenekfölött még egy kedves meglepetést hozott a számomra ez a könyv: nagyon könnyed és nagyon gazdagon sziporkázó elmésséget, amely úgy hat, mint a költő egy második Harun al Rasid-utazása a viccek sikamlós területére. Vagy talán megérezte Kosztolányi, hogy amikor a mi kedves Pestünk fölfedezésére indul, illik ilyen pajkos gamin álruhájába öltözködni? Biztos, - és ezt már mint szakmabeli állapítom meg - hogy könyve nagy írói és szociológiai értékein túl mint «vicces» olvasmány is elsőrangú”

A könyv nem hiányozhat a pályorientáció szakos tanárok asztaláról, de az irodalomtanárok kezében is kincset érhet, mert nemcsak a műveltség elmélyítésére alkalmas, hanem a szocializáció fontos eszköze is lehet. A pályorientáció szakos tanárok nagyon kevesen vannak, ezért munkájuk csak akkor lehet eredményes, ha egy iskolában minden tantárgy tanárai összefognak a tanulóik érdekében. Ennek az összefogásnak lehet egy támogató eszköze Kosztolányi könyve is az elhivatott pedagógusok kezében. Válasszunk szemelvényeket a műből! Kosztolányitól és a Fűrészt – Kulcsár szerzőpár által ajánlott többi irodalmártól is. A feldolgozás és az alkalmazás módja kötetlen, a tanári kreativitás pedig határtalan lehet.

Sajnálatos, hogy a Kosztolányi nyomán és szellemében a Magyar Nemzet napilap hétvégi kulturális mellékletében néhány éve megindult, mai „alakokról” szóló sorozat néhány cikk után megszakadt. Óriási jelentősége lett volna annak, hogy a kor foglalkozásai ne célirányos, akár toborzás jellegű sikertörténetekben jelenjenek meg, hanem irodalmi igényű és nem direkt beiskolázási célokkal összefüggő írásokban.

Még egy, a 2. világháború előtti példa kívánczik ide. A humorra tanárnak, diáknak egyaránt szüksége lenne, legyen szó irodalom vagy akár pályorientációs tantárgyról.

Következzen tehát a sokat vitatott Rejtő Jenő, egy véresen komoly pályorientációs igazsággal:

„A nagy Levin már kora ifjúságában, mint nadrágszabó, a festői Cape Townban kezdte pályafutását. Szíve azonban már akkor is a főzés nagy tudományáért lelkesedett. Húszéves korában még nem is sejtette, hogy a következő év karácsony estéje milyen jelentős fordulatot hoz életébe. Azon a karácsonyestén Levint tetten érték betörés közben. A festői Cape Townban. Amikor megkérdezték tőle, hogy milyen munkára osszák be, amihez esetleg hajlama van, azt felelte:

- Szakács szeretnék lenni. Mert meggyőződésem, hogy ha minden ember kedve szerinti hivatásból élhetne, nem volna bűnöző a földön.”¹⁷

A történetben a herceg megéri a problémát és biztosítja a börtönben a szakácsképzést, még azon az áron is, hogy személyi szakácsáról lemondjon és átadja az oktatónak.

De mit kínál a közelmúlthoz kapcsolható és a kortárs magyar irodalom? Az ajánlott segédletben ugyan néhány világirodalmi példa is van, de lássuk a hazai szerzőket!

Pályorientációs források a közelmúlt és napjaink magyar irodalmában

Az időbeli elhatárolás nem merev, tehát nemcsak ma élők szerepelnek a választékban, hanem az kiterjed a 2. világháború utáni alkotókra is. Ebben a szakaszban már az időrendtől is eltértek, akárcsak a példatár szerzői.

Sarkadi Imre drámájában¹⁸ egy tragédiába fordult élet kapcsán találkozunk a pályorientáció és a megalapozott választás jelentőségével. A főszereplő a II. felvonás, 3. képében így fogalmaz: „Én a félresikerült zseni vagyok. Minden adottságom megvolt hozzá, hogy nagyot alkossak, hogy egy Pasteurje, egy Pavlovja legyek a kornak - csak az az egy hiányzott, hogy higgyek ilyesmiben. S azt hiszem, most se hiszek. Tegnap óta gondolkozok rajta: a tudomány már nem az, ami volt. Nem egy-egy zseniális felismerés löki előre az új utakra, hanem céltudatos, fáradszomjas gyűjtőmunka. Az apám ennek a kornak a gyermeke, s én lettem volna az ő koráé. Igen, akármilyen hihetetlenül hangzik: én vagyok a múlt rekvizituma s ő a másé. S énnekem harminchárom év alatt sikerült eltékozolnom mindazt, amim volt.” Ha az irodalomtanár a mű tárgyalása során kiemeli és szembeállítja a fent idézett fiú és apja karrierjét, ami a személyiség és választott hivatás összhangján alapul, a példa alapján hatalmas segítséget nyújthat a megalapozott pályaválasztáshoz.

Az összeállításban a szerzők Esterházy Péter szöveget is ajánlanak.¹⁹ Ez a mű már haladónak, vagy ha úgy tetszik vajtűfüleknek való, de számos okfejtésre, feltárára ad alkalmat a pályorientációs gondolkodáshoz is. Különösen fontos, hogy a diplomás munka világába oly módon ad betekintést, ahogy az felvételi tájékoztatókon és kampányeseményeken nem valószínűleg meg. A személyiség és a munka kapcsolódásának példái hemzsegnek a könyvben. Tanulságos a személyiség és a munkahelyi szervezet viszonya és kiváló lehetőség a könyv a munkahely mint szocializációs környezet bemutatására. Különösen a szemelvényként ajánlott V. fejezet.

Végezetül fontosnak tartom idézni a szöveggyűjteményből Temesi Ferenc Pest című regényének²⁰ „Az inas” című epizódját, a személyi alkalmasság és a pálya kapcsolata miatt. Ez a szegedi vonatkozású anekdota az előző komolyabb példák után a vidámságot viheti pedagógiai munkánkba, egy lényeges, és a pályák összességére kiterjesztendő tanulsággal:

17 Rejtő Jenő: A három testőr Afrikában 13. fejezet

18 Sarkadi Imre (1921-1961): Elveszett paradicsom (1961.)

19 Esterházy Péter: Termelési-regény (kissregény) V. fejezet (1979.)

20 Temesi Ferenc: Pest Seneca, Budapest, (1996.)

„Az alsóvárosi plébánoshoz beállít egyszer egy tanyai szegény asszony, egy nyolcéves forma, értelmes tekintetű kishúval. – Mi jóban jár lelköm, kérdi a pap. – Leginkább csak azért gyűttem volna, hogy vállalja föl a fiamat. – Osztán minek? – Mi másnak? Hát inasnak! – Nincs neköm arra szükségöm, lelköm. – Hát nem is magának volna rá szüksége, hanem neki! – Ezt magyarázza mög, lelköm! – Hát fővösi inasnak, kitanítja papnak, s amikor e'gyün az ideje fölzsabadítja... – Csak hát nem úgy van az lelköm, mint a suszterájban. Előbb taníttatni köll a gyereköket, végezőn sok oskolát, aztán ha szorgalmas, majd elvölük, hogy löhet-é belülle pap. Vagy talán valami különös vonzalma van gyereköknek a papi hivatáshoz? Tapasztalt valami ilyesfélit? – Dehogysis tapasztatam... Hanem az úgy vót, hogy szögénykémnek léharapta a dísznö a pöcsit. Gondútam, papnak így is jó lösz...”

A szerzők felhívják a figyelmet arra, hogy az ember és a pálya viszonyának naiv értelmezése sajnos ma is jellemző, ha formailag másképp is tapasztaljuk.

Az összegzés előtt még fontos megjegyezni, hogy a szerzők ügyeltek rá, hogy a kétkezi munka jelentőségére vonatkozó irodalmi alkotások is megjelenjenek a szöveggyűjteményben. Bár a fizikai munka bemutatása inkább a szocializmus termelési regényeinek sajátossága volt, a magas esztétikai értékek világában is megtaláljuk, miközben az irodalom rendeltetése nyilván az erkölcsi és társadalmi problémák kutatására irányul. A kétkezi munka megjelenik az előzőekben részletesen ismertetett Kosztolányi műben is, de jellemző, hogy a szerzők József Attila mellett Berda József verseket idéznek a témában.

Összegzés

Annak érdekében, hogy tanulók alanyai, azaz magukért cselekvő részesei legyenek a pályorientációnak, és ne váljanak annak tárgyává, minél szélesebb körben szükséges és célszerű bekapcsolni a szaktárgyi lehetőségeket az iskolák pályorientációs tevékenységébe. Ezért tekintettem át a pályorientációra irányuló közvetett és támogató tevékenységekre megmutató igényeket, lehetőségeket. A bevezető szakaszban idézett kutatási eredmények és szemléletek teljes mértékben igazolták azt a törekvést, amit a Székesfehérvári Szakképzés Centrum nyílt, a köznevelés teljes időtartamára kiterjedő pályorientációs eszközeiből és eljárásaiból bemutattam. Figyelemre méltó, hogy hagyományos tevékenységek mellett számos innovatív módszert, eszközt és eljárást is alkalmaznak. Mindezek alapja elsősorban a szemlélet, ami megfelel a bevezetőben idézett kutatók által kimutatott szükségyszerűségnek, elvárásnak a pályorientáció tartalmi kiterjesztésére vonatkozóan.

A közismereti órákon megvalósuló pályorientációs tevékenység a teljes pályorientációs folyamatra hat. A totalitás pedagógiai elve teljes mértékben érvényesül. Az irodalom azért emelkedik ki a többi közismereti szaktárgy közül, mert témája, ellentétben például a természettudományos tárgyakkal nem a szakmákban megvalósuló munka tárgyával azonos vagy rokonítható. Az egyes közismereti tárgyak pályorientációs lehetőségei, amire az idézett Hegyi Halmos Nóra is kitér, a pályorientációs munkában az érdeklődés témakörhöz kapcsolható legjobban. Mikor a szaktárgyi óra lehetőségeit használjuk ki a pályorientáció érdekében, tudnunk kell, hogy az érdeklődés mint pályorientációs összetevő (faktor) három részből áll:

- tantárgyi érdeklődés
- tevékenység alapú érdeklődés
- társadalmi szerepérdeklődés.

Ez utóbbit a szakirodalom inkább munkaérdeklődésnek nevezi, számos megközelítése és értelmezése, kategorizálása közismert (pl. Holland modellje). A három érdeklődési terület közül a közismereti tárgyakkal leginkább a tevékenységérdeklődés támogatható, de az egyén biztos pályaválasztásához még fontosabb az, hogy hol keresi helyét a társadalmi vagy közösségi munkamegosztásban. Ennek megválaszolásához viszont az irodalomtanításban találhatjuk meg a leghatékonyabb segítséget.

Még két lényeges megfontolást kell tenni. Az egyik az, hogy a tanulmány első érdemi szakaszában kimutatott, a tudományos kutatásokban igazolt igénynek való megfelelés nem gátolja-e az irodalomtanítás tartalmi követelményei teljesítését. A konkrét esetben a kérdés arra vonatkozik, hogy az irodalmi szöveggyűjteményt összeállító és a kapcsolódó ajánlásokat megjelenítő szerzőpáros nem állít-e teljesíthetetlen követelményt a kollégák elé, nem képvisel-e túlzott szakmai idealizmust? Az elvárhatóságot ugyan az általam idézett tudományos munkák igazolják, de a NAT biztosít-e keretet a napi tanítási gyakorlat során megvalósuló tevékenységhez?

A NAT-tal való szembeállítás kizárható, hiszen a korábban tett vizsgálódás feltárta, hogy a több neves kutató a pályorientáció fogalmi fejlődését elemezve eleve a NAT műveltségi területei oktatásának és azok közös követelményei teljesítésére alapozó pályorientációban találja meg a fejlődés lehetőségét (Kenderfi 2011, Borbély-Peczé 2016). Az időkeret mindig szűk, de nem akkor teljesítjük jól egy tantárgy, adott esetben az irodalom tanítását, ha egyel több verset tanítunk meg egy klasszikustól, hanem akkor, ha az irodalomtanítást a személyiségfejlődés szolgálatába állítjuk. Lehetőleg úgy, hogy az élmény legyen tanulóink számára, ne csupán klasszikus ismeretátadás.

Itt Tímár János²¹ professzor urat idézem, aki egyik, éppen Székesfehérváron a Kodolányi Főiskolán tartott előadásán mondta, hogy a problémák megoldása nem a minisztériumokon vagy régiós szervezeteken múlik, hanem helyi felismerésen és akaraton.

Ezzel el is jutottunk, egy másik, nem elhanyagolható kérdéshez, ahhoz, vajon miként áll az irodalomtanítás és pályorientáció kapcsolata az itt elemzett módszertani kiadvány születésének helyén? Igyekeztem tájékozódni, és tényleges mérések nélkül arra a megállapításra jutottam, hogy fejlődik. A 11 iskolát magában foglaló centrum iskolái elindultak egy szemlélet - és módszerfejlesztési úton közösen kidolgozott szakmai program alapján, amely a pályorientáció és pályaszocializáció számos újszerű elemét tartalmazza. Tevékenységük túlmutat önmagukon, jelentős támogatást élvez a helyi önkormányzattól, amely ugyan már nem iskolafenntartó, de érdekelt és elkötelezett abban, hogy a munkaerő fejlesztése minden téren megkapja a szükséges támogatást. A közgyűlés egy közalapítvány révén, a városi ösztöndíjrendszeren belül pedagógusok számára biztosít pályorientációs munkához ösztöndíjat.²² Bár a bevezetőben jelzett személyes indíttatás okán az irodalomtanításra szűkítettem a módszertani kiadványelemző bemutatását, úgy érzem, ezáltal felhívtam a figyelmet arra a mások által tudományosan igazolt igényre, hogy a pályorientáció csak széles pedagógiai és társadalmi együttműködéssel valósulhat meg. Ez a mi közös küldetésünk.

21 Tímár János professzor, emeritus, Szent-Györgyi Albert-díjas, a közgazdaságtudományok doktora

22 <https://www.szekesfehervar.hu/ismet-meghirdette-a-fialokat-segito-osztondijpalyazatait-a-toth-istvan-toth-terezia-kozalapitvany>

Fűrész István: Új pajzsot Akhilleusznak! A szakmák dicsérete

Újra kovácsol a nagy Hefaisztosz. A pajzsra kerülnek sorra az új ideák. Csoda mind, de a munka az érték. Az ragyog ékes képein. Íme az emberi elme mélyre hatol, tudomány ad a kézbe esélyt a jövőhöz. Két keze, jó kalapácsa mutatja az emberi munka drága gyümölcsét, technika áradatát remekelve, képei részleteit szaporítja a mester. A pajzsra látjuk amint hevül, olvad az érc a kohóban, a gépek nagy hada dolgozik, épít, átveszi sorra a terhet. Gépei tennivalóit ügyelni ma gépeket alkot, fog be az emberi elme. A gondolat őre a tettnek, alkot az ember, urává lett az anyagnak. A mester pajzsra teríti a közvagyon őrei szép tudományát, pénzügyi terhek hű viselőit. A kémia ifjú mestereit, meg a házakat építők sokaságát. Íme a jó Hefaisztosz, rákalapálja a képre gyógyhelyeinket, a nagy tudományú orvosait, meg szép hivatású szakmai társak jó sokaságát. Végül szakképző helyeket remekel fel a képre képzett mesterek és pedagógusok összefogását. Íme a pajzs, és rajta az élet egésze, az ország.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum részvétele a hazai tudományos munkában

A következőkben két példa alapján szeretnénk képet adni az érdeklődőknek arról, hogy milyen szerepet játszik a Székesfehérvári Szakképzési Centrum a szakképzés és a kapcsolódó pedagógiai munka hazai fejlesztésében. Mivel külön fejezetben foglalkozunk a pályaorientáció területén elért eredményekkel, itt csak a hazai tudományos élet fórumaira való kitekintéssel kívánjuk segíteni az olvasókat, annak érdekében, hogy munkánk összevethető legyen a hazai tudományos törekvésekkel, eredményekkel. Ezért választottuk első ízben ezt az írást, mert betekintést ad a pályaorientáció összetettségébe. Ezzel szemben az ezt követő tanulmány azt példázza és tárja fel tudományos mélységgel és igényességgel, hogy a pályaorientáció elhanyagolása milyen következményekkel járhat.

Az itt teljes terjedelemben újra közölt írás mellett terjedelmi és szerkesztési okok miatt a figyelemfelkeltés érdekében hivatkozunk még Pogátsnik Mónika tanulmányára.²³ A szerző a Székesfehérvári Szakképzési Centrummal szorosan együttműködő Óbudai Egyetem Alba Regia Műszak Karának egyetemi docense, oktatási dékánhelyettes. Cikke részben kapcsolódik László Gyula és Sipos Norbert a MunkaügyiSzemle.hu weboldalon megjelent „A fenntartható

23 Munkaügyi Szemle 2022. január

munkaerőpiac dilemmája” című vitaanyagának egyik megállapításához, amelyben a szerzők a szükséges és versenyképes készségek fejlesztését hiányolják az iskolarendszerben. A dékánhelyettes asszony számos kedvező példát sorol fel a vitaindító tanulmány által felvetett kérdésben. Kiemelt szakaszban foglalkozik a Széchenyi István Műszaki Technikum duális képzésben vállalt szerepével.

Az itt közölt írások utánközlések a szerzők, a forrás és elérhetőség megjelölésével.

Az első példánk egy teljes terjedelemben közölt összefoglaló, amely alapján elérhető az ismertett konferencia minden anyaga. Az újbóli közléssel az a célunk, hogy szélesebb körben ismertté váljanak a pályaorientáció időszzerű kérdései és az azokra adható szakmai válaszok. Vállaljuk, hogy büszkén tesszük ezt, hiszen a konferencia helyszínválasztása a Centrumunkban folyó pályaorientációs munka elismerése. Nagyon örülünk, hogy szerzők kiemelték az önkormányzat „impozáns” együttműködését a pályaorientációban.

Juhász Ágnes – Fazakas Ida: Összefoglaló az MPT Pályaorientációs Szakosztályának „székesfehérvári” online konferenciájáról²⁴

Összefoglaló az MPT Pályaorientációs Szakosztályának
„székesfehérvári” online konferenciájáról

A konferenciára előzetes tervek szerint Székesfehérváron került volna sor, de a jelenlegi helyzetben erre nem volt lehetőségünk, így megragadtuk az online megoldást. A videokonferencia 2020. május 19-én 14.30 és 16 óra között zajlott le, 66 fő részvételével. A résztvevők különböző intézménytípusokból érkeztek a konferenciára, pedagógiai szakszolgálatokból, kereskedelmi és iparkamarákból, szakképzési centrumokból, középfokú iskolákból, egyetemekről, NSZFH-től, oktatási hivataltól üdvözölhattünk szakembereket, érdeklődőket. A nagyszámú résztvevő ellenére vagy épp azért a konferencia technikai és szakmai értelemben is sikeresnek bizonyult. A résztvevők számára lehetőség volt az előadások előzetes meghallgatására az llg.hu weboldalon és az MPT POSZ YouTube csatornáján narrált ppt formájában, ahol ezek azóta is bárki számára elérhetőek. Miről is szólnak az előadások?

Borbély-Pecze Tibor Bors, a pályaorientációs szakosztály elnöke, habilitált főiskolai docens, az ITM szakmai irányító projektmenedzsera: Életút-támogató pályaorientáció – Ki mérjen, mit mérjen? A pályaválasztásban számos dolog mérhetőségéről beszélhetünk. Az előadás inkább kérdéseket szeretne megfogalmazni arról, hogy mennyi minden mérhető a beiskolázási irányokon felül, illetve azok helyett.

Nahalka István oktatáskutató: Mérés a pedagógiában, a pszichológiában – Nagy a baj? Az előadás bemutatja a matematikai reprezentációs méréselmélet pedagógiai és pszichológiai mérések során történő alkalmazása során tapasztalható problémákat. A következtetés szerint sajnos a komplex képességek (pl. problémamegoldás), az összetett attitűdök, a bonyolultabb személyiség-

24 Munkaügyi Szemle 2020. május

jellemzők mérése nem lehetséges, és nem is elsősorban azért, mert technikailag nem kivitelezhető, hanem azért, mert ezeknek a pszichikus konstrukcióknak a fejlettsége, mint egy számmal jellemezhető tulajdonságuk nem is létezik. Az előadás bemutatja e megállapítás súlyos következményeit a neveléstudományra és a pedagógiai gyakorlatra nézve.

Gyarmathy Éva szakpszichológus, az (MTA) TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Kutatóintézet tudományos főmunkatársa: Képességmérések az iskolákban – előnyök, szükségszerűségek, lehetőségek és akadályok.

A vizsgálatok és ezek eredményeinek szakszerű felhasználása nagyon sok előnnyel jár, hiszen vizsgálatok nélkül minden beavatkozás vakrepülés. Viszont mérések eredményeinek alapján egyének sorsáról dönteni felelőtlenség. A 21. században, amikor a gyors és gyakoribb extrém változásokhoz bizonytalan helyzetben kell alkalmazkodni, a méréseknek is hatékonyá kell válni. Az online mérések és gamifikált tréningek jelentenek előrelépést.

Tajtiné Lesó Györgyi pályaválasztási tanácsadó pedagógus, Pályaválasztási Tanácsadás Regionális Munkaközösség vezetője a Heves megyei Pedagógiai Szakszolgálatnál: Öndefiníciós kérdőívek és kiértékelésük a pályaeorientációs gyakorlatban.

A pályatanácsadás során használt önértékelő eljárások sajátosságai és használati lehetőségei. A pályaeorientációs folyamatban ágyazott öndefiníciós kérdőívek és használhatóságuk az online térben. A pályaeorientációs portálok áttekintése és a használatuk során szerzett tapasztalatok.

Fűrész István pályaeorientációs tanár, a székesfehérvári pályaeorientációs projekt szakmai vezetője: Kérdőívek és egyéb eljárások a pályaeorientáció gyakorlatában Székesfehérváron.

Az impozáns, az önkormányzat által támogatott székesfehérvári pályaeorientációs gyakorlatot sajnos a tervekkel ellentétben most nem a helyszínen, csak virtuálisan tudjuk megismerni.

A videokonferencia résztvevőit Juhász Ágnes, a Magyar Pedagógiai Társaság pályaeorientációs szakosztályának titkára köszöntötte. Kifejezte sajnálatát, hogy a konferenciára nem Székesfehérvár polgármesteri hivatalának dísztermében került sor, és hogy nem tudjuk megtekinteni a fehérvári pályaeorientációs rendszer lehetőségeit és kipróbálni a különféle fejlesztéseiket.

Ugyanakkor üdvözölte, hogy ez az online kapcsolódás lehetőséget adott az ország különböző részein dolgozó szakemberek részvételére. Megköszönte az előadóknak, hogy díjazás nélkül vállalták, ezen a szokatlan módon is, az előadások elkészítését és a részvételt. A videokonferencián nem hangoztak el az előadások, de a műhelybeszélgetés az előadók részvételével zajlott. A videokonferencia keretei között a szervezők írásban várták a hozzászólásokat és az előadókhöz szóló kérdéseket. A műhelyt két témakörre bontották, az első, inkább elméleti rész a mérések, önbecslő eljárások szerepéről, lehetőségeiről és lehetetlenségeiről szólt, az előadók közül Borbély-Pecze Tibor Bors, Nahalka István és Gyarmathy Éva részvételével. A második rész az önbecslő eljárások gyakorlati problémáiról szólt: mi áll rendelkezésére, mi nem, mi hogyan alkalmazható, ill. mire lenne szükség, hol lehet, hol kellene alkalmazni, milyen fejlesztések előtt állunk. Ezzel kapcsolatos Tajtiné Lesó Györgyi és Fűrész István előadása.

A beszélgetést Fazakas Ida, a szakosztály vezetőségi tagja, az Eszterházy Egyetem docense moderálta.

Másik két előadást is terveztek a szervezők, az Oktatási Hivatal TÁMOP projektjében fejlesztés alatt Pályaeorientációs mérőeszköz (POM) rendszerről, illetve az ITM 8. évfolyam utáni pályaeorientációs mérésre vonatkozóan. A résztvevők között üdvözölhettük az OH projektjének szakmai vezetőjét, Útóné dr. Visi Juditot, akit röviden bemutatta a projektben zajló fejlesztést, a pályaeorientációs mérőeszközt. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium sajnos a jelenlegi helyzetben folyó hivatali munkaszervezés prioritásai miatt nem tudott résztvevőt delegálni, így nem tudunk az

illetékesektől tájékozódni a jövő évre tervezett nyolcadikos pályaeorientációs méréssel kapcsolatos tervekről. Ezzel kapcsolatosan folyamatos az információkérés és amennyiben kapnak a szakosztályi kérdésekre válaszokat, úgy azokat továbbítják a résztvevők fele.

Az előadók közül elsőnek Borbély-Pecze Tibor Bors röviden kiemelte, hogy a pályaeorientációs rendszerek mentén gondolkodva a témáról, a career education oldaláról megközelítve a mérés, értékelés témát, sok dolgot lehetne mérni, de egyik alapvető kérdés talán az, hogy matching alapú rendszereket építünk (véges számú tulajdonság alapján embereket kapcsolunk össze pályákkal) vagy browsing típusú rendszerben gondolkodunk, ahol a „helyes” döntés helyett a pályarugalmaság (career resilience) megerősítése, az élnélküliség fejlesztése áll a tanácsadói beavatkozások homlokterében. Fontos, hogy ki a megrendelő, az állam vagy az egyén. Nahalka István rövid összefoglalásában kitért a pedagógiában, pszichológiában végzett mérések problémáira (matematikai alapon ezek sok esetben nem működnek). A gyakorlatban használt olyan tesztek esetében, amikor emberi tulajdonságokhoz számokat rendelünk olyan komplex pszichikus struktúrák esetében, mint valamilyen képességek fejlettsége, személyiségvonások, attitűdök, akkor ez a szám hozzárendelés méréselméleti szempontból rendkívül aggályos. A komplex rendszerek fejlettségének számmal történő jellemzése, a sorba állítás elméletileg sem lehetséges. Ez vonatkozik az iskolai értékelésekre és a kínosan problematikus érettségire. Ezeket portfólióval lehetne helyettesíteni. Nem kell azonban teljesen elvetnünk a mérés lehetőségét, például ha nem kívánunk számokat hozzárendelni a vizsgált tulajdonságokhoz, hanem kategóriákba soroljuk azokat, vagy ha nagyon egyszerű képességeket vagyis egydimenziós dolgot mérünk modern testelmélet alkalmazásával, az rendben lehet.

Gyarmathy Éva jelezte a pályaeorientáció interdiszciplináris jellegét, kiemelte, hogy az eladható tudás a központi eleme a pályafutásnak. A profilok, ezen belül az érdeklődés profil szerepét hangsúlyozta a pályaeorientációban a személyiség értékelése helyett. Mérések azonban szükségesek, mert ezeknek a fejlődésben és fejlesztésben is fontos szerepük van. A vizsgálat során szerzett adatok egyrészt a személy fejlődését szolgálják, másrészt az intézmények munkáját segítik. A módszertani változások hatásvizsgálatok, mérések nélkül felelőtlen döntéseket eredményezhetnek. Mindig tudnunk kell, hogy a mérés, a hatásvizsgálat az egyénnek vagy az intézménynek ad információt. A kutatási eredmények, a statisztikailag helyes következtetések egyénre nem alkalmazhatók (Nahalka István hozzátette, hogy szigorúan tilos a központi kompetenciamérést egyének értékelésére használni) A kategóriába sorolással kapcsolatban megjegyezte, hogy ez az önbeteljesítő jóslat veszélyét hordozza. Kiemelte a folyamat, a portfólió jelentőségét. Felhívta a figyelmet arra, hogy a tevékenység folyamatos megfigyelése a legjobb mérés, és ennek formalizált kiértékelésére is vannak eszközök. A virtuális térben zajló tevékenységek lehetőséget adnak az érdeklődés követésére.

A második részben a gyakorlati tapasztalatokról, igényekről, lehetőségekről beszéltek az előadók, elsősorban az önértékelő eszközökre koncentráva.

Fazakas Ida felvezetésében felhívta a figyelmet arra, hogy ezekkel az eszközökkel a felhasználó típusba sorolja önmagát, de sajnos a tanárok ezt sokszor értékelésbe fordítják át, meghatározva, hogy kinek milyen iskolatípus való.

Fűrész István, aki házigazdája lett volna a konferenciának, sajnálkozását fejezte ki, hogy nem tudunk élőben megismerkedni a fehérvári rendszerrel, melynek lényege, hogy folyamatban és a különböző szereplők együttműködésében gondolkoznak, mindenki számára fejlesztve eszközt.

Útóné Visi Judit, aki lehetőséget kapott az OH által fejlesztett POM (pályaeorientációs mérőeszköz) rendszer bemutatására, sajnálta, hogy a rendezvény végül nem az OH és a MPT közös szervezésében valósult meg. Elmondta, hogy a rendszer bár nevében mérő-, ténylegesen anonim támogató eszköz, amely többször is kitölthető kérdőívekből és feladatlapokból, valamint a pályák világának

bemutatásából áll, és az érdeklődés, személyiség és kompetenciák alapján ajánlatot ad. Cél a szülő, tanuló, pedagógus, esetleg pályaeorientációs szakember közötti kommunikáció segítése. A rendszert eddig 10 ezren próbálták ki, évvégére lesz kész, májusra lesz teljeskörűen hozzáférhető.

Tajtiné Lesó Györgyi hangsúlyozta, hogy egy mérés alapján nem szabad következtetéseket levonni. Értékesebbek az önbecslő eljárások, amelyek eredmény megbeszélésre kerül. Ez segíti, hogy a tanulók célokat tűzzenek ki, a tanár, tanácsadó feladata ebben a folyamatban a visszacsatolás, támogatás.

Ezután az előadók arra a kérdésre reagáltak, mennyire használhatóak a jelenlegi eszközök, milyen eszközöket használnak szívesen, és minek látják a hiányát. Néhány konkrét hiba – fogalomhasználati problémák, hitelességi visszajelzés hiánya, a regisztráció nehézségei - felsorolása mellett általánosan problémaként jelent meg, hogy a projektek lezárása után a rendszerek nem gondozzák. Ez különösen a pályainformációknál jelent gondot, amelyeket folyamatosan aktualizálni kellene. Önbecslő eljárásból sok rendelkezésre áll, a tanácsadók tudnak köztük válogatni, de a laikus számára a hibás eljárások veszélyt hordoznak. A sokféleség egyébként hasznos, mivel a tanácsot kérőhöz – a problémához, a teherbírás-hoz, a kívánt szóhasználathoz - lehet igazítani, de jó lenne, ha lenne egy „feladatbank”, egyhelyről lennének elérhetőek a különféle eszközök.

A chatben is többen hozzászóltak, megerősítve az előadók által jelzett problémákat.

A „mi hiányzik” kérdésre a szakszolgálati kollégákkal előzetesen egyeztetett válasz az volt, hogy olyan eszközök, amelyek nem a jó képességű középosztálybeli gyermekeknek szólnak. A szövegértési nehézséggel küzdő, hátrányos helyzetű tanulók már a hosszú kérdőívek elején el-vesztik a fonalat. Az SNI-s tanulókat segítő eszközökből is nagy a hiány. A tanácsadók saját maguk próbálnak ilyen eszközöket előállítani, de ehhez semmiféle anyagi forrás nem áll rendelkezésükre. Igényelnék továbbá a Milyen vagyok? társasjáték elektronikus változatát.

A chatben merült fel, hogy talán nem a foglalkozások közötti választást kellene segíteni a rend-szerekkel, hanem a tanulási tevékenységek közötti választást, azt, hogy mit szeretne tanulni, miben tudna jó lenni, milyen tevékenységet szeret. Hiszen a szakmák ma már nagyon gyorsan változnak.

Tevékenységi formák megismerését be kellene iktatni az oktatás folyamatába. Nem elég azüzem-látogatás, ezt elő kell készíteni, meg kell beszélni.

Fűrész István végezetül arra hívta fel a figyelmet, hogy a szemlélet fontosabb az eszköznél. A pályaeorientációt az iskolák nem tartják fontosnak, a tantárgyi tudást a továbbtanulás szempontjából lényegesebbnek tartják. Bár a pályaeorientációt folyamatnak tartjuk, ennek a folyamatnak nincs gazdája, így nem irányítható. A POM talán segíthet, de ehhez szemléletformáló eljárást.

Kenderfi Miklós – Fűrész István: Szemléletváltás a szakképzésben: a lemorzsolódás megelőzésének pályaeorientáció központú megközelítése²⁵

A pályaeorientációt a közgondolkodás, sőt még a szakmai köztudat is a pályaválasztással kapcsolatos feladatrendszernek tekinti hazánkban. Két körülmény azonban arra figyelmeztet, hogy a szakképzésben a beiskolázás utáni orientációnak igen nagy jelentősége van. Az egyik az iskolarendszer átalakulása, ami az átjárhatóság és az ágazaton belüli szakmaválasztás lehetőségét kívánja szélesebb körben biztosítani. Az oldalirányú mozgás csak a szakszerű és folytatólagos pályaeorientáció révén lesz megalapozott és társadalmilag hatékony. A másik hangsúlyos jelenség a területen tapasztalt és mért lemorzsolódás. Tanulmányunkban a lemorzsolódás és a pályaeorientáció összefüggéseivel kívánunk foglalkozni, egy első szakaszában már megvalósult példa kapcsán. Véleményünk szerint a Székesfehérvári Szakképzési Centrumban (továbbiakban: Centrum) 2018-2020 között a lemorzsolódás csökkentése céljából megvalósított GINOP 6.2.3. projekt (továbbiakban: projekt) során sikerült a pályaeorientáció általános lehetőségeit keresve kiterjeszteni annak társadalmi szerepkörét.

Lemorzsolódás

A nemzetközi mellett a hazai szakirodalom is gyakran foglalkozik a lemorzsolódás fogalomkörével. Ebben a tanulmányban nem kívánunk kitérni a tanulmányaikat sikertelenül teljesítő és a minden tanuláshoz háttér fordítók csoportjai közötti különbségek tisztázására. Nem készülünk érinteni az idevonatkozó európai statisztikákat, vagy az EU-s országok különböző gazdasági, oktatási rendszereiből, hagyományaikból eredő és ennek megfelelően eltérő értelmezéseit.

Hazánkban kiterjedt szakirodalma van a lemorzsolódás okainak és következményeinek (pl. Fehérvári, 2008; Mayer, 2008; Mihály, 2009). Az okok között gyakran szerepelnek a személyes vagy családi problémák, tanulási nehézségek, az oktatási rendszer felépítése, az iskolai légkör, vagy a tanár-diák kapcsolatok. Az iskolából való kimaradás együtt jár a munkanélküliséggel (de alacsony presztízsű pályafutással biztos), ezzel összefüggésben a szegénységgel, előbb-utóbb rossz egészségügyi állapottal, sőt a későbbi kriminalizálódás veszélye is felmerül (Bognár, 2011). Azt kell mondanunk, hogy ezen a területen egyéni és társadalmi, családi és iskolai, szakmai és politikai okok és következmények, biológiai, pszichikus és szociális vonatkozások olyannyira összefonódnak és áthatják egymást, hogy a jelenségvilág komponenseinek pontos elhatárolása, meghatározása legalább annyira nehéz, mint a probléma sikeres gyakorlati kezelése.

Mi azokat a fiatalokat tartjuk e jelenségkör érintettjeinek, akik a társadalom és a munkaerőpiac által elvárt, adott programtípushoz köthető minimális szintű végzettség nélkül kerülnek ki az iskolai programból, vagyis aki valamilyen okból a képzés közben elhagyja az intézményt.

25 Új Munkaügyi Szemle 2022. 4. szám

A munkaerőpiaci integráció felől kívánunk közelíteni ehhez a jelenségvilághoz, kiemelten a képzetlenség miatt perifériára szorulás megelőzéséhez, kezeléséhez kívánunk adalékokkal szolgálni.

A kimaradás okaként az iskolai kudarc mellett gyakran jelenik meg a kutatási eredmények között a témánk szempontjából relevanciával bíró elégtelen pályaválasztás. Ezt állítják a szakiskolai igazgatók (Fehérvári, 2008), de Bodacz-Nagy (2011) is a szakmaválasztás kudarcaként említi, amikor arra jut, hogy a tanulók csupán fele tanulja a választott szakmát (szerinte minden tizedik gyermek más programtípusba szeretett volna járni). Szanyi F. (2011) arra a következtetésre jut, hogy a lemorzsolódás veszélye a kényszerpályára kerülők között nagyobb, mint a saját választás alapján szakmát tanulók esetében. Ezeknek megfelelően a lemorzsolódás megelőzésére ebből az aspektusból közelítő javaslatok is születtek. A Györgyi – Mártonfi szerzőpáros 2008-ban ajánlja az általános iskolások pályaválasztása mellett az iskola-, illetve szakmaváltásra való felkészülés támogatását is. Ehhez a gondolathoz kapcsolódik az Európai Tanács által elfogadott szakpolitikai ajánlás (Donlevy et al., 2019), ami a beavatkozás három szintjét különbözteti meg a prevenció formáinak megfeleltethető módon, vagyis a lemorzsolódás folyamatának stádiumai alapján határozza meg azokat:

- A primer prevenció (megelőzést szolgáló szakpolitikák) során cél, hogy még a probléma kialakulása előtt csökkentsék annak kockázatát.
- A másodlagos prevenció (intervenciók szakpolitikák) szándéka, hogy minél korábbi stádiumban felismerjék a veszéllyel járó állapotot.
- A harmadlagos megelőzés (kompenzáció szakpolitikák) során feladatunk az iskolát már elhagyó fiatal visszasegítése az oktatás, képzés világába.

Mindhárom szinten értelmezhető a pályaeorientáció, mint a lemorzsolódás megelőzésének, kezelésének, valamint a megismétlődés elkerülésének egyik fő lehetősége.

Pályaeorientáció elmélete és hazai gyakorlata

A pályaeorientáció fogalmának tisztázásához két irányból közelítünk, a legelfogadottabb nemzetközi definíció, valamint a leggyakrabban hivatkozott hazai meghatározás felől. Az első szerint az életen át tartó pályaeorientáció (Lifelong guidance) olyan tevékenységek összessége, amely lehetővé teszi valamennyi életkorban és helyzetben lévő személy számára, hogy képes legyen észszerű oktatási, képzési és foglalkoztatási döntéseket hozni, valamint menedzselni tudja egyéni életpályáját a tanulás és a munka területén (Council Resolution, 2008). Kiemelt szerepet kap még ebben a megközelítésben a képességek és az érdeklődés megismerése. A hazai szakirodalomban Szilágyi korát megelőzve, a kilencvenes évek derekán értelmezte a fogalmat, amit itt mi most a Pályaeorientáció című egyetemi jegyzetből idézünk (Szilágyi – Völgyesy, 1996:59), mely a hazai felsőoktatás első tankönyve a témában: „A pályaeorientáció egy olyan folyamat, amely a tanuló egyéni igényeinek figyelembevételével segíti a megfelelő pálya, szakma kiválasztását, a lehető legszélesebb információnyújtás révén.” Amennyiben a mondat alanyát, a tanulóat lecseréljük személyre, egyénre vagy egyszerűen állampolgárra, úgy gyakorlatilag megkapjuk az európai gondolatot.

A hazai gyakorlatot tekintve elmondhatjuk, hogy az életen át tartó pályaeorientáció egy kampányjelleggel végzett, a pályaválasztási döntés közvetlen előkészítésére korlátozódó tevékenység, mely hozzátvetőlegesen egy félévet jelent az általános iskola 8. évfolyamán. A teljesség kedvéért meg kell jegyeznünk azokat az alkalmakat, melyek már a 7. osztályosokat

igyekeznek megszólítani, tágitva ezzel a felkészülést, az információszerezés idői keretét (Kenderfi, 2019). Ilyen országos rendezvények például a kereskedelmi és iparkamara kamionos road show-ja (VR szemüvegen keresztül való tapasztalatszerzést tesz lehetővé négy különféle tevékenységkörben), a szakmák éjszakája rendezvény, vagy a hagyományos megyei és regionális pályaválasztási kiállítások, melyek egyre inkább próbálják a végzősök helyett a fiatalabbakat megcélolni. Ebbe a sorba illik a szakképzési centrumok nyílt napjai, rendezvényei (Fűrész – Kulcsár, 2018). Ez utóbbihoz sorolhatóak azok az alkalmak, melyek során képző intézmény „házhöz megy”, vagyis kitelepel az általános iskolákba, annak pályaeorientációs napja alkalmával. Közös pontjai ezeknek a kezdeményezéseknek, hogy elmozdulást mutatnak a passzív információszerezéstől az aktivitás irányába, miszerint a különböző ismertető brosúrák helyett a valódi tapasztalatszerzést állítják előtérbe. A tanulóknak nem olvasniuk kell az adott szakmáról, hanem kipróbálhatják magukat a különböző munkafolyamatokban. A másik hasonlóság, hogy valamennyi fórum a szakképzés világról tudósít, ebbe az irányba terelve ezzel a tanulókat. A terelés fogalom az elmúlt rendszer sajátjaként emlegetett pályaeorientációt hívja emlékeztünkbe, amikor is a népgazdasági érdek alapján került befolyásolásra a pályaeorientáció. Szempontunkból irreleváns, hogy a nemzetgazdasági, vagy a szakképző centrum tanuló utánpótlás biztosítási érdeke (vö. a HR terminológiájában „toborzás”) áll a befolyásolási szándék háttérében, mindenesetre nem a tanulóé, amit definíciójában Szilágyi és Völgyesy (1996) leszögez. Mindezt jól mintázza az egyik megyei szakképzési centrum szakmai anyagából vett idézet, melyet magyarországi jó gyakorlatnak tart: az általános iskolai tanulók „testközelből is megismerkedhetnek az általunk oktatott szakmákkal” (Euroguidance, 2020:33). Fel kívánjuk hívni a figyelmet arra, hogy ezekben az esetekben a látványos produktumok (pl. cukrászati sütemény költemény, távirányítással különböző kunsztokat művelő robot), vagy a tevékenység újdonsága (szimulátorral vadászpilótát irányítani vagy alpinechnikával dolgozni a magasban) csupán a kíváncsiság felkeltésére alkalmas helyzetek. Ez nem azonos a valódi, kellően kimunkált és a tanuló által akceptált érdeklődéssel, ami a tanulási motiváció alapját is képezheti.

A pályaeorientáció gyakorlata és megítélése a hazai szakképzésben legalább másfél évtizedes múltra tekint vissza. A Nemzeti Szakképzési Intézet támogatásával, a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült el a témában az első kézikönyv (Szilágyi, Kenderfi, Retteg és Völgyesy, 2004) és a hozzá tartozó munkafüzet (Szilágyi et al., 2004). A széleskörű szakmai támogatás ellenére sem vált általánosan a szakképzés integráns részévé a pályaeorientáció. A hosszú ideje tartó zsigeri ellenállás abból az aggodalomból táplálkozik, hogy a tanulók komplex pályaeorientációjának egyik eredménye az lehet, hogy a kellő ön- és pályaeismeret birtokában lévő tanuló nem a szolgáltatást nyújtó intézmény képzési kínálatából választja életpályájának következő szakaszát.

Az életút támogató pályaeorientáció

A vizsgálatunk szempontjából releváns fogalmak tisztázása mentén kívánjuk körbejárni a címben megfogalmazottakat. A pályaszocializáció folyamatának értelmezéséből indulunk ki. Ritoók (1986:7) szerint ennek „során az egyén bekapcsolódik a társadalmi munkamegosztásba, munkavégző társadalmi környezetéhez alkalmazkodik, s annak elismert, együttműködő és hatékony tagjává válik”. Ezzel összefüggésben Szilágyi vezette munkacsoport (2005) elengedhetetlennek tartja a pályaeorientáció stabilitását és azt az erőfeszítést, ami a kitűzött cél eléréséhez szükséges. Szilágyi – Csirszka modelljét felhasználva – az életpályát két szakaszra bontotta

(2000), a pályaadaptáció, valamint a pályatevékenység szakaszára, majd ezeket tovább tagolta: az előbbit az általános képzés és a szakmai képzés, míg az utóbbit a szakmai beilleszkedés és a hasznos szakmai tevékenység stádiumaira. Rámutat azokra a személyiségfejlődési folyamatokra és feladatokra is, amelyek a sikeres döntés meghozatalához szükségesek.

A személy aktuális állapotjelző fogalmaként említi a pályaválasztási érettséget, mely az általánosból a szakmai képzésbe való átmenethez szükséges döntés feltétele. Rókusfalvy (1969) szerint mindemellett ez a minőség „biztosítja a szakmai képzésnek legalább minimális sikerét és felébreszti a tanulóban a szakmai beilleszkedésre való tartós törekvést” is. A pályaválasztási érettség kialakulásában jelentős szerepet kap a reális önismeret. (Itt nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy valamennyi szakirodalom világosan jelzi a tanulók 14 éves kori pályaválasztási éretlenségét. Ennek egyenes következménye, hogy a pályaválasztási döntésben felértékelődik szocializációs csoportok hatása, kiemelten a szülőké.)

A következő fejlettségi szint a pályaeérettség (az előbbivel nem azonos, de a személyiségfejlődés folyamatában egységet képeznek), amely a képzés és szakmai beilleszkedés életpálya szakaszok közötti határon helyezkedik el. Ez teszi lehetővé a tanult szakmában majd az eredményes munkavégzést. A tényleges szakmai beilleszkedéshez ki kell alakuljanak a pályaeérettség elemei, úgymint „munkaeérettség”, „üzemi érettség”, „szociális érettség”. Ez utóbbi fogalom jól ismert a szocializáció témaköréből, ahol a szociális érettséggel fejezhető ki a folyamatban elért minőség. J. Szilágyi pályaszocializációs kutatásaira figyelemmel határozza meg, mely jól jelzi a pályaeérettséggel való összefüggését. Szerinte (1985:22) a szociális érettség „a szakmai végzettségnek megfelelő, társadalmi normatívákat figyelembe vevő, a személyiség öndefinícióján alapuló, tanult társadalmi szerepek felelősséggel való alkalmazása”.

A folyamat harmadik eleme az önmegvalósítási érettség, mely a hasznos szakmai tevékenység során jellemzi az egyént. Ez alatt azt értjük, hogy képességeinket úgy ki tudjuk bontakoztatni a munka során, hogy a saját és a környezet realitásaihoz igazítva, önállóan hozzuk meg az egyéni életpályával kapcsolatos soron következő döntéseket. Mert döntések bizony lesznek, hiszen a XXI. század emberének útja változással, változtatással, adott esetben vargabetűkkel és zsákutcákkal terhelt (pl. lemorzsolódás).

Rókusfalvy (1969:37) írja, hogy „a pályafejlődés a személyiség egyéni fejlődésének egyik oldala. Azt mutatja, hogy az ember munkáján, hivatásán, mint sajátos eszközön keresztül hogyan fejezi ki, hogyan fejleszti, valósítja meg önmagát”. A szakemberek többsége olyan folyamatnak tekinti a pályafejlődést is, amely végig kíséri életünket. Így nyilvánvaló a személyiségfejlődéssel való szoros összefüggése.

Visszatérve a témánk szempontjából lényeges jelenségekhez, most a pályaeorientációval mint pedagógiai folyamattal foglalkozunk. Hivatkozhatunk bátran a közel fél évszázados hazai tanulmányokra (Rókusfalvy, 1969; Völgyesy, 1976), amikor is ennek kapcsán a pályaválasztási döntéshez szükséges információkat taglaljuk. Mindkét szerző a tanuló önismereti munkáját és a külső környezet megismerését állítják az explorációs tevékenység középpontjába. A megfelelő szintű öndefiníciót adják a személyiségjellemzők (kiemelten a képesség, érdeklődés, érték, munkamód, tanulási stílus) reális ismerete. A külső ismeretkörhöz tartozik a pályák, szakmák, képzési rendszerek világa, a munkaerőpiac, de a munkaügyi és jogi ismeretek is. A kognitív információfeldolgozási modell is ezekre az ismeretekre épít. Peterson munkatársaival (2002) úgy gondolkozik, hogy mindenkinek el kell sajátítani az életpálya-építéshez szükséges kompetenciákat és az információfeldolgozási (információszerzés, értékelés, feldolgozás, szin-

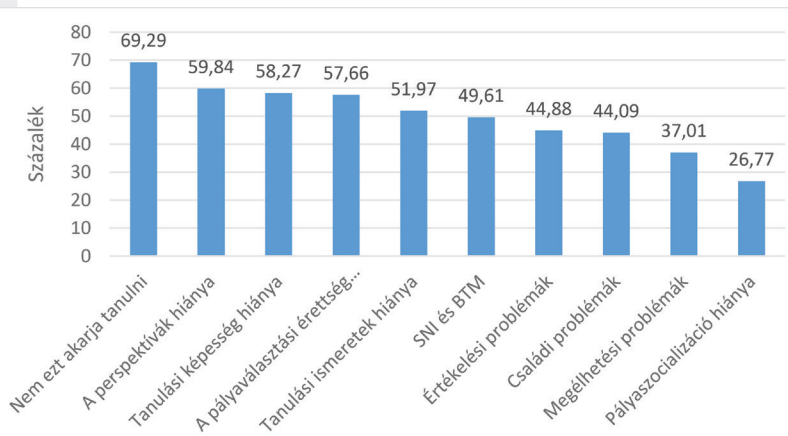
tézis) képességeket. Az elsőt kapcsolatban Watts (2013, id. Borbély-Pecze, 2016) megközelítését ajánljuk, aki az életpálya-építési kompetenciái oktatása alatt azt a fejlesztő tevékenységet érti, melynek eredményeképpen a tanulók képessé válnak az életpályájuk során felmerülő kérdések megválaszolására. Az egész modellben Super pályaeérettség (1977, id. Herr – Cramer, 1992) fogalma köszön vissza, hiszen ő is a minőségi információ alapján történő önálló döntést és ezzel összefüggésben a tervezést hangsúlyozza. Az idevágó elméletek többsége egyetért abban, hogy a minőségi (aktuális, megbízható, valóságához igazított) információkra épül az életpálya adott szakaszához köthető döntés, melynek a személyiség oldaláról feltétele a kellő pálya(választási)-érettség.

Általánosan elfogadott egyik legalapvetőbb pedagógiai cél, hogy az oktatási folyamat során elsajátított ismeretek alkalmazása lehetővé váljon. Ennek az alkalmazásnak a megértéséhez két fogalomra kívánunk röviden kitérni. Az első a kognitív információfeldolgozási modellből ismert metakogníció, ami leegyszerűsítve a döntés végrehajtásához szükséges bázis. A másik pedig a transzferálás, ami lehetővé teszi, hogy egy adott feladattal kapcsolatban megtanultakat új helyzetben is tudjuk kamatoztatni. A pályaeorientáció területén mindez úgy értelmezhető, hogy a pedagógiai tevékenység során a tanulók elsajátítják az életpálya-építési kompetenciákat, melynek birtokában képesek lesznek az önálló problémamegoldásra. Ennek a szemléletnek (hívhatjuk így is) a kialakításával az általános képzés végén próbálkozunk abban a reményben, hogy mindezt az életútjuk során a későbbiekben (a pályaválasztást követően pl. álláskereséskor, pályamódosításkor, vagy új képzésben való részvétel kapcsán) is fogják tudni alkalmazni. Erre a hazai iskolarendszer a gyerekek 14 éves kora előtt ad lehetőséget (ismerve a hazai gyakorlatot ez az állítás önmagában nehezen állja meg a helyét), amikor még éretlenek a feladatra. Nem marad más, mint az életpálya valamely következő szakaszában érdemes erre figyelmet fordítani. Tehát marad a pályaeorientáció területén feladat a szakképzés idejére is.

A kérdőíves vizsgálat

A tanulmány empirikus részét ketté bonthatjuk. Az első vizsgálat alkalmával a Centrum munkatársai véleménye alapján kiválasztásra kerültek a lemorzsolódást befolyásoló tényezők, majd ezek fontossági sorrendbe állítása történt meg. Ezt követően a vezető helyre kijött faktort célzó pedagógiai tevékenységek elemzése következett.

Először a lemorzsolódással összefüggést mutató okok feltérképezése és azok sorrendbe állítása céljából fókuszcsoportos beszélgetésen vettek részt a Centrum iskoláinak képviselői. A saját tapasztalatok megosztása mellett a szakirodalom által hivatkozott tényezők is belekerültek a mintegy harminc elemszámú csoportba. A gyűjtést követően megbeszéléssel együtt csoportosítás következett, azaz a hasonlóak összevonása után került megnevezésre az adott 10 tartalmi kategória. Ez a lista adja a lemorzsolódás okait a pedagógus munkatársak gyakorlati tapasztalata alapján. A következőkben a kidolgozásra került 10 ok közötti fontossági sorrend kialakítása volt a cél. Ennek érdekében a Centrum saját iskoláiban, 127 tanár körében folytattunk kérdőíves felmérést, melynek eredményeit az 1. sz. ábrán mutatjuk be. Itt jegyezzük meg, hogy kontroll csoportban való részvételre egy szomszéd megye szakképzési centrumának három iskolájában tanító 42 főt kértünk fel. Ezen 42 kérdőív eredményeinek a részletezésére nem kívánunk kitérni, mert azok nem mutatnak semmiféle említésre érdemes eltérést saját adatainktól.

1. ÁBRA: A LEMORZSOLÓDÁST BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK (N=127, %)
Forrás: kutatási eredmények alapján saját szerkesztés, 2021.

Az ábra segítségével könnyen érzékelhető, hogy a lemorzsolódás okai rangsorának első helyén a „nem ezt akarja tanulni” szerepel valódi különbséggel, a vizsgálati mintában szereplő tanárok véleménye szerint. Ez a gondolat egyértelműen az általános iskolai pályaválasztási döntés megalapozottságának kérdését veti fel, így a pályaeorientációs tevékenység minőségét.

A második helyen szereplő „perspektívák hiánya” a jövőképpel és a tervezéssel mutat összefüggést. A hátrányos helyzetű csoportok gyakori sajátja a hosszútávú előre gondolkodás hiánya, ami nem kedvez a tanulásnak, a szakmaszerzésnek mint a jövőbe való befektetésnek. Ez a tervezés a negyedik helyre rangsorolt „pályaválasztási éretlenséggel” is összekapcsolódik, hiszen az ebben a gondolatkörben értelmezhető superi pályaeiretség fogalmának egyik alkotóeleme a tervezési készség.

A két ok között a „tanulási képességek hiánya” szerepel a sorrendben, melyet gyakran emleget a lemorzsolódással foglalkozó szakirodalom. Szilágyi (2009) a szakma elsajátításához szükséges alapkompenciaként említi az anyanyelvi kommunikációt, a számolás képességét, valamint a hatékony, önálló tanulást, mely utóbbi a rangsorban az ötödik helyen szerepel „tanulási ismeretek hiánya” címen. Szilágyi kutatása során azt találja, hogy a szakiskolások csupán töredéke rendelkezik a képességfedezettel (különös tekintettel a figyelemkoncentrációra, a rövid távú és a vizuális emlékezetre, valamint az analógias gondolkodásra), ami a következtelmények teljesítéséhez szükségesek. Még az is kiderül a dolgozatból, hogy a tanulók nem jellemezhetők önálló tanulási stílussal (a vizsgálatban „ismeretekkel”).

A rangsor második felében szereplő okokhoz csupán néhány megjegyzést kívánunk még hozzáfűzni a továbbiakban. A „pályaszocializáció hiányának” utolsó helye azzal magyarázható, hogy az említett folyamat kezdetét jellemzően megelőzi a lemorzsolódás a szakképzésben.

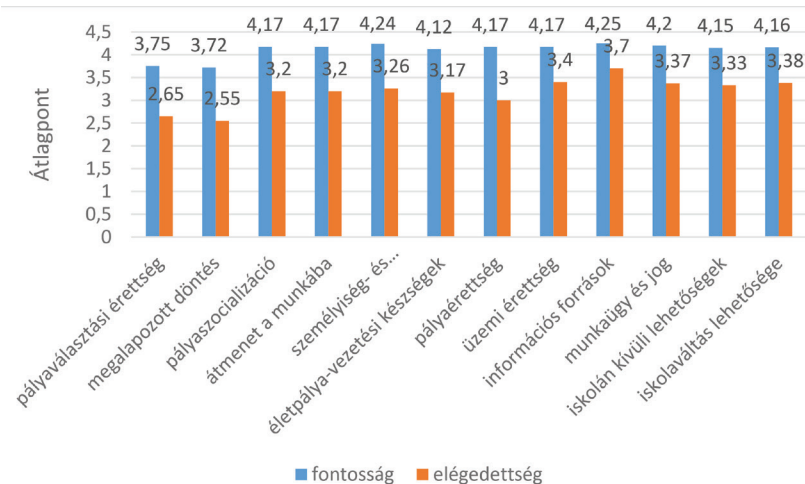
A „családi problémák” és a „megélhetési problémák” egyaránt a szocializáció feltételét adó körülményként értelmezhető, melyeknek kezelése, kompenzációja túlmutat a pedagógiai intervenciókon.

Az „SNI és BTM” azt a tanulói kört jelzi, akik sajátos nevelési igényvel rendelkeznek, vagy beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási problémával bírnak. Értelmszerűen nem minden tanuló tartozik ebbe a különleges bánásmódot igénylő szegmensbe.

A GAP analízis

A második vizsgálat a GAP analízis, mely a hazai szakirodalomban rés- vagy eltéréselemzésként ismert. Az ilyen típusú elégedettség vizsgálat lehetővé teszi az adott szervezet tervezett céljai és tényleges eredményei közötti inkonzisztencia (rés) feltárását, mely alapjául szolgálhat azok csökkentésére irányuló konkrét intézkedések kidolgozásához. Az adatok alapján pontos képet kaphatunk a kevésbé hatékony gyakorlatokról, az esetleges fejlődési lehetőségekről.

Saját vizsgálatunk során 12 olyan állítással kapcsolatban érdeklődtünk, melyeknek a hátterében pályaeorientációval összefüggést mutató pedagógiai tevékenység áll. Ezek kimunkálásában a hazai szakirodalom mellett kiemelt segítséget nyújtottak Pogácsnik (2018) doktori értekezésének tanulságai. A kutatás ezen szakaszába 150 centrumban tanító pedagógust vontunk be, létszámarányosan az elméleti és gyakorlati oktatókat. 131 főtől visszaérkezett kitöltött kérdőív adja a vizsgálati mintát. A mérés célja az, hogy megismerjük a tapasztalataikat a Centrumban folyó pályaeorientációs munkáról, amely eddigi eredményeink szerint hatással van a lemorzsolódásra. 5-fokú skála segítségével nyilváníthaták ki véleményüket az adott állításokról, azok jelentőségéről és megvalósulásával összefüggésben. Két kérdés vonatkozott a képzés 9. évfolyamára beiratkozott tanulók előzetes pályaeorientációjára és a pályaválasztási döntésük megalapozottságára, míg a többi a pályaeiretség megszerzését segítő iskolai munka részleteire irányult. A kérdőív vizsgálat eredményeit a 2. sz. ábrán kívánjuk közreadni, melyen az 1. sz. mellékletben található állítások kulcsfogalmait tüntettük fel a könnyebb átláthatóság és érthetőség kedvéért.

2. ÁBRA: A PÁLYAEORIENTÁCIÓVAL ÖSSZEFÜGGŐ TERÜLETEK JELENTŐSÉGE ÉS AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ TEVÉKENYSÉGGEL VALÓ ELÉGEDETTSÉG (N=131, átlagpont)
Forrás: kutatási eredmények alapján saját szerkesztés, 2021.

A következőkben három szempontból kívánunk foglalkozni a kapott adatokkal. A vizsgálati minta véleményét árnyaljuk a tanulók pályaeorientációjának különböző aspektusaihoz kapcsolódó állítások fontosságát illetően, ezek teljesülését vesszük a helyszíni szolgáltató intézmény vonatkozásában, valamint a fejlesztendő területek kijelölése végett az egyes összetevők mentén nézzük meg a jelentőség és az elégedettség közti eltéréseket.

Vizuálisan is könnyen megragadható az egyik legfőbb eredmény, miszerint valamennyi pályaeorientációval összefüggő állítás jelentőségében valódi különbséggel múlja felül az adott területen folytatott tevékenység okozta elégedettséget.

A tanárok szerint a szakképzési centrumban kiemelt fontossággal bír a különböző információszerezési források használata, különös tekintettel a számítógépes ismeretekre és az internethasználatra. Ez azt az üzenetet hordozza számunkra, hogy ezen szemlélet szerint a pályaeorientációval összefüggésben a hangsúly a digitális térben való tájékozódásra tolódik át az iskolában. A másik magas átlagpont miatt aláhúzható gondolat az ember – pálya megfelelés. Ez a hazai pályalelektannal foglalkozó szakirodalomban Csirszka (1966) révén már több mint fél évszázada megfogalmazott kölcsönös viszony, mely követelményként és lehetőségként is értelmezhető. Érdekes találkozási pont ez a két megközelítés a hagyománynak és a XXI. század harmadik évtized technikájának.

A legelutasítottabb állítások tartalma egybevág, miután mindkettő a szakképzésbe jelentkezett tanulók döntésével mutat összefüggést. Az egyik az érettségükre vonatkozik, míg a másik a pályaválasztásuk megalapozottságára. A témák fontossági sorrend végére kerülésének hátterében az szerepel, hogy a szakképzés kevésbé látja a saját helyét és szerepét az általános iskolások döntésének előkészítésében.

A tevékenységek teljesülésével kapcsolatban azt állapíthatjuk meg, hogy a digitális információszerezés itt is vezető helyre került. Ez azt jelenti, hogy nemcsak fontos ez a pályaeorientációs kérdés a képzőintézmény munkatársai számára, hanem elégedettek is ezen a területen folytatott munkájukkal.

Valódi különbséggel került utolsó helyre teljesítés szempontjából is a korábban említett két pályaválasztásra vonatkozó gyakorlat, vagyis ezekkel a célokkal kapcsolatban a legelégedetlenebbek. Kijelenthető tehát, hogy a vizsgálatba került tanárok nem tartják fontosnak és nem is kívánják szerepet vállalni a pályaválasztási érettség fejlesztésében, illetve a későbbi életpálya szakaszra áttérés előkészítésében.

Eltérő a vélekedés a pálya-, illetve a munkaérettség kimunkálásáért folytatott területtel összefüggésben. Mindkettőt azonos jelentőségűnek tartják, de igen erős differencia mutatkozik a mindennapos fejlesztésük megítélésében. Az előbbi minőség kialakításával elégedettek legkevésbé, míg a másoddal a leginkább. Némi ellentmondás mutatkozik ebben a helyzetben, hiszen a pályaeorientációval való foglalkozás hiátust szenved, az arra épülő munkaérettség pedig előtérbe kerül a szakképzési centrum pályaeorientációs repertoárjában.

A pályaszocializációval kapcsolatos mozzanatokkal (pályaszocializáció, átmenet a munkába) összefüggő válaszok teljesen egybevágó véleményeket tükröznek. Gyakorlatilag ez mondható el a három utolsó tevékenységgel (munkaügyi és jogi ismeretek, pályakezdés, iskolaváltás) kapcsolatban is, melyek a szakképzést követő pályaszakaszra vonatkoznak.

Az életpálya-vezetési készségek fejlesztése a fontossági rangsor utolsó negyedébe szorul, vagyis a tanárok ezt a területet nem tartják kiemelt jelentőségűnek. Ezzel párhuzamosan az elért eredmény is a lista végére szorul.

Összefoglalásul elmondhatjuk, hogy a valódi pályaeorientáció és a pályaválasztási érettség hiányában megalapozatlan döntéssel bekerült tanulók megtartása és elkötelezetté tétele a mért rések mellett nem hatékony. A pályaszocializáció nem helyettesíthető szakmai szocializációval. A mérési eredmények, tehát az elvi elvárások és a gyakorlati megvalósítás közötti különbségek ugyanakkor azt mutatják, hogy a belépő tanulók nem kapják meg a pályára való felkészítés szocializációs elemeit, ami lemorzsolódási és pályaelhagyási kockázatot jelent. Különös probléma ebben az, hogyha összevetjük azzal, hogy a 6. és 7. kérdések (életpálya-vezetési készségek, pályaeorientáció) teljesülési értékei szerint nem történik meg az általános iskolai pályaeorientációs hiány kompenzálása az életpályára való felkészítéssel. Ez pedig azt jelenti, hogy a lemorzsolódás megelőzésére sem fordítódik elegendő munka. Kérdés, hogy ismerik-e a nevelőtestület tagjai teljes létszámban a „Foglalkoztatás I.-II.” kerettantervi egység rendeltetését, tartalmát, időkeretét, a képzésben elfoglalt helyét?

A cselekvési terv és annak megjelenítése a szakmai programban

Az eredmények tükrében indokoltnak tartottuk egy olyan cselekvési terv kialakítását, ami a pályaeorientációt, illetve annak részleges és gyakran teljes hiányát, mint a lemorzsolódást döntő mértékben meghatározó tényezőt vesz figyelembe.

Jelenség	Cél	Feladat
Az általános iskolák viszonya a pályaeorientációhoz formális.	Megismerni az általános iskolákban folyó pályaeorientációs munkát és a viszonyt a 2019. évi LXXX. törvényben (Szakképzési tv. 112.§) meghatározott feladathoz.	Beiratkozáskor megvizsgálni, hogy milyen pályaeorientációs események segítették a tanuló iskolaválasztását.
Az általános iskoláknak támogatásra van szüksége a pályaeorientációs munkához.	Szakmai segítség nyújtása eszközök, módszerek átadásával.	A Centrum által kifejlesztett eszközök bevezetésének segítése a pedagógusoknak szóló módszertani támogatással.
A tanulók jövőképe hiányos, nem rendelkeznek egyéni tervvel.	A motiváció fokozása érdekében pályakép kialakítása.	Tanulói portfólió, pályaismereti gyűjtőlap kialakítása és egyéni támogatás.
A pályakövetés gyakorlata és eredményei nem alkalmasak a tanulók ösztönzésére és a szülők hiteles tájékoztatására.	Hiteles, FEOR alapú pályakövetés kialakítása.	A spontán adatgyűjtések helyett a foglalkoztatók lekérdezésére alapuló pályakövetési rendszer kialakítása (képesítés, munkakör FEOR száma).
A lemorzsolódással közvetlenül nem fenyegetett, de hibás pályaválasztási döntés alapján az iskolákban levő tanulók motivációhiánya negatívan hat vissza az egész tanulóközösségre.	A passzív kallódók motivációjának fokozása. Tanulási technikák fejlesztése és pálya (tanulási út) tanácsadás.	A Centrumban „karrierpontok” létrehozása, ehhez pedagógusok felkészítése.
Elégtelen lehetőségek a különböző munkafolyamatokhoz kapcsolódó tevékenységek kipróbálására.	A munkapróbát biztosító laborgyűttes kialakítása valamennyi képzési ágazat támogatására.	A munkapróba és az ember – pálya megfelelés feltárását és megerősítését célzó, számítógéppel is támogatott egyéni és csoportos tanácsadás.

1. TÁBLÁZAT: CSELEKVÉSI TERV

Forrás: A „Cselekvési terv” dokumentum alapján saját szerkesztés, 2021.

A következőkben a cselekvési terv alapján elért eredményeket kívánjuk röviden bemutatni, melyek stratégiai szintre emelt intézkedésekben is megjelentek.

- Beiratkozáskor tanulók és a szülők véleményének kérdőíves vizsgálata az iskolaválasztás alakulását befolyásoló pályaeorientációs eseményekkel összefüggésben.
- A gólyatáborok alkalmával lehetőség biztosítása az ember – pálya megfelelés feltárására és a választott szakma előzetes, mélyebb megismerésére. E tevékenység alapján a tanulók elkötelezett (jól választó), bizonytalan és újra tervezést igénylő csoportokba sorolása. Ennek megfelelően egyéni és csoportos támogatás biztosítása az ágazaton belüli mozgás és választás megtervezésére, végső esetben a váltás előkészítésére.
- A tankerülettel együttműködve az általános iskoláknak pályaeorientációs eszköz átadása és a pedagógusok felkészítése ezek használatára.
- Rendelkezésre áll a Centrum képzési programjának minden ágazatát átfogó munkapróbáló labor.
- A Centrum iskoláiban közös alapú szakmai program²⁶ kialakítása, különös tekintettel a cselekvési terv céljaira és az eredmények továbbvitelére.

Az új működési dokumentumként²⁷ bevezetésre került szakmai programban kiemelten jelenik meg a pályaeorientáció minden területe, különösen a pályakorrekciós tevékenység, a pályaeérettség megszerzését segítő eljárások rendszere és a lemorzsolódást megelőzését célzó feladatok. Az alábbiakban a lemorzsolódás megelőzését segítő pályaeorientációs feladatokat részletezzük, melyek öt önálló fejezetet képez az anyagban.

A pályaeorientáció kifejezés a saját fejezetben és azon kívül 37-szer fordul elő a dokumentumban mindig konkrét tényként, feladatként, sohasem a jelszavak vagy elvek szintjén. Különös értéként definiált elemei a pályaválasztási érettség, a karriertervezési képesség, a pályaeérettség és az üzemi/munkahelyi érettség. A pályaeérettség, mint fontos szakképzési cél 9 konkrét vonatkozásban fordul elő.

A személyiségfejlesztés pályaszocializációs feladatai között meghatározásra kerül a pályaszocializáció rendeltetése és feladatrendszere, melynek megvalósulására és koordinálására, valamint az oktatók közötti megosztásának segítésére az iskolák éves munkatervében intézkedéseket és felelősöket határoznak meg. Ennek a folyamatnak öt szakasza, illetve tevékenységterülete különíthető el, úgymint pályaeorientáció, a pályaválasztási döntés és módosítás, a szakképzés és a pályaeérettség megszerzése, pálya- és karriertanácsadás, pályavitel (ez utóbbi már az iskolán kívül valósul meg). A pályaszocializáció fogalomkör jelentőségét jelzi, hogy 20 vonatkozásban fordul elő a dokumentumban.

A különös figyelmet igénylő atipikus esetek kezelése fejezet a csoportba tartozó tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység kifejtését tartalmazza. A tanulók tipikus csoportjai mellett a pedagógusok nagy figyelmet fordítanak az egyedi gondoskodást igénylő, de tipikus csoportba nem sorolható tanulók tanulmányi haladására és személyiségének fejlesztésére, így

26 Szakmai program került bevezetésre (a Pedagógiai program helyett) a 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról 14.§-ának megfelelően.

27 A Székesfehérvári SZC Széchenyi István Műszaki Technikum Szakmai program: http://www.gr-szechenyi.hu/wp-content/uploads/2021/01/SZ%C3%89CHENYI_-SZAKMAI-PROGRAM_v1-1.pdf

lemorzsolódásuk megelőzésére. Ennek keretében pályaeorientációs tanár és pszichológus áll segítségül rendelkezésre.

A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program során nem csupán a tanulási képességekre és a szociokulturális körülményekre kerül a fókusz a támogató pedagógiai tevékenység alkalmával. Itt is figyelembe veszik, hogy a lemorzsolódási veszély gyakran a megalapozatlan pályaválasztásból, a nem szakszerű és folyamatként megvalósult pályaeorientáció hiányából következik,

Az előmeneteli biztonság erősítése és a kliensorientált értékelés a témánk szempontjából utolsó releváns rész, mely látszólag nem pályaeorientációs elem. A bementi oldalról nézve utolában nem, de a szakképzés alatti pályaeorientációban és pályaszocializációban már más a helyzet. Az előmeneteli biztonság és a kliensorientált értékelés szintűgy beletartozik a kiemelt feladatrendszerbe, hiszen, ha a pályaeorientáció során az egyéni képességek és a személyes tulajdonságok szerepet kaptak a választásban, akkor ennek a tanulmányi előmenetelben és értékelésben is érvényesülni kell. A személyre szabott feladatokkal elért sikerélmények erősítik a tanulóban azt az érzést, hogy választásuk helyes volt. Különösen fontos ez a bizonytalan tanulók esetében, akik fokozott lemorzsolódási kockázatot jelentenek.

Összefoglalás

A bevezetőben tett megállapítás, miszerint pályaeorientációt még a szakmai közgondolkodás is a beiskolázással kapcsolatos feladatrendszernek tekinti (ami lezárul a középfokú intézménybe való felvétellel), ez a Centrum iskoláiban jelentősen változott az egyfajta missziót is teljesítő projekt kapcsán. Ezt a személtváltást, miszerint komplex értelmezést kapott a pályaeorientáció, a közös tevékenységünk másodlagos hozadékaként értékeljük. A Centrumban dolgozó pedagógusok a szakmai és oktatási lehetőségeiket, foglalkoztatási biztonságukat nem csak a beiskolázási létszámban, hanem a képzés eredményességében is látják. Vagyis részben abban, hogy a megalapozott döntés alapján beiratkozott tanuló megtartható az iskolában.

A projekt eredményességét első körben a lemorzsolódási adatok kétéves alakulása igazolja, mely hosszútávon akkor tartható fenn, ha a képzésbe lépők pályaeorientációja megalapozott döntést eredményez.

Végül, de nem utolsó sorban meg kívánjuk jegyezni, hogy kiteljesedett az a Pályaeorientációs portál (<http://palyaeorientacio.szfszc.hu/>), aminek szlogenje előrevetíti, hogy nem a beiskolázás mennyiségi céljait tekintik fontosnak. A „Mi elkísérünk az óvodától az egyetemig” szlogent a szolgáltatási tartalom igazolja. Az egyedülálló jelző nem a szerénységet mellőző minősítés, hanem annak a ténynek a megállapítása, hogy olyan eszközről van szó, aminek nincs közvetlen, mennyiségi jellegű beiskolázási célja, tehát távol áll a toborzás minden módjától. A jelzett pályaeorientációs honlap mellett természetesen létezik a Centrum beiskolázást közvetlenül segítő információs honlapja is.

Köszönetünket kívánjuk kifejezni Kulcsár Szilvia kancellárnak és Szépné Holczer Piroska főigazgatónak, akik kezdetől fogva segítették a szellemi adottságok és fizikai feltételek biztosításával, hogy a projekt során a pályaeorientációs szemlélet és valódi tevékenység a Centrumban kiteljesedhetett, valamint környezetében a túrt kategóriából a támogatottba léphetett előre.

Ábrán feltüntetett kulcsfogalom	Eredeti állítás
pályaválasztási érettség	A pályaeorientáció nyomán a tanulóknak a 8. évfolyamra kialakul a pályaválasztási érettség.
megalapozott döntés	A szakképzést választó diákok már megalapozottan döntöttek arról, hogy milyen pályán szeretnének dolgozni.
pályaszocializáció	Még a helyes pályaválasztási döntéssel sem fejeződik be a pályaeorientáció. A pályán való helytállás érdekében pályaszocializációs szakasszal azt kell folytatni a szakképzés teljes ideje alatt.
átmenet a munkába	A pályaválasztással és pályaszocializációval kapcsolatos ismeretek tanítása segítse az átmenetet az oktatásból a munkába.
személyiség- és pályajellemzők	A technológiák és az informatika gyors fejlődése miatt szükséges annak tudatosítása, hogy minden változás ellenére az eredményes foglalkoztatás és az egyéni pályasiker alapja a személyiségjellemzők és a pályajellemzők megegyezése lesz.
életpálya-vezetési készségek	A szakképzésben tanulóknak is szükségük van életpálya-vezetési készségeik fejlesztésére várhatóan egész életük során. Az iskola megalapozza ezt.
pályaeirettség	A szakképzés befejezésének idejére kialakul a tanulóknak a pályaeirettség.
üzemi éirettség	Az üzemi/munkahelyi éirettség csak a munkába állás után tud kialakulni. Az iskola eredményesen segíti az üzemi/munkahelyi éirettség kialakulását is.
információs források	A helyi (iskolai) tanterv irányelvei hangsúlyozzák a különböző információs források használatának fontosságát, külön kiemelve a számítógépes ismereteket és az internethasználatot.
munkaügyi és jog	A tanulók elegendő munkaügyi és munkajogi ismereteket szereznek a szakképzés befejezéséig a munkába állás és a pályakezdés segítéséhez.
iskolán kívüli lehetőségek	A tanulók ismerik az iskolán kívüli lehetőségeket a pályakezdés megkönnyítésére.
iskolaváltás lehetősége	A tanulók ismerik az iskolaváltás lehetőségét arra az esetre, ha megalapozott döntés után más pályán kívánnak képesítést szerezni.

1. sz. melléklet

IRODALOMJEGYZÉK

- Bodacz-Nagy, B. (2011). Iskolai kudarcok. *Új Pedagógiai Szemle*, 61(6), p. 65-74.
- Bognár, M. (2011). Egy sikeres kezdeményezés a korai iskolaelhagyók integrálására: az FSZK Dobbantó programja. *Esély*, 2011(6), p. 77-101.
- Borbély-Pecze, T. B. (2016). Szakképzés és pályaeorientáció – tévutak és lehetőségek. *Educatio*, 25(1), p. 59-69.
- Borbély-Pecze, T. B., Fazakas, I. & Juhász, Á. (2019). Pályabolyongások. *Új Pedagógiai Szemle*, 69(7-8), p. 95-106.
- Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M. & Downes, P. (2019). Assessment of the Implementation of the 2011 Council Recommendation on Policies to Reduce Early School Leaving. Final report: July. European Union. Brussels. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/72f0303e-cf8e-11e9-b4bf-01aa75ed71a1/language-en>

- Peterson, G. W., Sampson, J. P., Lenz, J. G. & Reardon, R. C. (2002). A Cognitive Information Processing Approach to Career Problem Solving and Decision Making. In: Duane Brown and Associates: *Career Choice and Development*. John Wiley & Sons, New York, p. 312-369.
- Council Resolution on better integrating lifelong guidance into lifelong learning strategies (2008). Council of the European Union, Brussels https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104236.pdf
- Euroguidance (2020). *Magyarországi jó gyakorlatok*. Pályatanácsadói Díj. NSZFI. Budapest. https://drive.google.com/file/d/1nKPt06_f4t0bx7FKqN2LiA-AbOzYPKQ1/view
- Fehérvári, A. (2008). Lemorzsolódás a szakiskolákban – egy empirikus kutatás tapasztalatai. In: Fehérvári, A. (ed.): *Szakképzés és lemorzsolódás*. Kutatás közben 283. Oktatókutatás és Fejlesztő Intézet, Budapest. p. 165-281.
- Fehérvári, A. (2012). Tanulási utak a szakképzésben. *Iskolakultúra*, 22(7-8), p. 3-19.
- Fürész, I. & Kulcsár, Sz. (2018). *Pályára fel! Útmutató pedagógusoknak és családoknak*. Székesfehérvári Szakképzési Centrum. Prisma Sikertanoda Oktatási és Szolgáltató Kft., Székesfehérvár. 94 p.
- Györgyi, Z. & Mártonfi, Gy. (2008). Javaslato a szakiskolai lemorzsolódás megelőzésére. *Szakoktatás*, 2008(6), p. 14-18.
- Herr, L. E. & Cramer, H. S. (1992). *Career Guidance and Counseling Through the Life Span*. HarperCollins Publishers, New York. 785 p.
- J. Szilágyi, K. (1985). Kísérlet a szociális éiretség vizsgálatára a felsőoktatásban. *Pályaválasztás*, 18(4), p. 19-26.
- Kenderfi, M. (2019). A pályaeorientáció elmélete és gyakorlata hazánkban. *Munkaügyi Szemle*, 62(4), p. 52-61.
- Mayer, J. (2008). Az iskolafokozatok közötti átmenet néhány problematikája. In: Mayer, J. (ed.): *Adaptációs kézikönyv*. OFI, Budapest. p. 8-26.
- Mayer, J. & Németh, Sz. (2006). A legfeljebb általános iskolát végzettek helyzete. In: Imre, A. (ed.): *Tanulói utak. A középfokú oktatás átalakulása a kilencvenes években*. Országos Közoktatási Intézet, Budapest.
- Mihály, I. (2009). „A csendes járvány” – Az iskolai lemorzsolódás veszélyei. *Új Pedagógiai Szemle*, 59(4), p. 112-118.
- Pogátsnik, M. (2018). *Műszaki képzésben tanuló fiatalok pályaeorientációjának, pályaeorientációjának alakulása és a pályaeorientáció szerepe*. Doktori értekezés. ELTE. PPK. Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest.
- Ritoók, P. (1986). *Személyiségfejlesztés és pályaeorientáció*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Rókusfalvy, P. (1969). *Pályaeorientáció, pályaeorientációs éirettség*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Szanyi, F. E. (2011). Hiányszakmát tanuló végzős szakiskolások. *Új Pedagógiai Szemle*, 61(6), p. 57-64.
- Szilágyi, K. (2000). *Munka-pályaeorientáció mint professzió*. Kollégium Kft., Budapest.
- Szilágyi, K., Kenderfi, M., Retteg, Zs. & Völgyesy, P. (2004). *Pályaeorientáció*. Tanári kézikönyv. Suhajda, Cs. J. (ed.) Nemzeti Szakképzési Intézet, Budapest.
- Szilágyi, K. et al. (2004). *Szakképzésre készülő*. Pályaeorientáció a 9. osztályban. Suhajda Cs. J. (ed.) Nemzeti Szakképzési Intézet, Budapest.
- Szilágyi, K. et al. (2005). *A fiatalok és felnőttek pályaeorientációs és karrieréiretési készségeinek szintjei, fejlesztésének lehetőségei*. Kutatási zárótanulmány. Nemzeti Felnőttképzési Intézet, Budapest.
- Szilágyi, K. (2009). Tanulói profilkép – Az egyéni profil mint a szakmához jutás esélyét támogató pedagógiai eszköz. *Új Pedagógiai Szemle*, 59(10), p. 55-66.
- Szilágyi, K. & Völgyesy, P. (1996). *Pályaeorientáció*. Egyetemi jegyzet. GATE. GTK. TKI, Gödöllő.
- Völgyesy, P. (1976). *A pályaeorientációs döntés előkészítése*. Tankönyvkiadó, Budapest.

Kenderfi Miklós – Kulcsár Szilvia – Fűrész István:
Régi kihívások, új válaszok – A duális képzés pályaszocializációt
előtérbe helyező új megközelítése²⁸

OLD CHALLENGES, NEW RESPONSES – A NEW APPROACH TO DUAL VO-
CATIONAL TRAINING WITH A FOCUS ON CAREER SOCIALISATION

Összefoglalás

A duális szakképzési rendszer bevezetése minden korábbinál jobb lehetőséget biztosít a képzésben érdekelt együttműködésére és közös felelősséggyakorlására. Utat nyit a képzés hatékonyságának fokozásához azáltal, hogy az irányított pályaszocializáció révén növeli a tanulók szakmai helyzetállásának esélyeit. A pályaszocializáció maga is folyamat és mint ilyen, irányítható. Ennek ellenére jelenleg egyelőre spontán hatások együtteseként valósul meg. Ezért tartjuk szükségesnek annak tudományos és gyakorlati áttekintését, miként lehet tervszerű cselekvéssel támogatni a duális képzésben mindezt és hogyan lehet az ember és a gazdaság szolgálatába állítani. Téma feldolgozása jelen esetben nem csak tudományos megalapozást, de rövid szakképzéstörténeti áttekintést is igényel.

Abstract

The introduction of a dual vocational training system offers better opportunities than ever before for cooperation and shared responsibility between stakeholders. It paves the way for improving the effectiveness of training by increasing the chances of learners' career prospects through guided career socialisation. Career socialisation is itself a process and as such, it can be managed. However, it is currently still a combination of spontaneous effects. This is why we believe it is necessary to take an academic and practical look at how this can be supported by planned action in dual training and how it can be placed at the service of people and the economy. In the present case, this requires not only an academic approach but also a brief overview of the history of vocational training.

Kulcsszavak: duális képzés, pályaorientáció, pályaszocializáció

JEL besorolás: I25, I28, J24, L84, O15

LCC: LC1041-1048, LC1081-1087.4

Pályaválasztás, pályafejlődés, pályaszocializáció

A szakképzésből kikerülő fiatal felnőttek néhány év távlatából már viszonylag pontosan megfogalmazzák, hogy intézményüknek hol, milyen területen kellett volna mást adnia ahhoz,

28 Studia Mundi – Economica 2022. 2. szám
Kenderfi Miklós: egyetemi docens; Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Kulcsár Szilvia: kancellár, Székesfehérvári Szakképzési Centrum
Fűrész István: tanácsadó, pályaorientációs tanár, Székesfehérvári Szakképzési Centrum

hogy szakmai tevékenységükre, még pontosabban életpályájukra felkészüljenek. Az okok között igen gyakran az hangzik el, hogy az adott képzés tanulókkal szemben támasztott követelményei nem igazodnak a valóság kihívásaihoz, nem készítenek kellő erőfeszítésre. A következőkben ennek a jelenségnek a hátterét keressük a pedagógia, pszichológia és a szociológia, időnként azok határterületei magyarázóelveinek segítségével. Kísérletet teszünk néhány, a témánk szempontjából releváns fogalom, folyamat tisztázására különböző hazai és nemzetközi, már-már klasszikusnak mondható szakirodalom segítségével. Bátran merünk visszanyúlni akár több évtizeddel korábbi munkákhoz, hiszen a közelmúlt mértékadó publikációi (pl. Szentes, 2014; Margitics, 2015) is ezekre alapoznak, tehát azok érvényességükből mit sem veszítettek.

A kiindulási pontnak a szocializációt tekintjük, mely lényegében az a folyamat, amelynek során a tanuló szert tesz szociális személyiségére (J. Szilágyi – Völgyesy, 1985). Ennek kialakulásában szerepet kapnak mindazok az intézmények is, amelyek a pálya elvárt normáit közvetítik tudatosan szervezett hatások segítségével a tervezett pedagógiai munka során. A társadalmi személyiség végeredményben számos szerepből tevődik össze, amelyek mintegy biztosítják az egyént egyrészt a feladatok vállalására, másrészt a feladatokból következő tevékenység végrehajtására. A szocializációs folyamat egyik eredményének tekinthető a szociális érettség kialakulása. Amennyiben mint állapotra tekintünk erre a minőségre, úgy a tanulók esetében a viszonylag homogén, objektív feltételek ellenére is rendkívül sokféleképpen alakul. Különösen differenciálódik ez a folyamat időben és minőségben. A szociális érettség szorosan összefügg az adott társadalmi környezettel, annak sajátos értékeivel és az ezek alapján kialakuló szerepmintákkal. A különböző képzési szinteken tanuló fiatalok környezetében ható társadalmi ösztetevők határozzák meg azt, hogy a felnőttek társadalmába való átlépés mikor következik be. Manapság egyes ifjúsági rétegek már sokkal korábban elérik a felnőttkort (László et al., 1988), míg mások csak hosszú iskolai képzés után válnak a szó valóságos értelmében felnőttek. Az a társadalmi közeg, amelyben a fiatalok felnőnek, különböző kritériumok alapján minősíti az egyént érettnek, illetve éretlennek. Annak megfelelően, ahogy az egyén tényleges magatartását normák, minták, szokások, értékek tartományaihoz viszonyítjuk, beszélhetünk különböző szintű szocializáltságról. Szempontunkból kiemelt jelentőséggel bír, hogy a szociális érettséget az is jelzi, hogy az adott munka ellátására feljogosító szakértelem birtokában van-e az egyén. Mindezek tükrében könnyen belátható, hogy a (pálya)socializációs folyamatok tudatos irányítása nélkül nem bizonyulhat elég eredményesnek a társadalom és az egyén szempontjából is értelmezhető kellő érettség, legyen az pálya- vagy szociális érettség kimunkálása.

A címben megadott fogalmak leírásához a továbbiakban a fejlődési modellből indulunk ki, mely a pályaválasztás értelmezésének jó keretét adja. Herr és Cramer (1992) szerint Ginsberg és munkatársai már a múlt század közepén megkísérelték az életrészeket pályaválasztás szempontjából elemezni. A modell kidolgozásakor azokból a kérdésekből indultak ki, hogy a szakma szempontjából fontos személyiségjegyek az életnek melyik szakaszában jelennek meg, és ekkor a környezet milyen jellemző befolyást gyakorol. A pályaválasztás folyamatát a belső és külső tényezők közötti kompromisszumként értelmezték. Ez azt jelenti, hogy az egyén érdeklődése, képességei és értékei, valamint az aktuális munkaerőpiac, jövedelemstruktúra és a pályák presztízse kölcsönös ráhatásai között épül ki a kompromisszum. Ezeknek a kísérleti feltevéseknek az alapgondolata az volt, hogy a fiatalok élményeit a pályaválasztás időszakában meghatározónak kell tekinteni. Ginsberg elméletének jelentősége abban rejlik, hogy a fejlődéselvet hangsúlyozta a pályaválasztásban.

Ennek a modellnek a figyelembevételével D. E. Super (1990) a pályaválasztás helyett pályafutást meghatározó, az életen át tartó szakmai fejlődésre vonatkozó elmélet kidolgozására törekszik. Ennek kapcsán egy ötszakasos modellt vázol fel, ami a tanulók pályaeorientációjának támogatását szolgáló tevékenység szempontjából igen jelentős. A szerző öt stádiumot különböztet meg, melyek további alfázisokra oszthatóak. Az alábbiakban ennek a modellnek csupán a célcsoportunk szempontjából releváns időszakának jellemzőit kívánjuk összefoglalni. Ide tartozik a növekedési fázis utolsó szakasza (13-14 év) és a teljes explorációs stádium (15-24 év). Ebben a korszakban kezdi kipróbálni magát a fiatal olyan iskolai vagy szabadidős tevékenységekben, ahol konkrét módon megnyilvánulnak a személyiségjellemzői. Egyre tudatosabban keresi azokat az alkalmakat (pl. szakkör, alkalmi-, nyári- vagy önkéntes munka), amelyek során kipróbálhat olyan szerepeket, melyek megfelelnek ezen tulajdonságainak. Ezek a próbálkozások nem vezetnek jellemzően tartós választáshoz, legfeljebb ideiglenes szakmai döntések születnek. Itt válik fontossá az önvizsgálat, az önismeret bővítése, mélyítése. Ezt követően a kísérletezések során szerzett reális tapasztalatoknak megfelelően kialakul a domináns szakmai terület, ahol az elképzelését megvalósíthatja. A végén ki is próbálja ezt és mérlegeli, hogy megfelel-e életpályának ez az adott tevékenység, elemzi a saját öndefiníciója és a szakmai szerep egybevághóságát. Super elmélete a pályaválasztás és a pályán tanúsított magatartás pszichológiai koncepcióját képezi. Segíti érvényre juttatni azt a gondolatot, miszerint a pályaválasztás és a szakmai fejlődés életen át tartó folyamat, amely a személyiséggel és a pályával kapcsolatos követelmények egymásra hatását dinamikus egységben kezeli.

A pályaválasztás folyamatként való felfogása az életút, a szociális tanulás, a szocializáció fogalmának bevezetését eredményezte a pályalélektan rendszerébe. A szocializációs folyamat lényeges összetevője a pályaszocializáció, amelynek (Ritoókné, 1986:7). Ennek folyamán azokat a meghatározott értékeket, normákat, magatartásmódokat, elvárásokat hordozó pályát, illetve foglalkozási szerepeket kell megismerni és elsajátítani, valamint alkotó módon alkalmazni, amelyekre az adott pályán szükségünk van (Helembai – Zakar, 1993). Ezzel összefüggésben kívánjuk megjegyezni, hogy a Szilágyi vezette munkacsoport (2005) elengedhetetlennek tartja a pályaelképzelés stabilitását és azt az erőfeszítést, ami a kitűzött cél eléréséhez szükséges. Szilágyi (2000) – Csirszka modelljét felhasználva – az életpályát két szakaszra bontotta, a pályaadaptáció, valamint a pályatevékenység szakaszára, majd ezeket tovább tagolta: az előbbi az általános képzés és a szakmai képzés, míg az utóbbit a szakmai beilleszkedés és a hasznos szakmai tevékenység stádiumaira. Rámutat azokra a személyiségfejlődési folyamatokra és feladatokra is, amelyek a sikeres döntés meghozatalához szükségesek. A személy aktuális állapotjelző fogalmaként említi a pályaválasztási érettséget, mely az általánosból a szakmai képzésbe való átmenethez szükséges döntés feltétele. Rókusfalvy (1969:49) szerint ez a minőség „biztosítja a szakmai képzésnek legalább minimális sikerét és felébreszti a tanulóban a szakmai beilleszkedésre való tartós törekvést” is. A pályaválasztási érettség kialakulásában jelentős szerepet kap a reális önismeret. Itt nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy valamennyi szakirodalom világosan jelzi a tanulók 14 éves kori pályaválasztási éretlenségét. Ennek egyenes következménye, hogy a pályaválasztási döntésben felértékelődik szocializációs csoportok hatása, kiemelten a szülőké (Kenderfi, 2019). A következő fejlettségi szint a pályaeiretség (az előbbivel nem azonos, de a személyiségfejlődés folyamatában egységet képeznek), amely a képzés és szakmai beilleszkedés életpálya szakaszok közötti határon helyezkedik el. Ez teszi lehetővé a tanult szakmában majd az eredményes munkavégzést. A tényleges szakmai beilleszkedéshez ki kell alakuljanak a pályaeiretség elemei, úgymint „munkaeiretség”, „üzemi éiretség”, „szociá-

lis éiretség”. Ez utóbbi fogalom jól ismert a szocializáció témaköréből, ahol a szociális éiretség fejlezhető ki a folyamatban elért szint. J. Szilágyi pályaszocializációs kutatásaira figyelemmel határozza meg, mely jól jelzi a pályaeiretséggel való összefüggését. Szerinte (1985:22) a szociális éiretség „a szakmai végzettségnek megfelelő, társadalmi normatívákat figyelembe vevő, a személyiség öndefinícióján alapuló, tanult társadalmi szerepek felelősséggel való alkalmazása”. A folyamat harmadik eleme az önmegvalósítási éiretség, mely a hasznos szakmai tevékenység során jellemzi az egyént. Ez alatt azt értjük, hogy képességeinket ki tudjuk úgy bontakoztatni a munka során, hogy a saját és a környezet realitásaihoz igazítva, önállóan hozzuk meg az egyéni életpályával kapcsolatos soron következő döntéseket – mert döntések bizony lesznek, hiszen a XXI. század emberének útja változással, változtatással, adott esetben vargabetűkkel és zsáktáccsal terhelt (pl. lemorzsolódás).

A tanulók pályaszocializációját érintő kérdés a foglalkozási szerep elsajátítása, mellyel kapcsolatban egy rövid kitérőt kívánunk adni. Az adott pálya hatékony gyakorlása érdekében meg kell ismerni a környezeti elvárásokat, ami az ember – pálya megfelelés alapfeltételét is jelenti. A pályára való felkészülés során nem elegendő a gyakorlati feladatok elvégzésének alapjául szolgáló ismeretek, vagy a követelmények elsajátítása. Ennek kapcsán lényeges kérdés a foglalkozási szerep összetevőinek tisztázottsága. Ide tartoznak az említettek túl a személyiséggel szemben a szereppartner által támasztott elvárások, mellyel kapcsolatban másik sarkalatos kérdés vetődik fel, az elvárások összeegyeztethetősége, ami a pályafejlődés folyamán újabb és újabb kihívásokkal szembesíti az egyént. Mindezekhez meg kell ismerni a szerepek komplex tartalmát, továbbá a szereppartner viselkedését, melyre a munkatevékenység alkalmával van lehetőség. Szilágyi (2000) ezt a szakmai életre való felkészülést, mint az egyén pályával való azonosulásának folyamatát, az egyéni és szociokulturális tényezők egymásra hatásának eredményeként, azok szintéziseként értelmezi.

Valamennyi szerző egyetért abban, hogy a pályafejlődés egyik legfőbb meghatározója az egyén életútjának, élethelyzeteinek minősége. Fontosnak tartjuk az adott foglalkozási szerep egyes összetevőinek előzetes kipróbálását, hiszen a különböző alkalmakhoz kapcsolódó, az egyén aktivitására épülő tapasztalatok gazdagítják, fejlesztik a személyiségét, mely segíti a pályafejlődés alakulását.

A hazai pályafejlődési elméleteket (Rókusfalvy, 1969; Szilágyi, 1982) alapul véve Szabó (2008) négy szakaszra osztja a pályaszocializáció folyamatát. Az első szakaszt pályaeorientációként értelmezi, amikor az adott pálya iránti elköteleződés alakul ki. A második a szakmai képzés időszaka, amikor a kellő ismeretek elsajátítása eredményeképpen elérhető a pályaeiretség, mely a realitásban teszteli, hogy milyen mértékig készült fel az egyén a folyamat utolsó elemére, a pályavitelre. Ennek során már tisztában vagyunk a pálya valóságos előnyeivel és hátrányaival.

Daheim (1970, in: Szilágyi – Völgyesy, 1996) vizsgálta a társadalmi befolyásokat, leginkább a viszonyítási személyek és csoportok hatását. Rámutatott arra, hogy a pályaszocializáció különböző szakaszaiban más-más személyek befolyása a legjelentősebb. A folyamat elején az elsődleges csoport, vagyis a család, a szülők szerepe a leglényegesebb, majd az iskolai tanárok és a kortársak szocializációs hatása kerül előtérbe. A pályakezdés és a pályavitel során a szakmai és munkahelyi csoportok, kollégák és felettesek befolyásolása válik a legerősebbé. Super máig érvényes elméletében (1990) hangsúlyozza, hogy a pályán való fejlődés meghatározható, mint a növekedés és tanulás folyamata, amibe beleértendő a pályán való viselkedés minden pillanata, a pályával kapcsolatos viselkedési repertoár folyamatos alkalmazása. A pályakeresés

és a pályán való fejlődés tehát a személyiségfejlődés része. Ritoók (2008) hangsúlyozza, hogy a pályával való azonosulás szempontjából az általános személyiségfejlesztés legalább olyan lényeges feltétel, mint a speciális pályaválasztási előkészítés.

A gyakorlati képzés alakulása az 1993. évi szakképzési törvénytől napjainkig

Amint a bevezetőben jeleztük, a téma igényel egy szakképzéstörténeti áttekintést is, hiszen a duális képzésnek jelentős hazai előzményei is vannak. A rendszerváltástól napjainkig a szakképzés számos átalakítást követően jutott el a mai szerkezetéhez és irányítási rendszeréhez. Ennek részletes vizsgálatát most nem lehet a célunk, de folyamat néhány elemére rá kell világítani azért, hogy a bemutatni kívánt jó gyakorlat használat és jelentősége bizonyítható legyen. A folyamatos fejlesztések kritikus pontjait a közvélemény és az érintettek is az iskolarendszer módosulásában látták, miközben az csupán egy szelete volt átalakulásnak. Alapvető változás a 2011. évi oktatási és szakképzés jogszabályok bevezetése után történt. A komplex átforgalmazásból tanulmányunkban két szorosan összetartozó területet ragadunk ki. Az egyik a képző intézmények szervezeti és irányítási rendje, a másik gyakorlati képzés kérdése. Az első megoldást nyert a szakképzési centrumok bevezetésével, a másodikra a duális képzés megvalósítása a válasz.

A gazdasági szereplők képviselői 2011. előtt is igyekeztek a jogalkotásban és a fejlesztési források elosztásában érvényesíteni az érdekeiket. Ez nem járt az általuk elvárt eredménnyel és nem valósult meg a remélt mértékben a szakképző rendszer és a gazdaság kapcsolata sem. Ennek okát az érdekegység hiányában és az irányítás megosztottságában látjuk. Ezt a jelenséget jól foglalja össze a 3K Concens Iroda munkaerőpiaci előrejelzése (Dávid et al., 2007) már a címében, miszerint „Nem egyeznek...”. Az állami fenntartás bevezetése nélkül nem lehetett megteremteni a szakképzők szereplőinek érdekazonosságát. Ma már más a helyzet, de a selektív alapot biztosító jogszabályok mellett a képzést végzőknek kell az együttműködéshez szükséges bizalmat és garanciákat felmutatni a gazdálkodó szervezetek felé. A 2011. évet megelőző képzésszervezési törekvések, pl. Térségi Integrált Szakképző Központ (TISZK) rendszer nem jelentett megoldást a szervezeti és gyakorlati képzés problémaegyüttesére. A gazdálkodó szervezetek érdekérvényesítése nem emelkedett megfelelő szintre. 2004-től kezdően az első 16 TISZK (majd az ezt követő 7 modell is) lehetőséget biztosított erre, hiszen beépülhettek volna a képzőszervezetbe. Feltételezésünk szerint ennek hátterében a vállalatok informálatlansága és ennek következtében motiválatlansága állt. Az okokat nem a jogszabályokban kell keresni, sokkal inkább a korábbi fenntartók óvatosságában és az iskolák rosszul értelmezett függetlenségükhöz való ragaszkodásában. A régi berögződések mellett a figyelem áttevődött a fejlesztési források helyi lehetőségeken és érdekeltségeken alapuló felhasználására. A Dobszai – Vámosi szerzőpáros munkájára hivatkozva (2013:32) azt mondhatjuk ezzel a jelenségvilággal kapcsolatban, hogy „a felek együttműködésének minősége rányomja bélyegét a képzés hatékonyságára”. A hasonló problémáknak szeretné elejét venni a székesfehérvári projekt, aminek bemutatása előtt még néhány rövid megjegyzést tartunk szükségesnek. Korábban az együttműködési megállapodásokon nyugvó külső gyakorlatok többnyire csak a képzőhelyi kapacitásokkal függtek össze. A tapasztalatok szerint a tanulószereplőre alapuló gyakorlati képzésnek sok az ágazati sajátossága és nagyon eltérő mértékű volt a külső gyakorlók helyeken foglalkoztatottak aránya (vö. Szakképzés 4.0). A képzést vállaló gazdálkodó szervezetek közvetlen támogatása merevvé vált a gazdaság változó igényeivel szemben és a sok változás szkeptikussá tette a többi szereplőt is.

A korábbi szakképzésfejlesztési törekvések nem alkottak olyan egységes rendszert, mint amire jelenleg épülhet a köznevelés, a szakképzés és felsőoktatás szervezése, valamint a gazdálkodó szervezetek együttműködése. Ennek alapját a jogalkotás és az államirányítás rendszerének fejlesztése teremtette meg az egységes minisztériumi irányítás kialakításával. Ez akkor lehet eredményes, ha a képzés szereplői a központi (állami hátterű) szolgáltatások mellett a helyi feladatoknak megfelelő módszertani támogatást is kapnak.

A duális képzés alakulása a 2011. évi jogalkotástól a megvalósításig

A szakképzési és felnőttképzési rendszer megújítása a Kormány döntése értelmében a Szakképzés 4.0 Stratégia alapján kerül megvalósításra, az 1168/2019. (III. 28.) Korm. határozat szerint. A stratégia részleteiben is bemutatja a kormányzat által megfogalmazott új igényeket. Ezek felölelik a szakképzés és a felnőttképzés jelentős fejlesztését, frissítését, integrációját, a folyamat- helyett a kimenetszabályozott rendszer érvényesülését. A szakképzés átalakításának stratégiai célja a munkaerőpiac igényeire az eddigieknél jóval rugalmasabban alkalmazkodó és magas színvonalú szakmai képzési rendszer kimunkálása.

Kormányzati cél a gazdaság versenyképességének megőrzése, a vállalkozások támogatása, a gazdaság igényeinek megfelelő képzettséggel és kompetenciákkal rendelkező munkaerő biztosítása. Az új struktúra alapelve szerint az iskolarendszer feladata, hogy széles ágazati szakmai alaptudást és a foglalkoztatók által elvárt kompetenciákat adjon. Az ágazati alaptudással lehet a duális gyakorlati képzés során hatékonyan elsajátítani a speciális szakmai ismereteket. Az iskolából kikerülő szakemberek minőségi szakmai ismeretekkel és a tanulás képességével lesznek alkalmasak a felnőttképzés és a vállalati továbbképzés rendszerében megújítani tudásukat a szakmai karrierjük során, az életen át tartó tanulás jegyében.

Az új szakképzési törvény változást hozott a duális képzőhelyen történő foglalkoztatásban. Az eddigi tanulószereplő szakképzési munkaszereplővé váltja fel. Ezzel a határozott idejű kontraktussal a tanuló és a duális képzőhely között munkaviszony jön létre a munka törvénykönyve alapján. A pénzbeli juttatás helyett munkabért kell fizetni a gyakorlatát töltő tanulóknak, szakképzési munkaszereplővé pedig a jövőben nemcsak tanuló jogviszonyban állóval lehet kötni, hanem a felnőttképzési jogviszonyban álló személlyel is. A duális képzőhely a szakma, évfolyam és munkanapok számának függvényében érvényesíthet adókedvezményt. A jelenlegi szabályozásnak köszönhetően mind a tanulók számára, mind a gazdálkodók számára rentábilis a részvétel.

Kimondhatjuk, hogy a duális képzés a társadalmi, gazdasági környezetünk elvárása. A nagy tudású, széles látókörű, szociális- és pályaeért munkavállaló „pedagógiai kimunkálása” ennek keretein belül sikeresebben valósítható meg, és a gyakorlati képző is kinevelheti az emberi erőforrás utánpótlását. A képzésben résztvevő személy valós munkakörnyezetben szocializálódhat, megismerheti az adott szervezeti kultúrát. A munkaadók a saját igényeiknek, elvárásaiknak megfelelően képzett munkaerőhöz juthatnak. A fiatalok pedig már a tanulóévek alatt megismerik a cég technológiáit, a munkahelyi elvárásokat, valós körülmények között tapasztalják meg a munkaszocializációt. A duális képzésben töltött évek alatt pedig piacépítő tudásra tesznek szert. Ehhez azonban szükséges a szakképzés-szervezés támogatásának innovációja is. A módszertani támogatást nyújtó szervezetek (NSZFH, IKK, kamarák) mellett a gazdálkodó szervezetek helyzetét és igényét közelebbről ismerő szakképzési centrumok és/vagy szakértői csoportok innovációs potenciáljának kihasználására is érdemes törekedni. Véleményünk szerint nélkülözhetetlen a jó gyakorlatok multiplikációja.

Állami garanciák és pénzügyi alapok a jogi lehetőségek megvalósításához

A hatályos jogszabályok adta keretek szükségesek, de nem elegendők a duális képzés eredményes folytatásához. A jogszabály együttes és a pénzügyi források biztosítása a vállalati, foglalkoztatói sfera és szakképző iskolák közvetlen irányítói számára egyaránt fontos. Ez a feltételrendszer csak abban az esetben működőképes, ha társul hozzá minden közreműködő partner részéről a kellő szemlélet, felkészültség és elkötelezettség. Ennek fundamentuma a bizalom, mely csak abban az esetben várható el, ha minden érintett fél garantált működési biztonsága, és képesek érdekeiket egyeztetni. (Utaltunk rá, hogy más okok mellett ennek hiánya szabott gátat 2004 – 2011 között a TISZK rendszer eredményes működésének és remélt kiterjesztésének.)

Bár a kamarák számos információs anyagot adnak ki és jelentős humán erőforrással igyekeznek a duális képzés szervezését segíteni, a feladat megoldása nem várható el tőlük. A kamarai rendszer nem képviseli a duális képzésben érintett gazdálkodó szervezetek összességét. Erre jó példa a korábbi Regionális Képzési és Fejlesztési Bizottságok működése, ahol a foglalkoztatói oldal megosztott volt. Amennyiben egy térségben összetett a képzési és a foglalkoztatási struktúra, akkor a centrumok és a független tanácsadó szervezetek együtt képesek arra, hogy a duális képzés foglalkoztatói számára világos képet adjanak az érdekeikről és a lehetőségeikről. A Szakképzés 4.0. dokumentumban (ITM, 2019:51) szó szerint is olvasható: „Helyi szinten elsősorban a kancellárok feladata, hogy a szakképzési centrumok választ adjanak a térség gazdasági szereplőinek munkaerő-piaci igényeire.” Ideértve azt is, hogy a munkaerő alatt társadalmi szereplőként munkát vállaló, vagy vállalkozó személyről beszélünk. A kancellároknak tehát célszerű olyan tanácsadó szervezetekre támaszkodni, amelyek képesek a pályaszocializációs folyamat irányításában is segíteni a duális partnereknek.

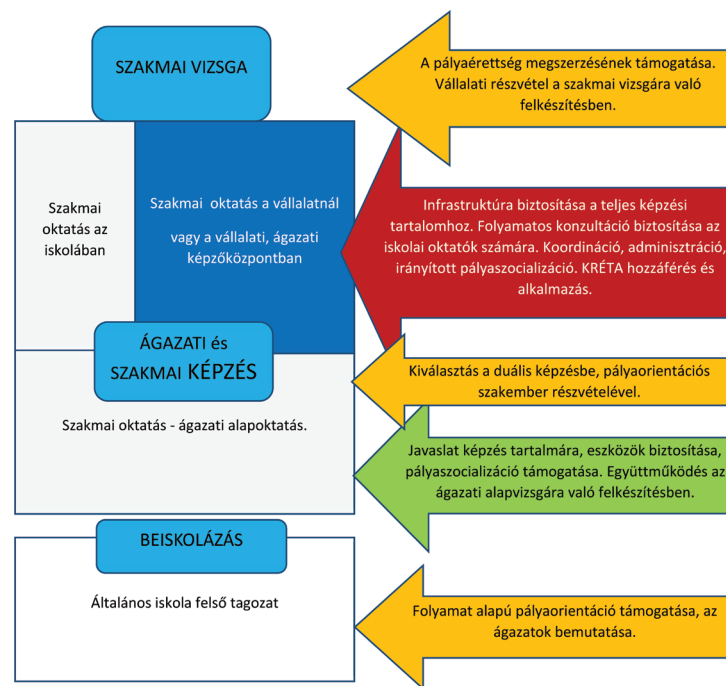
Új utakon az együttműködés, a szervezés és a pályaszocializáció

A fentiek megvalósítása érdekében az iskolai szemléletfejlesztési tevékenységen túl szükséges olyan vállalati képzések létrehozása, ahol korszerű módszertanok, segéd- és tananyagok segítik a gazdálkodók duális képzésbe történő becsatornázását. Egyidejűleg tökéletesen informált, hozzáférő és magabiztos céges partneri hálózat kialakítása ajánlatos ahhoz, hogy az ember-pálya megfelelés alapú pályaeorientáció kiterjesztése révén a szakképzésbe bekerülő vagy bekerülni szándékozó tanulók és szüleik pontos információt kapjanak a szakmai képzésekről. Fontos tehát tisztázni a reális elvárásokat és lehetőségeket az iskolarendszer és gazdálkodó szervezetek viszonyában. Az új szakképzési rendszer, a duális képzés bevezetése, a projektoktatás módszertanának alkalmazása a gazdálkodó szervezetben a tanulókkal foglalkozó kollégától új gondolkodásmódot, módszertani megújulást vár el. Kiemelt jelentőséggel bír a vállalati szakemberek és oktatók folyamatos felkészítése és bevonása az intézményi munkába, a közös képzési program kialakítása és megvalósítása érdekében. Az együttes felelősségvállalás mellett cél a tanuló vizsgára történő felkészítése, miközben elengedhetetlen a pályaeorientációt biztosító folyamatos pályaeorientáció és pályaszocializáció támogatása. Ha a paradigmaváltás csak részlegesen, a foglalkoztatási módra és tananyagtartalomra vonatkozó együttműködés területein történne meg, az háttérben tartaná a munkahelyi környezetben megvalósuló pályaszocializáció lehetőségét. A minőségi szocializáció a képzési hatékonyság fokozásának alapvető eszköze (feltéve,

hogy az szakszerű irányítás és folyamatkövetés mellett történik). Erről lemondani hiba lenne. Ugyanakkor külön kutatómunka nélkül is megállapítható, hogy legtöbb esetben csak a szakmai környezet spontán hatásai és a modellkövetés hat szocializációként.

A jó gyakorlat fontosabb elemeiről (...és mégis egeyznek, vö: Dávid et al, 2007)

Az új szakképzési rendszer a duális partnerektől új megközelítést igényel több területen is. Elengedhetetlen a duális partnerek, így az iskolai oktatók, a saját és partnercégek szakembereinek szoros és szabályozott kooperációja. Az 1. számú ábrán az ezt kísérő tanácsadói folyamatot kívánjuk bemutatni. Egyaránt feltüntetésre kerültek a szakoktatásirányítás és a pályaszocializáció mozzanatai. Az ábra ugyan egy folyamat megjelenítése, de nem a klasszikus műszaki vagy informatikai megjelenítési modellt követi. Célunk nem az elágazások és visszacsatolások részletezése, hanem áttekintés nyújtása a képzési szakaszok jellemzőiről és az azokhoz kapcsolódó kiemelt feladatokról. A baloldalon levő négyzetek a képzés jellemző szakoktatás-igazgatási feladatainak egymásra épülését jelzik. A jobboldali nyilak tartalmi az aktuális pályaeorientációs és szocializációs tartalmú beavatkozásokat mutatják.

1. ábra: A duális szakoktatás és támogató rendszere
Forrás: Saját szerkesztés (2022)

Az ábrázolt folyamat elemeiből a szakoktatás irányítási területekhez kívánunk néhány megjegyzést fűzni. A szemléletfejlesztés során a változások megértésére irányuló tanácsadói tevékenység kitér a változások szükségességére és szemléleti alapjaira is. A szolgáltatás során kellő hangsúlyt kap egy olyan elem, ami elméleti problémának tűnik, mégis a gyakorlati cselekvés alapja is. Ez a szocializációs motiváció. A jelenlegi foglalkoztatói követelmények mellett nem lesz hatékony a képzés, ami szakmai ismeretek elsajátítására akarja leszűkíteni a szakoktatást.

Mind a duális képzésben, mind pedig a potenciálisan érdekelt gazdasági szervezeteknél zavart okozhat, hogy kivel és hogyan érdemes a kapcsolatot kiépíteni és fenntartani. A teljes jogszabályi környezet alapján kiderül, hogy elsősorban a szakképzési centrum kancellárjával javasolt feltérképezni az együttműködési lehetőségeket.

A tanácsadó szervezet napi szinten és az előremutató gazdasági elemzésben is együttműködik a duális partnerekkel. Bemutatja, hogy a többlettelep helyett gazdasági előnyt jelent a szakképzési munkaszerződéssel történő tanulófoglalkoztatás. A szabályozás megtartja a korábbi tanulószereződés előnyeit (pl. pihenőidő), biztosítva ezáltal érdekeltségüket. A Munka Törvénykönyve garanciális rendelkezéseit hangsúlyosabban terjeszti ki a tanuló és a duális képzőhely jogviszonyára, mellyel együtt a szakképzési munkaszerződés közelíti a szakképző intézmény tanulóját a munka világához. Általános érvénnyel elmondhatjuk, hogy a tanulói munkaszerződés rendszere az Alaptörvény minden alapvető jogát kiterjeszti a tanulóra. A szerződés ezáltal erősebb garanciát jelent a korábbi tanulószereződésnél. A Munka Törvénykönyve 18. §-ában meghatározott tájékoztatási kötelezettség, a munkabérfizetésre vonatkozó 154-155. §-ok fontos példák erre. Kiemelésre érdemes még a 115-126. §-ok környezetében található, a szabadságolással összefüggő rendelkezéssor. Nem célunk a Munka Törvénykönyve részletes elemzése a tanulófoglalkoztatás kapcsán, csupán néhány példát idéztünk a törvényi szinten magalapozott garanciák köréből a törvényalkotói szándék szemléltetésére.

Tehát jelentős változás az eddigi juttatásnál magasabb mértékű munkabérfizetés biztosítása is, de hosszú távra még fontosabb a pályaszocializáció munkahelyi környezetben való megvalósítása. A tanácsadó szervezet és a centrum egyaránt felkészült annak szakszerű bemutatására, hogy melyek a duális képzés, a munkaszerződéses tanulói jogviszony pénzügyi, gazdálkodási és egyéb előnyei a foglalkoztatók számára.

A duális képzőhely a szakképzési munkaszerződés megkötését megelőzően a tanulókat, illetve a képzésben részt vevő személyek számára – a Munka Törvénykönyvében foglalt adatkezelési rendelkezések megtartásával – kiválasztási eljárást folytathat le. Ez a foglalkoztató szervezet HR munkatársai számára rutinfeladatnak tűnhet, azonban az iskolai pályaorientáció jelenlegi helyzetében érdemes együttműködniük szakirányú, tehát kifejezetten pályaorientációs szakirányú diplomával rendelkező tanárokkal (Borbély-Pecze et al., 2019). A mintaprojektben résztvevő centrum rendelkezik ilyen szakemberekkel és egy olyan egyedi rendszerrel, aminek középpontjában a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadás, mint ingyenes szolgáltatás áll. A duális képzést támogató szolgáltatás alapvető szemléletformálási célja, hogy a gazdasági szervezeteknek olyan, a kiválasztást megalapozó pályaorientációs folyamat lehetőségét mutassa be, ami a duális képzés egészét segíti. Ez együtt jár azzal, hogy a beiskolázási és iskolaválasztási tanácsadás megkülönböztetésre kerüljön a pályaorientációtól és alapja legyen a pályaszocializációt is biztosító, a lemorzsolódás veszélyét csökkentő érdemi foglalkoztatás (Kenderfi – Fűrész, 2021).

A képzők és tanulók együttműködésére is kiterjedő tanácsadói munka kiemelt elemei a kommunikáció, a konfliktuskezelés, a kreativitásösztönzéssel való közelítés a tanulóhoz, a kö-

zösségi integráció segítésének módszerei, eszközei, eljárásai. Ugyanis elengedhetetlen a tanulókkal megismertetni a teremtő munka örömét, amire a jelenkori kommunikációs hatások ellenére még mindig vágyunk. A tanulók korábban a perspektíva és megbecsülés hiányában alul motiváltak voltak (Fűrész, 2009). A tudatos szocializáció során mindez biztosítható.

A centrum és a tanácsadó szervezet segíti a tanulót foglalkoztató vagy foglalkoztatni kívánó szervezeteket abban, hogy a képzési programba a szakmai gyakorlati oktatás idejére miként tudják jog- és szakszerűen, megvalósítható módon beépíteni a számukra fontos speciális elemeket a 20 %-os szabad sávba.

A duális képzést támogató szolgáltatás folyamata megfelel a tevékenységforma általános gyakorlatának. Innovációs jellegét az adja, hogy túllép azokon a paradigmákon, melyek hozzájárultak ahhoz, hogy a korábbi szakképzési reformkísérletek nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Új tartalmakat használó elemei a kapcsolatfelvétel, egyeztetés, a projekt-munka tartalmának meghatározása. Gyakori módszer megbeszélés, a tréning, a műhelymunka, az adat- és véleménygyűjtés. Megszokott alkalmak a rendszeresen szervezett workshopok is, melyek tartalmát, tárgyát a felek közösen határozzák meg. Minden arra irányul, hogy a tanuló ne tárgya legyen a képzésnek, hanem alanya, aki képzésben való részvétel módjával maga is meghatározója lesz saját fejlődésének. Itt kívánjuk még megjegyezni, hogy a Szakképzési Centrum szervezetében működő külsőkapcsolati csoport munkatársai munkaköri leírása tartalmazza a koordinációs és támogató feladatokat.

Az innovatív elemei között van a tanácsadói tevékenység folyamatjellegének hangsúlyozása és megvalósítása, új eljárások integrálása az iskola és a képzőszervezet szinergikus együttműködésébe. Ez utóbbinak fontos technikai eleme a duális partnereknek a KRÉTA rendszerbe való bekapcsolása, mely hozzáférési igényt ösztönzik is. A centrum intézményei a képzőhely részére felhasználói profilt biztosítanak a KRÉTA rendszerhez. A profil létrehozását követően a szakképző intézmény segítséget nyújt a WEB alapú elektronikus adminisztrációs rendszerbe való belépéshez, az abban való eligazodáshoz, az elérési útvonal megismeréséhez. Ennek azért van jelentősége, mert a korábbi gyakorlatban kommunikáció az iskola és munkahely között háttérbe szorult és a szülők nem vagy későn kaptak hiteles információt a gyermekükkel, illetve a képzéssel összefüggő történésekről. A mintaprojekt a fejlődő tevékenységnek csupán egy részleme. Nem csak a tapasztalatok beépülése révén valósul meg az előrelépés és a szolgáltatás minőségének biztosítása, hanem szolgáltató tevékenység tartalmi arányainak változásában is. A mintaprojektben még a rendszerindítás és az átmenetmenedzselés a központi kérdés. Később azonban a jogkövetés, a duális folyamat minőségbiztosítása az eredmények multiplikációja, az eredménykövetés és a társadalmi integráció mélyítése is tanácsadói folyamat és az együttműködés részévé válik.

Ahol a tanulók már kollégák. Pályaszocializáció a duális munkakörnyezetben

A képzéstámogató szolgáltatási mintaprojekt egy fontos eleme az „Ahol a tanulók már kollégák” megnevezésű tréning. A jelenlegi duális képzési lehetőségek ugyanis nem csak munkajogi és társadalombiztosítási előnyök mentén egyesíthetik a tanuló és képző-foglalkoztató hely érdekeit. Fentebb említettük a duális képzés és a pályaszocializáció kapcsolatát. Jelentősége miatt erre külön is kitérnénk, de a fent idézett mottó sajátos alkalmat ad rá. A tanuló munkaszerződéssel való foglalkoztatása új lehetőségeket nyit a szakképzés legelhanyagol-

tabb feladatának reformjára is. Ez a pályaszocializáció, aminek a pályaeorientációra kell épülnie. Olyan paradigmaváltásra van szükség, ami szintén igényli tanácsadó (szervezet) bevonását. Még akkor is, ha van olyan kivételes iskola vagy centrum, ahol a pályaeorientációhoz szakirányú diplomával rendelkező munkatárs áll rendelkezésre. A vállalati és iskolai szervezeti kultúra változásának ki kell terjednie erre a területre és az ehhez kapcsolódó feladatrendszerre is.

Evidenciának tűnik az a kijelentés, hogy az iskolai környezet nem elegendő a szakemberjelölt (pálya)szocializációjához, az csak a gyakorlati képzés során teljesebben az ki. A vállalati szféra közvetlen hatásai azzal a veszéllyel járnak, hogy a számos együttműködési, termelési és szolgáltatási feladat mellett csak spontán szocializáció valósul meg. A vállalati kultúrával szemben jogos elvárás, hogy szűken értelmezett szakmai képzés mellett, illetve annak részeként azokat az szociális kompetenciákat is fejlessze a gyakorlati képzés során, amit a vállalati hatékonyság eleve igényel a szakembereitől. Borbély-Pecze (2016) megállapítja, hogy a pályaszocializációt folyamatnak tekintjük, ami azzal is jár, hogy a szakképzés lezárásáról (pl. finanszírozási, logisztikai okokból) muszáj beszélnünk, de ez nem jelenti az életpályaépítési kompetenciák fejlesztésének végét. Tudatos pedagógia ráhatás, tervezett és folyamatos pályaszocializáció nélkül az új gyakorlati képzési lehetőség egy területen ismét vesztes lehet. Ma már nem elegendő a spontán szocializációval is megközelíthető habitus elmélet által leírt pályaérettségi szint. A szerepelmélet fogalomkörébe tartozó szocializációs jelleg és eredmény is kevés. Lineáris pályaeorientációra épülő pályaérettségi és ezzel egyenes összefüggésben szociális érettségi szint elérésére van szükség. A tanácsadási rendszernek ezért része a pályaszocializáció is, mert ebben teljesebben ki a pályaeorientáció, ami pályaválasztási érettségtől a pályaérettségen át vezet a foglalkozási- vagy munkaérettségre. A tanácsadói projekt tréning keretében bemutatja pályaszocializáció pályaeorientációra épülő és a helyi munkakörnyezetre alapozó szocializáció folyamatát és eszközeit.

Összefoglalás

Az állam és a munkaadó érdekképviselői szervezetek számos támogató tevékenységgel segítik a duális képzés reformját. Ez a képzési mód történetileg nem új, de szellemiségében és jogi, valamint pénzügyi alapjaiban új formát kapott. A változás új lehetőségekkel is jár. A korábbi tapasztalatok indokolják, hogy az érintett iskolák és a gazdálkodó szervezetek az új lehetőségekhez a megszokottakon túlmutató módszertani támogatást kapjanak, az állami segítségen túl. A feladatok megoldása olyan innovációt és öntevékenységet igényel, ami első sorban a helyi sajátosságokat veszi figyelembe. A kizárólag belső erőforrásokra való támaszkodás korlátozza a lehetőségek kimerítését, ezért célszerű külső szellemi forrásokat is bevonni. Különös tekintettel arra, hogy a szervezeti és foglalkoztatási változások csak akkor vezethetnek a duális képzés teljes sikeréhez, ha ezek mellett az irányított pályaszocializáció is megvalósul. Ez alapvető feltétele a humán erőforrásfejlesztésnek és a tanulóknak is elemi érdeke. Az itt bemutatott modellben a már kollégának tekintett tanuló pályaszocializációja tervezett, irányított és a pályaeorientációt kiterjesztő alapon történik.

Az innovációt vállalatokkal szemben alapvető elvárás a helyi kezdeményezések és eredmények megosztása. Ennek egyik példája a Székesfehérvári Szakképzési Centrum és a Cometgroup tanácsadó szervezet tárgyalat együttműködése. E szervezet egyik referenciája a nevezett a szakképzési centrummal folytatott munka. A Centrum azért lehetett alkalmas az innovációra, mert több pályaeorientációs tanári képesítéssel is rendelkező munkatársa van. Így biztosított,

hogy a pályaeorientációs munka középpontjában ne a beiskolázás mennyiségi céljai álljanak, hanem a minőségi, emberközpontú pályaeorientáció. Ez nagymértékben hozzájárul a leírt eljárás sikeres alkalmazásához és ezzel összefüggésben a lemorzsolódás minimális szinten tartásához.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Borbély-Pecze T. B. (2016): Szakképzés és pályaeorientáció – tévutak és lehetőségek. *Educatio*. Vol. 25. No. 1. 59-69. p., ISSN 1419-8827
2. Borbély-Pecze T. B. et al. (2019): Pályabolyongások – Pályaeorientációról a Szakképzés 4.0 stratégiáig. *Új Pedagógiai Szemle*. Vol. 69. No. 7-8. 95-106. p., ISSN 1788-2400
3. Dávid J. et al. (2007): Nem egyeznek... A munkaerőpiaci kereslet és kínálat előrejelzése: 2005-2015. Budapest, 3K Consensus Iroda. http://www.3kconsensus.hu/files/A%20munkaerőpiaci%20kereslet%20és%20kínálat%20előrejelzése%202005_2015.pdf [Letöltés ideje: 2022. 05.14.]
4. Dobszai B. – Vámosi T. (2013): A középfokú szakképző iskolák és a vállalati szféra együttműködési jellemző adatai. *Szakképzési Szemle*. Vol. 29. No. 3. 23-42. p. ISSN 0237-2347
5. Fűrész I. (2009): Az ember, a gazdaság és a szakképzés. *Mester és Tanítvány*. No. 23. 42-51. p. ISSN 1785-4342
6. Helembai K. – Zakar A. (1993): Pályafejlődés és szerepsajátítás. Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat 21. köt.). Tanulmányok a neveléstudomány és a pszichológia köréből = *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Paedagogica et Psychologica*. 261-272. p. URL: <http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/id/eprint/2908>
7. Herr, L. E. – Cramer, H. S. (1992): *Career Guidance and Counseling Through the Life Span*. New York, HarperCollins Publishers.
8. ITM (2019): Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a képzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira. Budapest, ITM. https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1024 [Letöltés ideje: 2022. 08.10.]
9. J. Szilágyi K. (1985): Kísérlet a szociális érettség vizsgálatára a felsőoktatásban. *Pályaválasztás*. Vol. 18. No. 4. 19-26. p. ISSN 0134-0581
10. J. Szilágyi K. – Völgyesy P. (1985): A pályafejlődés vizsgálatának módszertani lehetőségei a felsőoktatásban. Budapest, Oktatókutatási Intézet.
11. Kenderfi M. (2019): A pályaeorientáció elmélete és gyakorlata hazánkban. *Munkaügyi Szemle*. Vol. 62. No. 4. 52-61. p. ISSN 2064-3748
12. Kenderfi M. – Fűrész I. (2021): Szemléletváltás a szakképzésben: a lemorzsolódás megelőzésének pályaeorientáció központi megközelítése. *Új Munkaügyi Szemle*. Vol. 2. No. 4. 18-30. p. ISSN 2677-1306
13. László K. et al. (1988): Iskolai veszélyeztetettség és pályaszocializáció. *Pedagógiai Szemle*. Vol. 38. No. 6. 533-539. p. ISSN 0031-3785
14. Margitics F. (2015): Pályalelektan – pályatervezés. Nyíregyháza, Nyíregyházi Főiskola. 133 p. ISBN 978-615-5545-53-5
15. Ritoók M. (2008): Pályafejlődés – pályafejlődési tanácsadás. Egy negyven évet átfogó longitudinális pályakövető vizsgálat tanulságai. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. 104 p. ISBN 978-963-463-973-2
16. Ritoók P. (1986): Személyiségfejlesztés és pályaválasztás. Budapest, Tankönyvkiadó. 193 p. ISBN 963-17-8713-3
17. Rókusfalvy P. (1969): Pályaválasztás, pályaválasztási érettség. Budapest, Tankönyvkiadó. 279 p.
18. Super, D. E. (1990): *A Life-Span, Life-Space Approach to Career Development*. In: *Career Choice and Development: Applying Contemporary Theories to Practice*. Duane Brown, Linda Brooks, and associates. Second Edition. San Francisco, Jossey-Bass Publishers. 197-261. p.
19. Szabó I. (2008): Bevezetés a szociálpszichológiába. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó. 122 p. ISBN 978-963-19-5490-6
20. Szentes E. (2014): A felsőfokú képzés a szakmai fejlődés meghatározó időszaka. *Magiszter*. Vol. 12. No. 3. 45-52. p. ISSN 1583-6436
21. Szilágyi K. (1982): Az orvosi válás folyamatának pszichológiai elemzése különös tekintettel a pályaealkalmasság szempontjaira. *Kandidátusi értekezés*. Budapest.
22. Szilágyi K. (2000): *Munka- pályatanácsadás mint professzió*. Budapest, Kollégium Kft. 326 p. ISBN 963-00-4620-2
23. Szilágyi K. et al. (2005): *A fiatalok és felnőttek pályaeorientációs és karrierépítési készségeinek szintje, fejlesztésének lehetőségei*. Kutatási zárótanulmány. Budapest, Nemzeti Felnőttképzési Intézet. 117 p.
24. Szilágyi K. – Völgyesy P. (1996): Pályaeorientáció. Egyetemi jegyzet. Gödöllő, GATE. GTK. TKI. 129 p.

Torma Kinga Regina: A Székesfehérvári Szakképzési Centrum kapcsolata a helyi médiumokkal

A szakképzést érintő törvények 2015. június 12-én hatályba lépett módosítása értelmében Fejér megyében két helyszínen, Dunaújvárosban és Székesfehérváron alakítottak ki szakképzési centrumot. Az alapítás óta eltelt 7 év tapasztalata alapján elmondható, hogy az egykori Nemzetgazdasági Minisztérium fenntartásában cselekvő és rugalmas intézményrendszer épült ki, amely eredményesen tud reagálni a gazdaság, kiemelten pedig a helyi gazdaság által támasztott munkaerőigényekre, változásokra.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum a kezdetekben 10, mára azonban 11 nagy múltú szakképző intézményében – a Székesfehérvári SZC Árpád Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumban, a Székesfehérvári SZC Bugát Pál Technikumban, a Székesfehérvári SZC Deák Ferenc Technikum és Szakképző Iskolában, a Székesfehérvári SZC Hunyadi Mátyás Technikumban, a Székesfehérvári SZC I. István Technikumban, a Székesfehérvári SZC Jáky József Technikumban, a móri Székesfehérvári SZC Perczel Mór Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumban, a Székesfehérvári SZC Széchenyi István Műszaki Technikumban, a Székesfehérvári SZC Váci Mihály Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumban, a bicskei Székesfehérvári SZC Vajda János Technikumban, valamint a Székesfehérvári SZC Vörösmarty Mihály Technikum és Szakképző Iskolában – végzi a szakmai oktatást.

Az iskoláinkba felvett tanulók ösztöndíjban részesülnek és a szakirányú oktatás során duális képzőhelyeken sajátíthatják el a választott szakmákat. A technikum képzésben 5 év alatt érettségit és technikus oklevelet lehet szerezni. A szakképző iskolában 3 év alatt piacképes szakmát tanulhatnak nálunk a diákok és a szakmai vizsga után lehetőség volt 2 év alatt az érettségit is szerezni. A felnőttek szakmai oktatása keretében - munka mellett végezhető képzés formájában - szakmai végzettség megszerzésére készítjük fel a jelentkezőket. Intézményeinkben ingyenes szakmai képzéseket és költségtérítéssel képzéseket is kínálunk a felnőttképzés keretein belül azok számára, akik átképzésben, továbbképzésben gondolkoznak.

Amióta megkezdtük működésünket, a szakképzési rendszerben a képzési struktúrát több alkalommal módosították, az Ipar 4.0 azonban további jelentős átalakítást igényelt: 2019-ben a Szakképzés 4.0 szakmapolitikai stratégia bevezetése számtalan pozitív változást eredményezett és a szakképzés teljesen megújult. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum és a részeként működő szakképző intézmények kiterjedt szakmai kapcsolatokkal, sikeres duális partneri együttműködésekkel rendelkeznek Fejér megye szerzte és nemzetközi szinten is meghatározó vállalatokkal.

Centrumunk mindennapjaiban központi szerepet játszik, hogy a továbbtanulás előtt álló fiatalokat és szüleiket, valamint a(z új) szakmát tanulni vágyó felnőtteket segítségük a pályaaorientáció során. Az iskola- és szakmaválasztást az immár negyedik kötetét megérvő Pályára fel! A kiadvány mellett számos rendezvénnyel, információs füzettel játékos vetélkedővel, fesztivállal, felhívással, nyílt napokkal kívánunk kapcsolatot teremteni a fiatalokkal és hozzátartozóikkal. Saját rendezvényeink mellett a pályaaorientációs döntések elősegítésében és a speciális Fejér megyei, kiemelten a székesfehérvári lehetőségek bemutatásában nagy segítségünkre vannak

a városi és megyei médiumok, amelyekkel a Székesfehérvári Szakképzési Centrum kiváló kapcsolatot tart fent.

A Pályára fel! 4. kötetének ezen fejezetében a megalakulásunk óta működésünkről, fejleszteséseinkről, sikereinkről, iskoláinkról, rendezvényeinkről és büszkeségeinkről a Fejér Megyei Hírlapban, a Székesfehérvár MJV hivatalos honlapján (www.szekesfehervar.hu), valamint a Székesfehérvár Önkormányzati Kommunikációs Központja (www.okkfehervar.hu) által megjelentett cikkekből válogattunk a teljesség igénye nélkül, időrendben:

Bácskai Gergely: MEGALAKULT A SZÉKESFEHÉRVÁRI SZAKKÉPZÉSI CENTRUM

A szakképzést érintő törvények módosítása június 12-én lépett hatályba, de néhány rendelkezés csak szeptember 1-jén, október 1-jén, 2016. január 1-jén és 2019. szeptember 1-jén lép életbe. Fejér megyében két centrum alakult, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgatója Kulcsár Szilvia.

A törvények megjelenésével megindult a szakképzési intézményrendszer átalakítása is. Július első napjával megalakultak a szakképzési centrumok. A Nemzetgazdasági Minisztérium fenntartásában működő centrumok létrejöttével hatékonyabb és rugalmasabb intézményrendszer alakul ki és gyorsabban tudnak majd reagálni a gazdaság által támasztott munkaerő igényekre, változásokra. A vállalkozói szemlélettel rendelkező centrumok szakmai és gazdálkodási önállóságot, a szervezeti egységként működő iskoláik pedig részleges gazdálkodási önállóságot kaptak.

Fejér megyében két centrum alakult, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgatója Kulcsár Szilvia, a Dunaújvárosi Szakképzési Centrum főigazgatója Ószi Attila lett. A főigazgatók mellett szakmai és gazdasági igazgató-helyettesek segítik a munkát. A székesfehérvári centrum 10 szakképző iskola gazdaságosságát, szakmai felügyeletét látja el. A szakiskolák régi fenntartója, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ a továbbiakban az általános iskolák és gimnáziumok fenntartásával kapcsolatos feladatokat látja el.

2015. július 7.
www.szekesfehervar.hu

Bácskai Gergely: ILYEN A MI ISKOLÁNK - BEMUTATKOZOTT A VÁCI MIHÁLY IPARI SZAKKÉPZŐ ISKOLA

A Váci Mihály Ipari Szakképző Iskola és Kollégiumba érkezett az „Ilyen a Mi Iskolánk” programsorozat. Az intézményeket a fiatalok szemszögéből bemutató sorozatot a Székesfehérvári Diáktanács indította el, célja, hogy segítse egymás jobb megismerését és a közösségépítést az intézmények és a diákok körében.

A Székesfehérvári SZC Váci Mihály Ipari Szakképző Iskolájában gépészeti és közlekedési szakmákat oktatnak a munkaerőpiac igényeihez igazodó rugalmas iskolaszervezetben, a sokszínűségét az oktatott szakmák mellett különböző tagozatok is bizonyítják. A négyzetes iskola-épületet 1970. szeptember 5-én adták át. A 100 férőhelyes, családi hangulatú kollégiumban nevelők segítik a diákok tanulmányi munkáját, a szabadidő eltöltését, kapcsolatot tartva a ta-

nárokkal és a szülőkkel. Klubszoba, számítógépek, könyvtár, konditerem, közös színház-, mozi látogatás, sportolási lehetőség és vidám programok teszik változatosabbá a kollégiumi életet. Az iskolában élénk sport tevékenység folyik, jól felszerelt tornaterem, az udvaron kézi-, kosárlabda-, és futballpálya biztosítja a sportolási lehetőségeket.

Az 1700 m² alapterületű iskolai tanműhely 14 oktatóterme a legkorszerűbb technikai eszközökkel rendelkezik. A CNC kabinetben több eszterga- és marógép, valamint a programozást segítő számítógépes szoftver található. Anyagvizsgáló labor, mérőterem, fényező, hegesztő műhely is helyet kapott a tanműhelyi épületszárnyban. Az autószerelő műhelyekben korszerű oktató- és diagnosztikai berendezések, eszközök biztosítják az autószerelő tanulók gyakorlati képzését. Az elmúlt években a gépi forgácsoló, ipari gépész, hegesztő és szerszámkészítő szakmát tanulók szakiskolai tanulmányi ösztöndíjban részesültek, melynek összege, tanulmányi eredménytől függően, havi 10.000 - 30.000 Ft. A szakiskolát sikeresen elvégzett tanulóknak az iskolában 2 éves érettségire felkészítő középiskolai képzést biztosítanak.

„Amikor elindítottuk az ilyen a mi iskolánk sorozatot, az volt a legfontosabb cél, hogy megmutassuk a város fiataljainak, milyen intézmények működnek itt. Mindenki lelkesen járt a saját intézményébe, de korábban kevés információ volt arról, hogy milyen más jellegű iskolák vannak még a városban. Szerencsére széles skálán mozog az az intézményi háttér, amely a városban működik.” - mondta el a Váci Mihály Szakképző Iskolában Mészáros Attila alpolgármester. „Kettős öröm, hogy ma a Váciba jöttünk. Erősíteni kell azt a munkát, amit itt végeznek, mert a fehérvári ipar számára fontosak a szakképzett fiatalok, fontos hogy minél több szakképzett fiatal tudjon elhelyezkedni Fehérváron. A fiataloknak sok lehetőséget kínál a város ipara, a vácisok mellett a vörösmartys diákokat és a jákysokat is tárt karokkal várják a cégek.” - fogalmazott Mészáros Attila, aki reményét fejezte ki, hogy egyre több általános iskolás dönt majd úgy, hogy a szakképzési centrum intézményeit választja.

A Váci Mihály Ipari Szakképző Iskolában egy speciális, az Alcoa mérnökeinek segítségével összeállított tananyagot kapnak az alumíniumipari szakkörön résztvevők, amely az alumínium megmunkálással kapcsolatos. A szakkörön részt vevők két csoportban sajátítják el a fémiparral kapcsolatos gyakorlati ismereteket szakmai tanáraik, illetve az Alcoa önkéntesei segítségével és üzemlátogatásokon is részt vesznek az öntödében és a hengerműben. A fémipari szakkör vizsgával zárul, a diákok annak végeztével tanúsítványt kapnak.

2016. március 16.
www.szekesfehervar.hu

Gáspár Péter: PRÓBÁLD KI, CSINÁLD MEG, ISMERD MEG! - SZAKMÁK ÉJSZAKÁJA FEHÉRVÁRON

Színes, szórakoztató programokkal kínál jövőképet, lehetséges életutakat Székes- fehérváron a Szakmák Éjszakája április 15-én, pénteken. A fiatalok egy éjszaka alatt végigjárhatják a város szakképző iskoláit és a velük együttműködő sikercégek világát. A programban 10 szakképző iskola vesz részt, a nyitórendezvény 17 órakor lesz a Városház téren.

A „Próbáld ki, csináld meg, ismerd meg!” jelmondatú Szakmák Éjszakája program során a résztvevők egy éjszaka alatt végigjárhatják a székesfehérvári szakképző iskolákat, a velük együtt-

működő sikercégek világát, feltárhatják a szakemberek titkait, megnézhetik, melyik foglalkozás mit takar. Néhány óra alatt akár ezer pályát megnézhetnek, kipróbálhatnak április 15-én, pénteken.

A Szakmák Éjszakája 17 órakor kezdődik Székesfehérváron a Városház téren: a nyitórendezvényen köszöntőt mond Mészáros Attila alpolgármester és Kulcsár Szilvia, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgatója. Az iskolákban és a Városház téren is egy különleges jelenléti ív készül „Hagyd itt a kezed nyomát!” jelígyével, amelynek során lepedőre írnak a résztvevők. A Városházter kincsei címmel interaktív idegenvezetés is lesz a nyitóprogram apropóján.

A programban a Székesfehérvári Szakképzési Centrum 10 intézménye vesz részt, 18 órától 22 óráig várják az érdeklődő általános iskoláskorú gyerekeket, fiatalokat és felnőtteket: Az Árpád Szakképzőben többek között divatbemutatóval várják a látogatókat, amelyen a tanműhelyben készített ruhákat lehet megnézni, de lesz "Virtuális séta az elektronokkal" azoknak, akik az elektronikai áramkör működését szeretnék megismerni, sőt számítógépet is építhetnek a vállalkozó kedvűek.

„Ép testben ép lélek” – egészségügyi szűrővizsgálatok lesznek a Bugát Pál Középiskolában. Az arra kíváncsiaknak megmutatják, hogy néz ki a csótány belülről, milyen a gázcserenyílása mondjuk 400-szoros nagyításban. Mentőautó megtekintése, újraélesztés vagy érzékenyítő beszelgetés is szerepel a programban egy vak és egy alig látó emberrel, valamint nem marad el az ápolási-gondozási interaktív bemutató sem.

A Deák Ferenc Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskolában activityt hirdetnek a konyhában, kiderül, mi az ünnepi asztal éke, valamint hogy mi készül a Mézes-mázás műhelyben.

Játékos ügyvitelt, pénzügyes kvízzjátékot, programírást, képszerkesztést és robotbemutatót kínálnak a Hunyadi Mátyás Középiskolában. Akiket a számítógépek vonzanak, szétszedhetnek és össze is rakhatnak egy számítógépet.

Az I. István Középiskolába látogatók választ kaphatnak a 'Vállalkozzak? Ne vállalkozzak?' kérdésekre, és elindulhatnak a "Guruló forint nyomában".

Az erőgép legyen veled! – kínálja a Jáky József Középiskola, ahol a résztvevő érdeklődők bepillantást nyerhetnek a digitális terek világába, az AutoCad - ArchiCad vagy a kreatív útvonaltervezés témájában.

A Perczel Mór Szakképző Iskola CNC gépprogramozást hirdet, valamint lesz STUND RIDING motoros bemutató is. A „Ha a szervek beindulnak...” komoly programnak ígérkezik a számítógépek világában.

„Szeretsz LEGOzni? Összeszerelünk egy LEGO Mindstorms robotot, és te tudod vezérelni, különböző feladatokat végrehajtani vele” – szerepel többek között a Széchenyi István Műszaki Szakközépiskola programkínálatában, az esztergagépben megelevenedő bükkfa poharak és a számítógépkábelek összeszerelése mellett.

A Váci Mihály Ipari Szakképző Iskolában villamos mérésekkel, autóállapot-felméréssel, kolozsri tesztel és törős-zúzós anyagvizsgálattal várják az érdeklődőket.

Játékos foglalkozás keretében ismerkedhetnek a fiatalok az építőanyagokkal a Vörösmarty Mihály Ipari Szakképző Iskolában, de fából lehet gyufa- és szalvétatartót készíteni vagy hőkamrával vizsgálni a fűtési rendszereket illetően.

A részletes programkínálatról s az időpontokról az alábbi linken lehet tájékozódni: <http://szakmakejszakaja.szfszc.hu/>.

2016. április 15.
www.szekesfehervar.hu

Gáspár Péter: KREATÍV ÉPÍTŐ KEZEK - VERSENY A MEGFELELŐ SZAKMAI UTÁNPÓTLÁSÉRT

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum Jáky József Szakközépiskolája és a Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Építőipari Tagozata közösen – az idei évben először, de hagyományteremtő szándékkal – rendezi meg a „Kreatív Építő Kezek” (K.É.K.) elnevezésű szakmai versenyt. A május 27-29. között tartandó szakmai hétvégéről sajtótájékoztató keretében számoltak be a részletekről a szervezők.

Több évtizedes hagyomány Székesfehérváron az Építők Napja alkalmából rendezett programorozat. Ezekhez a programokhoz kíván idén csatlakozni a Jáky József Szakközépiskola is, bevonva a diákokat, a felnővekvő nemzedéket a nagy múltra visszatekintő székesfehérvári „építős” életbe. Az intézmény a Kamara Építőipari Tagozatával együtt gondolkodva álmolta meg a rendhagyó szakmai verseny elindítását. A verseny célja nem a lexikális tudás mérése, a szakmai elméleti anyag elsajátításának ellenőrzése, sokkal inkább a versenyzők gondolkodásra sarkallása, kreativitásuk kibontakoztatása. A szakmai versenyen indulóknak a műszaki feladat megoldásának kitalálásától, a tervezésen, szervezésen át, egészen a szerkezet, vagy szerkezeti részlet megvalósításáig, megépítéséig kell bizonyítaniuk tudásukat és tehetségüket.

Szabóné Szommer Ildikó, a Jáky József Középiskola igazgatója elmondta, hogy az intézmény tavaly ünnepelte fennállásának 65. évfordulóját. A nagy eseményt hónapról hónapra építész előadásokkal, majd tavaly március végén egy nagyszabású gálaesttel ünnepelték meg. A jeles évfordulóhoz kapcsolódóan fogalmazódott meg a K.É.K. elnevezésű verseny elindítása. Az igazgató kiemelte, hogy olyan vetélkedőt szerettek volna létrehozni, amellyel megmozgathatják a diákok fantáziáját, emellett az építőipart is népszerűsíteni tudják.

Puska József, a Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Építőipari Tagozatának elnöke kiemelte, hogy a tavalyi évben közösen hozták létre az intézménnyel a Jáky Emlékbizottságot. Véleménye szerint az emlékbizottság érdemes arra, hogy továbbvigye azt a gondolatot, amelyet az iskola és az építőipari szakma közösen indított el. Beszédében kitért arra, hogy FMKIK Építőipari Tagozata már a 2010-es megalakítása óta igyekszik felhívni a figyelmet a szakemberhiány problémájára. Puska József szerint fontos, hogy az Építőipari Tagozat hidat alkosson az intézményekkel és a vállalkozásokkal közösen. Pontosan ezért tartja lényegesnek a május végi szakmai rendezvényt.

Tóth Renáta, a Jáky Középiskola mérnökstanára, a K.É.K. program koordinátora szerint a játékos vetélkedő kiváló alkalmat biztosít az építőanyag-gyártók, a -forgalmazók, valamint az építési vállalkozások és a diákok együtt vetélkedésére. A verseny célja, hogy ezzel a szakmai hétvégével segítség elő a diákok eredményesebb bevonását az iskolán kívüli, szakmai gyakorlati képzési lehetőségekbe. Megfogalmazott motivációjuk, hogy felhívják a szakma, az építőipar figyelmét az oktatás és a – jelenleg hiányzó – szakmai utánpótlás fontosságára. Mint mondta, a diákok közvetlenül a cégek képviselőitől kaphatnak majd érdekes információkat az építőiparról.

A siker érdekében több szponzor a május végi program mellé állt. Polányi Péter tervezési és szakképzési tanácsadó, a Leier Kft. képviselőjében elmondta: a cég nagy figyelmet fordít arra, hogy a duális képzés keretében minél több diáknak segítse elő a szakmai fejlődését. Véleménye szerint az építőipar rengeteget változott az elmúlt tíz évben, ezért a legújabb

módszereket az életszerű környezetben lehet a legjobban elsajátítani. Polányi Péter arról is beszámolt, hogy a programon a diákok versenyeztetésén és értékelésén kívül ausztriai kirándulást is szerveznek a fiataloknak.

Végül Korik Péter, a K.É.K. program szervezője adott tájékoztatást a szakmai versenyről. A vetélkedőt országosan hirdették meg a hasonló szakmákat oktató szakközépiskolákban. A Jáky József Középiskola meghívását tizenegy iskola fogadta el, három határon túli és nyolc magyarországi. A vetélkedőre Keszthelyről, Debrecenből, Győrből, Losoncából, Békéscsabáról, Sepsiszentgyörgyből, Szombathelyről, Salgótarjánból, Szabadkáról, Pécsről és Egerből is jönnek diákok. A „Kreatív Építő Kezek” szakmai vetélkedőt az Építők Napjához kapcsolódóan, 2016. május 27-28-29. (péntek, szombat, vasárnap) között rendezik meg. A pénteki napon kerül sor a versenyre, melyet a pár évtizede még népszerű „akadályverseny” mintájára állítottak össze.

A szakmai vetélkedőt Székesfehérvár Önkormányzata és a Székesfehérvári Szakképzési Centrum is támogatja. A program fővédnöke dr. Odrobina László szakképzésért és felnőttképzésért felelős helyettes államtitkár. További információ a www.jaky.hu honlapon, illetve a Kreatív Építő Kezek hivatalos facebook oldalán érhető el.

2016. május 11.

www.szekesfehervar.hu

Fraller Ildikó: INNOVATÍV ÉS KREATÍV RENDEZVÉNYEK A SZAKGIMNÁZIUMOKBAN ÉS A SZAKKÖZÉPISKOLÁKBAN

Innováció és kreativitás a szakképzés oktatásában címmel hirdette programjait az Európai Szakképzési Hét keretében a Székesfehérvári Szakképzési Centrum december 5-9. között. A résztvevő intézmények kiállításokkal, vetélkedőkkel, nyílt napokkal, állásbörzével és interaktív rendezvényekkel népszerűsítik a szakoktatást, a szakképzést, és mutatják be a minőségi munkahelyeket.

A szakképzés európai hetét a céllal hirdette meg az Európai Bizottság, hogy a rendezvényekkel népszerűsítsék a szakoktatást és a szakképzést. A programokon a színvonalas szakismereteket és a minőségi munkahelyeket állítva középpontba az érdekeltek megosztják egymással eredményeiket, innovatív oktatási gyakorlataikat és sikeres szakmai gyakorlataikat. A szakképzési hét támogatja a gyakornoki képzést, a munkahelyi tanulást, a továbbképzést, az átképzést, valamint a vállalatok és az oktatás együttműködését.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum egyesített programja az Innováció és kreativitás a szakképzés oktatásában címmel valósul meg december 5-9. között, hét helyi intézmény közreműködésével.

Szakmára Hangolva címmel kiállítás nyílik ma a Bugát Pál Szakgimnázium és Szakközépiskolában a szakmai gyakorlatok képeiből, amelyek nemcsak a képzéseket mutatják be, hanem az iskolai programokról is színes beszámolót adnak. Az érdeklődők megnézhetik az oktatásban leggyakrabban használt eszközöket is. Az intézményben december 8-án, csütörtökön Megyei Környezetvédelmi és Egészségügyi Vetélkedőt szerveznek játékos és gyakorlati feladatokkal, amelyek az egészségügyi és a környezetvédelmi szakmákat népszerűsítik. A vetélkedő alkalmat ad arra is, hogy az iskola tanulói bemutassák kutatómunkáik eredményeit.

A Deák Ferenc Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnázium és Szakközépiskola Centrumban a szakma címmel rendez játékos vetélkedőt december 7-én, szerdán a Szakképzési Centrum tagiskoláinak részvételével: a csapatok játékos feladatokon keresztül mutathatják meg egymásnak a különböző szakmák szépségeit, nehézségeit.

A Hunyadi Mátyás Szakgimnázium és az I. István Szakgimnázium december 7-én, szerdán a mobilitás a szakképzésben programban elért eredményeket prezentálják: a három hetes szakmai gyakorlatról visszatért diákok az Angliában és Németországban végzett pénzügyi, logisztikai, ügyviteli munkájukról, a gyakorlat során szerzett tapasztalataikról számolnak be. Az Europass bizonyítványokat ünnepélyes keretek között kapják meg a diákok.

Innováció és kreativitás a gépészet, informatika és elektronika oktatásában címmel egész hetes programot szervez a Széchenyi István Műszaki Szakgimnázium és Szakközépiskola. A konferenciával egybekötött rendezvényen többek között a 3D nyomtatás alkalmazásával, drift trike akadálypályával, terheléspórákkal, távirányítású járművekkel, kívülről vezérelt és önvezérlő robotokkal foglalkoznak.

A Váci Mihály Ipari Szakgimnáziuma, Szakközépiskola és Kollégium az intézményben folyó szakmai képzéseket, a tanműhely gyakorlati foglalkozásait mutatja be december 7-én, szerdán. A látogatók képet kaphatnak az autószerelő, gépi forgácsoló, hegesztő, járműfegyező és szerszámkészítő szakmák képzéseiről, és kipróbálhatják, hogyan kell diagnosztikai vizsgálatot végezni autón, készíthetnek dobókockát vagy hegeszthetnek akár.

Kedden Állásbörzére várják az érdeklődőket a Vörösmarty Mihály Ipari Szakgimnázium és Szakközépiskolában, ahova meghívót kaptak a régió meghatározó faipari, épületgépészeti és építőipari vállalkozásai – a program középpontjában az asztalos, az épületgépész, kőműves, burkoló, ács, festő, mázoló, tapetázó szakmával rendelkező pályakezdők lehetőségei lesznek. December 7-én, szerdán Nyílt napot szerveznek az iskolában, ahova minden általános iskolást szeretettel várnak!

A részletes programokról további információ http://szfsz.hu/szakhet/iskolaink_programjai/ oldalon olvashatók, valamint itt van mód a részvételhez szükséges regisztrációra is.

2016. december 5.
www.okkfehervar.hu

Fraller Ildikó:

A LEGMODERNEBB KNX RENDSZERREL TANULHATNAK AZ ÁRPÁD SZAKGIMNÁZIUM DIÁKJAI

Holtverseny született a WorldSkills 17' regionális döntőjében

A országban elsőként az Árpád Szakgimnáziumban került sor az akkreditált KNX regionális központ avatására. A jelentős fejlesztésnek köszönhetően az iskola diákjai a legmodernebb eszközök segítségével sajátíthatják el a villanyszerelői szakmát. Kedden és szerdán szintén az intézményben tartották a WorldSkills 17' végső válogató versenyét. A szakmák versenyének is nevezett megmérettetésén ezúttal azok a csepeli, keszthelyi és debreceni villanyszerelők mérték össze tudásukat, akik a legjobbnak bizonyultak az országos válogatókon.

Az országban elsőként, az újabb követelményeknek is megfelelő, a legmodernebb rendszereket is bemutató tantermet avattak szerdán a Székesfehérvári Szakképzési Centrum Árpád Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiumában. A Székesfehérvári Szakképzési Cent-

rum - Legrand akkreditált KNX regionális központ ünnepélyes átadásán Kummer Zoltán, a Legrand Magyarország Zrt. vevőszolgálati és oktatási vezetője adott tájékoztatást az egyedülálló oktatási központról. A KNX világszabványként szerepel, melynek köszönhetően a rendszer az intelligens készülékek piacán a világban több mint 75%-os piaci részesedéssel bír. A kialakítás során figyelembe vették az intézmény kéréseit, észrevételeit, melynek keretében az oktatóteremben tizenkét munkaállomást hoztak létre. A „hagyományos” oldalon a diákok bármilyen kapcsolást össze tudnak rakni a falon és az asztalon egyaránt, míg a KNX oldalon több felhasználási területre – például világításvezérlés és felügyelet, redőnyök, relaxációs vezérlése, fűtési, klíma- és szellőzőberendezések vezérlése – is van lehetőség. A felhasználási területek lefedik a teljes skálát, ami napjainkban egy igazán korszerű, intelligens épület kialakításához szükséges. A háromszintű képzés végén a hallgatók olyan akkreditált oklevelet szerezhetnek, melyet a világban mindenhol elfogadnak.

Kedden és szerdán a Székesfehérvári Szakképzési Centrum Árpád Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma adott otthont a WorldSkills 17' válogató versenyének. Az eseményen összesen négy fiatal mérte össze tudását, akiknek nyolc óra alatt kellett kiépíteni egy kábelcsatorna és egy kaputelefon rendszert. A legjobban teljesítő tanuló a világbjalnokágon mutathatja be tudását, melynek Abu Dzabi ad otthont. A végső megmérettetést egy hathónapos intenzív felkészítés előzi majd meg.

„Több okból is nagyon fontos Székesfehérvár számára a WorldSkills 17' válogató verseny. Egyrészt más szakmacsoportban már voltak ennek a versenynek kiváló székesfehérvári eredményei. Másrészt a cégekkel való egyeztetés is megerősít minket abban, hogy piacképes tudás és gyakorlatorientált képzés nélkül nem elképzelhető az oktatás. Ezért örülünk annak, hogy a Székesfehérvári Szakképzési Centrum vezetése és intézményei törekednek a gyakorlatorientált képzés megvalósítására. Szerencsére nagyon sok olyan partnercég található, amely minden segítséget megad ennek a célnak a megvalósításához.” – mondta Mészáros Attila, Székesfehérvár alpolgármestere, aki köszönetet mondott a Legrand Magyarország Zrt-nek az akkreditált KNX regionális központ létrehozásáért.

Kulcsár Szilvia, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgatója örömet fejezte ki, hogy egy nagyszabású beruházás valósulhatott meg az Árpád Szakgimnáziumban. Mint mondta, a Legrand akkreditált KNX regionális központ hatalmas segítségükre lesz a diákoknak abban, hogy a legkorszerűbb eszközökkel képezhessék magukat. Beszédében végül köszönetet mondott a Legrand Magyarország Zrt-nek, hogy a tanulók elsajátíthatják a modern technológiát.

Károlyi László, a Legrand Magyarország Zrt. vezérigazgatója a szerdai eredményhirdetésen elmondta, hogy a mai világban már jóval összetettebb feladatoknak kell megfelelniük azoknak, akik a villanyszerelő szakmában szeretnének elhelyezkedni. Pontosan ezért tartja nagyon fontosnak, hogy minél hamarabb megismerkedjenek a fiatalok a legmodernebb eljárásokkal.

A kétnapos verseny eredményhirdetésén már minden diák izgatottan várta a végső sorrend kihirdetését. Negyedik helyen végzett Karacs Ádám 67,5 ponttal, míg a harmadik Szeifert Péter lett 68 ponttal. Az első helyen azonban nagy meglepetésre holtverseny született, így Németh Zoltán és Leidl Péter is első lett 72-72 ponttal. A felek megegyeztek abban, hogy a Szakma Sztár verseny országos döntőjében újra összemérik tudásukat a végső sikerért. A tét az Abu Dzabiban zajló világválogatóra való bekerülés.

2017. április 5.
www.okkfehervar.hu

Bácskai Gergely: SZAKMÁK ÉJSZAKÁJA - 11 FEHÉRVÁRI ISKOLA 77 PROGRAMOT SZERVEZETT

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum idén másodjára csatlakozott a Szakmák Éjszakája országos programsorozathoz. Az SZC szervezésében az érdeklődők 11 iskola 77 különböző programján vehettek részt pénteken este. A szakmák felfedezésének lehetőséget biztosító éjszakai rendezvényt a Városház téren 330 diák látványos flashmobja nyitotta meg.

A felfedezés örömet nyújtó és a különböző szakmák titkait feltáró országos programsorozathoz tavaly csatlakozott először a Székesfehérvári Szakképzési Centrum, akik idén ismét kinyitják iskoláik kapuit az érdeklődő fiatalok előtt. A mai este folyamán, Székesfehérváron, Mórton és Bicskén összesen 11 intézmény 77 különböző programja várja mindazokat, akik betekintést akarnak nyerni a különböző szakemberek munkájába.

A rendezvény székesfehérvári megnyitójára – melyen részt vett Soósné Halmi Ibolya, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal gazdasági főigazgató-helyettese is - a Városház téren került sor, ahol 11 iskola 330 diákja gyűlt össze. Köszöntőt mondott Székesfehérvár polgármestere, valamint a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgatója.

Dr. Cser-Palkovics András elmondta, nagyon fontos a város életében és a város jövője tekintetében a szakma és a hivatásválasztás, és ezáltal a Szakmák Éjszakája. Valamennyi jelenlévő fiatalnak megköszönte, hogy itt van, hogy szakmát választott, és hogy Székesfehérvár diákja! Majd valamennyiüknek szép napot kívánt!

A Vörösmarty Mihály Ipari Szakközépiskolában az ARÉV Baráti Kör Egyesület és a Szent István Király Múzeum „Ötven éve történt” című kiállítás ünnepélyes megnyitója volt pénteken este.

Kulcsár Szilvia köszöntője során arról beszélt, hogy a Szakmák Éjszakája nemcsak színes és szórakoztató programokat kínál, hanem ennél sokkal többet, tulajdonképpen, lehet, hogy a jövőt és lehetséges életutakat. Hiszen egy éjszaka alatt – mint mondta – végig lehet járni a szak-középfiskolákat és a velük együttműködő sikercégek máskor rejtett világát, és fel lehet tárni a legjobb szakemberek titkait, és meg lehet nézni, hogy melyik foglalkozás mit takar. Beszélt arról, hogy sokszor nem figyelünk arra a szakmunkásra, arra a szakemberre, aki az életünket jobba teszi. Pedig, hogyha ők nem lennének, akkor nem lennének házaink, autóink, sőt okostelefonjaink sem. Elmondta, hogy ezen szakmák megtekintésén túl, most azokat ki is lehet próbálni. Beszámolt arról, hogy a Szakképzési Centrum székesfehérvári, móri és bicskei iskolákkal együtt csatlakozott ehhez az országos programhoz. Sajnálatos módon azonban – mint mondta – a móri programok egy csőtörés miatt elmaradnak a folyamatban lévő kárelhárítási munkálatok miatt.

2017. április 21.
www.okkfehever.hu

Bácskai Gergely: MASZKOT ÉS KÖPENYT IS VARRNAK A SZÉKESFEHÉRVÁRI SZAKKÉPZÉSI CENTRUMBAN

A tömeges megbetegedések elkerülése és a járvány lassítása érdekében az Innovációs és Technológiai Minisztérium maszkok előállításában kérte a szakképzési centrumok együttműködését. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum azonban már elébe ment ennek a kérésnek, hetek óta varrják a maszkokat.

Az MTI adta hírül hétfőn reggel, hogy a minisztérium textil szájasmaszkok gyártására kérte a szükséges eszközökkel, szaktudással rendelkező szakképző intézményeit. A végzős vagy felnőttoktatásban részt vevő tanulók, ha a megfelelő gépek birtokában ezt otthoni körülmények között vállalni tudják, gyakorlatként maszkokat állíthatnak elő. Jelenleg 15 centrumban készülnek védőmaszkok, szakoktatók, diákok és önkéntesek bevonásával, elsősorban otthon vagy kiscsoportokban, az elővigyázatossági intézkedések fokozott betartásával.

Több iskolában zajlik az előkészítés és az alapanyagok beszerzése, a Karcagi, Pécsi, Székesfehérvári, Szerencsi és Váci Szakképzési Centrum már megnyitotta tanműhelyeit erre a célra. Ahogy azt Kulcsár Szilviától, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgatójától megtudtuk, ők már napokkal ezelőtt elkezdtek mosható és egyszer használatos maszkokat varrni, miután a Macher Zrt.-vel összefogva úgy döntöttek, így támogatják a Szent György kórházat, illetve annak dolgozóit a járványhelyzet idején a védekezésben. Az elmúlt tíz napban összesen 1500-1500 darab maszk készült el. A közös projektben az Árpád Szakképző Iskola és Kollégium kilenc szakoktatója, valamint 2 fő a Macher Zrt.-től és három, a felnőttoktatás keretein belül tanuló önkéntes vesz részt.

A munka jelen szakaszában már nemcsak maszkokat, hanem egyszer használatos köpenyeket is varrnak, amelyek a fehérvári kórház mellett a fehérvári önkormányzat dolgozói számára is készülnek. A héten azután megkezdik a mosható köpenyek készítését is. A köpenyek varrásához pedig már olyan nagy teljesítményű, gyors varrógépekre van szükség, amelyeket nem mindenki tud használni. Az említett munkák persze nem akadályozzák meg a fehérvári szakképzési centrumot abban, hogy bekapcsolódjanak a minisztérium által meghirdetett országos projektbe is.

2020. március 31.
www.feol.hu

Majer Tamás: VASÁRNPAP KINYITNAK A BELVÁROSI UDVAROK

Fiatalok szóljanak a fiatalokhoz! Az Értékmentők alapítójával beszélgetve megtudtuk, ez az alapvető célkitűzése, illetve formája a vasárnap délutáni I. Belvárosi Nyitott Udvarok programnak.

Az Értékmentők csapata, illetve az iGenerációért Egyesület a szervezője az augusztus 29-i eseménynek, együttműködő partnerük a Székesfehérvári Szakképzési Centrum, illetve a Szent István Király Múzeum is.

Pletser Ádám, a szervezők vezetője lapunknak elmondta, nem egy „giga” programot, programsorozatot kívánnak megvalósítani, hanem a fehérvári belvárosi udvarok jellegének megfelelő: családiast. Az előkészületek idején felkérték a Szakképzési Centrumot, jöjjenek a különböző udvarokba a különböző iskolák csapatai, ez is megtörténik. Ezáltal fiatalok adnak programot fiataloknak, ők ugyanis a program elsődleges célcsoportja. Természetesen mindenkit várnak az ingyenes eseményre. A programok között megjelenik a várostörténet, a környezetvédelem, a színház, a zene és a képzőművészet is, mindez úgy, hogy a látogatók nemcsak nézők, hanem aktív szereplők, az események alakítói is lehetnek.

A múzeum Országzászló téri épületének udvara majd a várostörténeti (történelmi) udvarnak ad helyet. 15.30 órától: Korik Péter történelemtanár előadása az épületről és közvetlen környezetéről. 16 órától: Szabados György történész előadása a Szűz Mária Prépostság temploma,

a Királyi Bazilika történetéről. 15.30–17.00: Régi történelmi korokat idéző ruhák bemutatója és fotós sarok a Szakképzési Centrum diákjainak és pedagógusainak közreműködésével.

A Városi Képtár – Deák Gyűjtemény udvara, mint képzőművészeti udvar szerepel. 15.30 órától: ékszerkészítés, papírfonás, textil dísz tárgyak készítése, festés, rajz, fegyverkovács bemutató, hajfonás, arcfestés gyerekeknek, henna festés. 16.30 órától: Korik Péter előadása az épületről.

A Fő utca 3. alatti márványos udvar ökoudvarként debütál. 15.30 órától: környezettudatoságot és fenntartható fejlődést népszerűsítő foglalkozások: a Gaja Környezetvédő Egyesület, Smart Bin, Bocs Alapítvány, Zöldellő Sárrét Egyesület, Székesfehérvári Szakképzési Centrum diákjai ökotáskát és más használati tárgyat készítenek. 15.45-16.15: Öko-divatbemutató a Fő utcán a Székesfehérvári Szakképzési Centrum diákjainak közreműködésével. 17.30 órától Korik Péter előadása.

A Pelikán Udvar a színház és zene udvara lesz. 15.30–16.00, 16.20–16.50, 17.10–17.40: Ugorj Be Most improvizációs játék Kiss Diána Magdolna, Varga Gabriella, Krisztik Csaba és Tűzkő Sándor színművészek előadásában. 16 órától előadások sorban: Gyánó Huba énekes és gitáros, majd a Szakképzési Centrum diákjainak énekműsora, a Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és AMI növendékeinek előadása, a Szakképzési Centrum diákjainak prózai előadása. Végül az Alba Regia Szimfonikus Zenekar fuvolistáinak, a MusiColore Énekegyüttes, az Alba Regia Szimfonikus Zenekar kamaraegyüttes, illetve a Corpus rézfúvós kvintett előadásai.

2021. augusztus 27.
www.feol.hu

Déri Brenda: ÚTON EGY SZÍVESEN VÉGZETT SZAKMA FELÉ – DUÁLIS ROADSHOW CÍMMEL SZAKMAI NAPOT TARTOTTAK FEHÉRVÁRON

Duális roadshow címmel szakmai napot tartottak pénteken a Székesfehérvári SZC Széchenyi István Műszaki Technikum intézményében.

A pénteki napon reggel 8 órai kezdettel került sor a megnyitóra, ahol a Széchenyi igazgatója, Horváth Lajos Zoltán üdvözölte a megjelenteket, majd elsőként szólott Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere is.

– Sokszor beszélünk arról, miért fontos a pályaaorientáció. Szerintem az egyik legfontosabb része az, hogy a diákokat olyan szakma felé tereljük, amelyet szívesen végeznének, s amelyben megtalálhatják a saját számításait, minden értelemben. Ehhez viszont jó, ha már középiskolai szinten is megismerkednek olyan cégekkel, partnerekkel, vállalatokkal, amelyek erre lehetőséget tudnak biztosítani számukra – hangsúlyozta az előljáró. Majd a Székesfehérvári Szakképzési Centrum képviselőjében Kulcsár Szilvia kancellár is megosztotta gondolatait az eseménnyel kapcsolatban. Elmondta, hogy a program célja nem más, mint hogy a jelen lévő fiatalok találkozhassanak olyan cégekkel, amelyek segíteni tudnak nekik életük azon lényeges szakaszában, amikor életpályát, karrierutat kell választaniuk.

Az esemény csaknem 900 tanulónak nyújtott betekintést a munka világába; céljuk a fiatalok pályaaorientációjának segítése és a megfelelő gyakorlati helyszín kiválasztása volt, ugyanis az új szakképzési rendszerben a tanulók a 11. évfolyamtól kezdődően duális oktatásban teljesítik

szakirányú képzésüket részben vagy egészben. Ezen újítás szerint a fiataloknak tanulói munkaszerződést kell kötniük a cégekkel, mely által már nem kizárólag tanulóként, hanem munkavállalóként vesznek részt a vállalkozások működésében. Az intézmény jelenleg számos duális képzővel és egyetemmel áll együttműködésben, melyek ehhez járulnak hozzá. Ezek közül az egyik kiemelkedő cég a Magyar Telekom, amely az informatikai szakos tanulóknak öt állomáson, 29 teremben mutatta be a vállalatot és tevékenységeit.

2021. szeptember 18.
www.feol.hu

Majer Tamás: A DUÁLIS KÉPZÉS ELŐNYEI

Amint azt Oroszné Stefánkó Éva, a Jáky József Technikum igazgatója kifejtette, a technikumok életében, így az általa vezetett intézmény oktatási rendszerében is, a duális képzés bevezetése jelenti, illetve jelentette a legnagyobb változást az elmúlt időszakban.

– A képzés két éves alapozó oktatással kezdődik, a 9–10. évfolyamon az iskolában tanulnak a diákok, és ösztöndíjban részesülnek – fogalmazott a pedagógus; igaz ez a Székesfehérvári Szakképzési Centrum Jáky József Technikum utépítő, vasútépítő és -fenntartó technikus képzésére is, amely az építőipari ágazat szakjai között szerepel. – Ezt a szakaszt ágazati alapvizsgálattal zárják. Az ágazaton belül ezután kell szakmát választaniuk a diákoknak, a 11–13. évfolyamon a szakmai vizsgára való felkészítés párhuzamosan folyik majd az iskolában és a vállalatoknál – mondta.

Az oktatásba beszálló vállalatokat éppen a képzésben meglévő kettősség miatt nevezik duális partnereknek.

– Az ágazati vizsga után a duális partnerek választják ki azokat a tanulókat, akik náluk szerezhetnek gyakorlatot, versenyképes tudást. A duális képzőhelyként működő vállalatok ebben a szakaszban munkaszerződést kötnek a diákokkal – tudtuk meg a pedagógustól. – A képzésben részt vevő vállalatoknak is megéri a technikumba járó diákok foglalkoztatása, mert az általuk alkalmazott technológiákat ismerő, az ő vállalati kultúrájukat elsajátító munkaerőt nevelhetnek ki, akik már a képzés közben is részt vesznek a termelési tevékenységben – fogalmazott. – Ezzel enyhíthető a munkaerőhiány is, a duális partnerek jelentős adókedvezményben is részesülnek – magyarázta el az iskola vezetője a duális képzés előnyeit.

2021. szeptember 26.
www.feol.hu

Baráth Eszter: KÉPZÉSEKSEL ISMERKEDHETEK A SZAKMÁK UTCÁJÁBAN

Sétálj bátran a jövőd felé! szlogenel nyílt meg szerda délelőtt a Szakmák Utcája. A Zichy ligetben ismerkedhettek a pályaválasztás előtt álló fiatalok és szüleik a Székesfehérvári Szakképzési Centrum iskoláinak képzési profiljával.

2019-ben hívták életre a Szakmák Utcáját azzal a céllal, hogy a Székesfehérvári Szakképzési Centrum 11 iskoláját sajátos formában mutassák be. A világjáróvány miatt az elmúlt két tanév-

ben csak online valósulhatott meg a rendezvény, tegnap viszont ismét személyesen találkozhattak a pályaválasztás előtt állók az intézmények képviselőivel.

– Nem lehet elégszer elmondani, mennyire fontosak azok a képzések, amiket ezekben az intézményekben tanulhatnak a fiatalok akár az ipar, az egészségügy vagy az élet más területei tekintetében. Ezért nagyon hálásak vagyunk a Szakképzési Centrumnak a fejlődésért és a fejlesztésekért, amelyek az elmúlt években megvalósultak – emelte ki a rendezvény megnyitóján Mészáros Attila, Székesfehérvár alpolgármestere. Hozzátette, a Szakképzési Centrum szerves része a város életének.

Szépivölgyi Emese, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgató-helyettese hangsúlyozta, elkötelezettek a pályorientáció mellett, nagyon fontosnak tartják, hogy segíteni tudják a diákokat a pályacélok megfogalmazásában és a pályadöntéshez vezető úton való eligazodásban: – A cél az lenne, hogy mindenki olyan szakmát válasszon, ami boldoggá teszi és egy sikeres életútra vezet majd – emelte ki a főigazgató-helyettes. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum a 2022/2023-as tanévben 20 ágazatban és 54 szakmában indít képzéseket.

Az iskolák mellett a nap folyamán a duális partnerekkel is találkozhattak az érdeklődők, a Szakmák Mozijában szakbemutató kisfilmeket láthattak, és többek között pályorientációs társast is kipróbálhattak. A Deák Ferenc Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskola kereskedelmi értékesítő szakos tanulói a helyszínen elmondták, szerintük több szempontból is hasznos az általuk választott szak, de ezek közül kiemelték, hogy segít a helyes kommunikáció és az emberekkel való kapcsolatok kialakításának elsajátításában. Kiemelték azt is, úgy vélik, könnyen el lehet helyezkedni ezzel a végzettséggel, sok ilyen álláshirdetés van napjainkban.

A Bugát Pál Technikum pedagógia szakon tanuló diákjai különböző játékokkal készültek a Szakmák Utcájára. Azért választották ezt a szakot, mert nagyon szeretik a gyerekeket, akik sok szeretetet képesek adni, éppen ezért mindenképpen olyanoknak javasolják ezt a területet, akik hasonló beállítottsággal rendelkeznek.

Hatéves képzésen vehetnek részt azok, akik a Jáky József Technikum közszolgálati technikus, rendészeti technikus szakirányát választják. A jelenleg ott tanuló, a rendezvényen szakirányukat népszerűsítő diákok szerint ez a szak azoknak való, akik jól bírják a stresszt, és aiktól távol áll az, hogy például csak egy irodában töltsék a munkanapokat. Mint mondták, hasznos tudásra tesznek szert, hiszen az első évben heti 18 órában tanulnak idegen nyelvet, majd azt követően kezdődik meg a szakmai képzés, ahol az önvédelmi órák keretében többek között megtanulják, hogyan reagálnak különböző támadásokra úgy, hogy azzal maguknak ne okozzanak sérülést.

2022. június 9.

www.feol.hu

S. Tóttó Rita:

A SZAKMÁT TANULÓK IDEI TANÉVÉT HIVATALOSAN IS MEGNYITOTTÁK

Miniszteriségének első tanévnyitójára érkezett Székesfehérvárra Csák János kultúráért és innovációért felelős miniszter kedden. Az Országos Szakképzési Tanévnyitón annak a több mint 250 ezer diáknak üzentek a rendszer fenntartói, akik szakmát tanulnak a szakképzési centrumok valamelyikében.

Kulcsár Szilvia, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum kancellárja, a szakképzési centrumok országos tanévnyitójának háziasszonya köszöntötte elsőként a képzési rendszerben részt-

vevő diákokat, szülőket és pedagógusokat augusztus 30-án Székesfehérváron. Elmondta: a 2022/23-as tanév várhatóan újabb kihívások elé állítja a közösségeket, amelyekre fel kell készülni.

– Érzékeljük, mi zajlik körülöttünk a világban, azonban éppen a szakképzési terület az, ahol a változás, a kihívásokra keresett válaszok a fejlődés mozgatórugói – fogalmazott a kancellár, hozzátéve: a szakképzés ugyanis mindig változik, korokon átívelő a szakmák jönnek létre, tűnnek el, alakulnak át, fejlődnek, ahogyan a kor gazdasága igényli. A centrum iskoláiban 20 ágazatban 54 szakmában oktatnak, biztosítják az összes elérhető képzési szintet, a rugalmas tanulási utak biztosításától az okleveles technikus képzésig – mutatott rá a kancellár, majd kiemelte: – Diákjaink számára minden ismeretet, információt és tudásleletet évfolyamonként, korszerűen megfelelő formában és módszerekkel közvetítünk számukra – legyen szó közismereti vagy szakmai tartalomról. Sok figyelmet fordítunk arra, hogy a szakmai előrehaladásuk zökkenőmentes legyen és tökéletesen illeszkedjen a lehetőségekhez, akár a külső gyakorlati helyszíneken is. Biztosítjuk számukra az élmény alapú oktatást a szakképzés szintjeinek fokozatos teljesítését, az érettségi, technikus szint, illetve egyetemi képzések felé.

Csák János, kultúráért és innovációért felelős miniszter pedig rámutatott, nem tudjuk, mit hoz a jövő:

– Elég, ha visszanézünk egy évvel ezelőttre: akkor még nem volt háború, az energiaárak normál szinten voltak, az infláció viszonylag alacsony volt. Egyetlen válaszuk lehet, mégpedig az, hogy arra készülünk: a jövőben előttünk álló körülmények változni fognak – mondta, majd pedig kitért arra, hogy a jövő záloga a tanulás: – Mert csak a tanult, szakképzett ember képes gondoskodni önmagáról, szeretteiről és a közösségéről – mutatott rá miniszterségének első tanévnyitóján Csák János, kiemelve, hogy Székesfehérváron is csupa ilyen ember él és dolgozik.

Majd kitért a szakképzési rendszer változásaira is, melyet az elmúlt években gyökeresen átalakított a magyar állam. Elmondta: mindenkinek – diákoknak és felnőtteknek egyaránt – biztosított két szakma, illetve egy szakképzés megszerzése ingyenesen. – A polgári magyar kormány úgy gondolja, hogy ez jó befektetés a jövőbe – tette hozzá, ahogy azt is: jelenleg 181 szakmát oktatnak, több mint 250 ezer hallgatónak a rendszerben. Közülük 110 ezren ösztöndíjat kapnak.

Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere is köszöntötte az évnnyitó résztvevőit, s kiemelte a Székesfehérvári Szakképzési Centrum helyszínének jelentőségét. – Mert ha körbenéz itt valaki, akkor nem csak gyönyörű történelmi épületeket lát, hanem ha belép ezekbe az épületekbe, látja az összefogás képességét és erejét – mondta a város vezetője, utalva az összes szereplő részvételére a rendszer fenntartásában, fejlesztésében, hozzátéve, hogy bízik abban: az itt képzett diákok közül – miután megkapták a szükséges tudást –, minél többen otthonra találnak a székesfehérvári és a városkörnyéki gazdaságban, iparban, szolgáltatásokban.

Parragh László, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnöke pedig úgy fogalmazott: a jövőnk a fiatalok kezében van, de ne feledjük: tanulni 50 fölött is kell. Székesfehérvár ipari jelentőségéről szolt többek között Vargha Tamás parlamenti államtitkár, Fejér megye 1-es számú választókerületének országgyűlési képviselője az évnnyitón.

– Kedves diákok, régi igazság az, hogy csak az lehet igaz ember, aki gyermek is tud lenni. És önök, most éppen átlépve a gyermekkor kapuján, a felnőttkor küszöbéhez érve, láthatnak bele a világ működésébe és értik meg annak minden titkát. Azt kérem, használják ki ezt az

időszakot és építkezzenek! Tanulják meg szakmájuk minden fortélyát, követve oktatóik útmutatását, kísérletezzenek és éljenek azzal a tudással, amit megszereztek. Engedjék szabadjáratot alkotó energiájukat, táplálják azokat tudással, kíváncsisággal és mindig szívből jövő örömmel!

2022. augusztus 30.

www.feol.hu

Csordás Csilla:

SAKMAK VÁSÁRA 2022 - TÖBB MINT 50 KIÁLLÍTÓ VÁRJA SZOMBATON IS A PÁLYAVÁLASZTÓKAT

Pénteken és szombaton ötezer látogatót várnak a Székesfehérvári Szakképzési Centrum Széchenyi István Műszaki Technikumában megrendezésre kerülő pályaválasztási kiállításra. Már a péntek reggeli megnyitót követően nagy érdeklődés övezte a rendezvényt.

A diákok az idei évben 56 kiállítótól kaphatnak útmutatást a jövőjükre. A kiállítás elsősorban az általános iskolás és középiskolás végzősöknek szól, azonban idén a szervezők nagy hangsúlyt fektettek a pályamódosítás előtt álló felnőttekre is. A 21. alkalommal megrendezett eseményre az elmúlt évekhez hasonlóan idén is körülbelül 5000 fő érdeklődőt várnak. Az 56 kiállító között a Fejér megyei oktatási intézmények mellett jelen vannak a rendvédelmi szervek határvadászai, készenléti rendőrei, valamint a Magyar Honvédség katonái és kadétjai. Az iskola kórápályáján a diákok újraélesztést tanulhatnak, a Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház által berendezett teremben pedig többek között a szülészetel is megismerkedhetnek. Érdekes, hogy a 20-25 fős csoportokat fogadó Digitális Alkotóműhelyben 14 szakmáról kaphatnak tájékoztatást.

A megnyitón Mészáros Attila alpolgármester köszöntötte a megjelenteket. Köszönetet mondott a Fejér Megyei Kormányhivatalnak, hogy immár 21. alkalommal rendezi meg a város és a megye számára is fontos szakmai programot. „Egy fiatal életében mindig fontos mérföldkő a pályaválasztás. Fontos, hogy ilyenkor jó döntést hozzanak. Ebben van segítségükre a mai rendezvény.” – fogalmazott az alpolgármester, majd hozzátette: a szervezők büszkék lehetnek a kínálatra, hiszen változatos szakmákat ismerhetnek meg a látogatók. „Kívánom, hogy találják meg azt az intézményt, mely biztosítja nektek a boldog, fiatal felnőtt életet.” – zárta köszöntőjét.

Dr. Simon László főispán köszönetet mondott a meghívott kiállítóknak. Felidézte, hogy minden évben már hónapokkal a rendezvény előtt elkezdik a szervezést, mivel a Fejér Megyei Kormányhivatalban kötelességüknek érzik segíteni a fiatalokat a pályaválasztásban. „Ha egy pályaválasztó megtalálja a számítását, az mindenkinek jó. Jó az egyénnek, hiszen ez az egyik legfontosabb döntés az életében, valamint jó a közösségnek, mivel a város fejlődéséhez a jó szakemberek is hozzájárulnak.” – fogalmazott a főispán. Dr. Simon László emlékeztetett, Fejér megyében a munkanélküliségi ráta a szeptemberi adatok alapján mindössze 3,5%-os, az erős oktatás pedig biztosítja arra, hogy mindenki megtalálja a számításait.

A kiállítás minden tartalmi elemével együttesen látogatható október 15-én, szombaton egészen 12.00 óráig a Székesfehérvári Szakképzési Centrum Széchenyi István Műszaki Technikumában a Budai út 45. szám alatt.

2022. október 14.

www.okkfehervar.hu

TÁSKARÁDIÓS PODCAST SOROZAT A CENTRUM PÁLYAORIENTÁCIÓS MUNKÁJÁRÓL

Büszkék vagyunk arra, hogy élő együttműködésünk van a Lánosz Kornél Gimnázium berkein belül működő Táskarádióval, amelynek stábjja pedig a székesfehérvári általános és középfokú oktatási intézmények diákjai közül kerül ki. Az alábbiakban Ollerinyi Tamás programigazgató gondolatait közöljük a Székesfehérvári Szakképzési Centrummal közös podcast-sorozatáról.

Életünk során számtalan nehéz döntést kell meghoznunk, ezek közül az egyik, amellyel már ifjonti korunkban találkozunk, a pályaválasztás. Mind a szülőknek, mind a diákoknak nagy fejtörést okoz a kérdés: merre tovább? Melyik az a szakma, hivatás, amelyikben a leginkább sikeresek, eredményesek lehetünk? A mai világban pedig különösen nehéz a tájékozódás, hiszen a drámai mértékű fejlődésnek köszönhetően viszonylag rövid időn belül avulnak el, válnak feleslegessé szakmák, munkakörök, illetve – és ezt sokszor hallhatjuk szakemberektől – a jövőben olyan mesterségekre, foglalkozásokra lesz szükség, amelyek ma még nem is léteznek. Persze, van segítség ebben a választásban, a közoktatás szinte minden szintjén rendeznek pályaválasztási kiállításokat, nyílt napokat, ahol a fiatalok és szüleik megismerkedhetnek a különböző intézmények képzési kínálatával.

Ez a segítségnyújtás vezérelte Szépné Holczer Piroskát, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum főigazgatóját és Fűrész Istvánt, a régiókban közismert oktatásügyi szakembert, aki évtizedeken át munkálkodott a szakképzésben. Ők keresték meg a Lánosz Kornél Gimnáziumban működő Táskarádiót, hogy közösen próbálják megszólítani a pályaválasztás előtt álló diákokat. És hogy miért pont a Táskarádióra esett a választás? Mert ebben a rádióban elsősorban fiatalok készítenek műsorokat fiataloknak, fiatalos stílusban. A cél pedig ez volt: a megfelelő csatornán, a megfelelő tálalásban elérni és valódi segítséget adni a nagy döntés(ek) előtt álló tanulóknak.

Így készült el az a négy részből álló podcast sorozat, amely stilszerűen a Mi leszel, ha nagy leszel? címet kapta. Az egyes műsorokban Winter Diána, a Táskarádió – felnőtt – munkatársa, szerkesztője beszélgetett Fűrész Istvánnal, valamint Halász Tímeával, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályáorientációs munkatársával. A beszélgetések során a műsor vendégei tisztázták a témával kapcsolatos alapvető fogalmakat: pályáorientáció, pályaválasztás, iskolaválasztás, pályáérettség. Hangsúlyozták, hogy a pályaválasztás egy folyamat, amelynek első lépcsője a szakmákkal, hivatásokkal való ismerkedés, annak felmérése, hogy a fiatalok alapvető érdeklődési köréhez milyen tevékenység típusok illenének. Sajnos, a mai gyakorlatban a szülők elsősorban iskolát, iskolákat választanak, és nem szakmát, ágazatot. Persze, felmerül a kérdés, honnan tudhatjuk megítélni pontosan, milyen szakma, milyen pálya lenne a legmegfelelőbb a döntés előtt álló fiatalok számára. Ebben segít az a pályáorientációs, pályaválasztási mérési módszer, amelyet Fűrész István és munkatársai dolgoztak ki. Mint a „Mi leszel, ha nagy leszel?” című sorozatból kiderült, ennek az innovatív mérési módszernek a kulcsfogalma: a társadalmi szerepérdeklődés, vagyis azt szükséges meghatározni a pályáorientáció során, hogy milyen munkaszerepekhez vonzódik a fiatal: tárgyakkal szeret dolgozni, vagy inkább emberek között, emberekkel szeret tevékenykedni. Ennek feltérképezése döntő a pályáorientáció folyamatában.

Hasznos segítség ez a podcast sorozat a nehéz döntés előtt álló szülők és diákok számára, érdemes figyelmesen végighallgatni a Táskarádió honlapján (<https://www.taskaradio.com/podcast>)

Székesfehérvár, 2022. október 20.

Halász Timea: A pályorientációs munkakipróbáló labor bemutatása, a Digitális Közösségi Alkotóműhely lehetőségei a Székesfehérvári Szakképzési Centrumban

Bevezetés

A pályorientáció mint folyamat kiemelt feladatként szerepel a Székesfehérvári Szakképzési Centrum tevékenységei között. Az intézmény munkatársai fejlesztettek már szoftvert az egyéni tanácsadás megsegítésére. A pályaválasztással kapcsolatos fogalmak értelmezése érdekében játékokat készítettek, hogy közelebb hozzák a diákokhoz a számukra idegen szavak jelentését. Az iskolák kötelező pályorientációs napjának szervezését megkönnyítő ajánlatokkal, javaslatokkal, példákkal álltak elő. Tantárgyakba beépíthető feladatgyűjteménnyel a szakmai tanárok munkáját segítették, a minden területen megjelenő pályorientáció fontosságát hangsúlyozva. Több kötetet adtak ki azzal a céllal, hogy támogatást nyújtsanak a pályorientációval foglalkozó, a gyermekekkel kapcsolatba kerülő tanároknak, nevelőknek, oktatóknak, óvoda pedagógusoknak, szakembereknek és nem utolsósorban a szülőknek.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum nemcsak az általános iskolákban, hanem már az óvodás foglalkozások alkalmával megkezdett folyamat részeként modern, előremutató elveket vall. Több ötlettel inspirálta eddig, és újdonságaival ösztönzi folyamatosan azokat a résztvevőket, akik a nevelés színterein dolgoznak. Tevékenységének elismerését mutatja számos tanulmány, melyek rangos elismerést vívtak ki a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal Euroguidance pályatanácsadói pályázatán.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum tisztában van a pályorientációban szereplők mindegyikének fontosságával. Mindenkinek és minden elemnek sajátos szerepe, súlya van a pályaválasztási döntés kialakításában. A középpontban természetesen a diák áll, akinek mindennapjai, jövője függ a megfelelő iskolába kerüléstől. Fontos a szülő, aki a legjobbat akarja gyermekének, és a döntés következménye befolyásolja a család mindennapjait. Előtérben vannak a középiskolai tanárok és oktatók, akik hatékonyabban tudják a tudást átadni motivált diákok részére. Nem hagyhatjuk ki a munkáltatókat, akik megfelelő és használható tudás birtokában lévő, dolgozni akaró, motivált és gondolkodni tudó embereket szeretnének alkalmazni.

A cél társadalmi szinten közös. Olyan munkavállalókká válnak a ma még gyerekek, diákok, akik hasznos és építő tagjai társadalmunknak. Ők a jövő. Kezükbe kell adni a kulcsot, de a megfelelő ajtót nekik kell megtalálni, azon önállóan kell, hogy belépjenek, a saját és Magyarország jövőjének érdekében. Számos ajtó létezik, a megfelelő kulcs azonban csak nagyon összefogott és szisztematikusan egymásra épülő folyamat útján mutatkozik meg számukra. Az ember életútja során tanul, formálódik, különböző hatások érik, változik és alakul. A fejlődés kulcsa a változás. Ideális esetben felfedezi önmagát, megismeri saját kompetenciáit, felismeri fejlesztendő területeit. Képes lesz életét irányítani. Minden pályorientációt folytató szervezetnek, tanácsadónak abban van nagy szerepe, hogy ezt az utat minden oldalról segítse, támogassa a lehető legtöbb eszközzel, a valódi és tudatos döntés érdekében. Apró fogaskerekeként a pályorientáció elemei összekapcsolódnak, együtt viszik előre a folyamatot. Így kell összekapcsolódnia és egymásra épülni azoknak a jogszabály által meghatározott feladatokkal megbízott szervezeteknek, akiknek pályorientációs feladatai előirányozottak.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum sokszor volt már úttörő ötleteivel, tetteivel. Több területen példaértékű kezdeményezéseket, programokat indított el. A következő oldalakon egy újabb jelentős pályorientációs szolgáltatást ismerhetünk meg a Centrum repertoárjából.

A kezdetek

Miért, hogyan jött létre a Digitális Közösségi Alkotóműhely - a „HÁZ”? Így csupa nagybetűvel, mint ahogy Nemeček Ernő nevét utólagosan kijavították társai. Remélhetőleg a következő sorok hozzásegítenek minden olvasót, hogy a nagybetűk jelentőségét átérezze. Az ésszerűség pedig azt diktálja, hogy egyszerűen háznak hívjuk a tanulmány soraiban, hisz valójában is egy önálló ház létrehozását kísérhetjük végig.

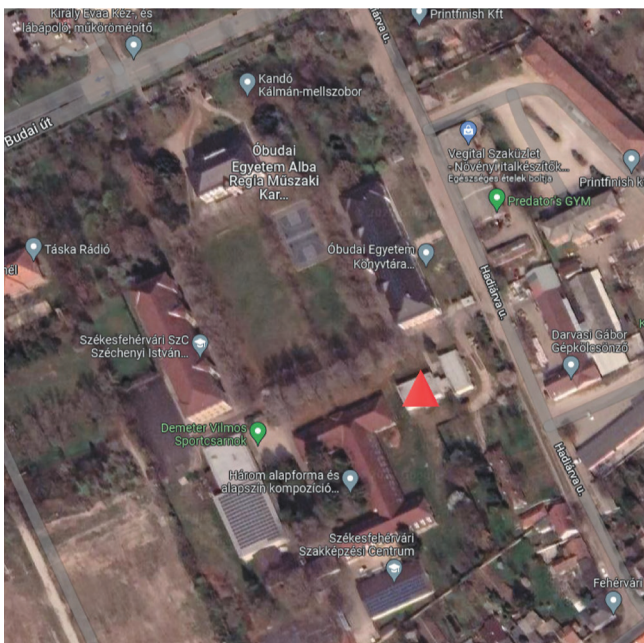
A Digitális Közösségi Alkotóműhely a GINOP-6.2.3-17-2017-00016. a Szakképzési Intézményrendszer átfogó fejlesztése című projekt keretében valósult meg. Nagy dilemma volt az induláskor, hogy a Centrum iskoláinak már meglévő műhelyeit fejlesszék-e tovább, több helyszínt felhasználva, vagy egy önállóan működő, első kapavágástól új épületet hozzanak létre. A hatástanulmányok eredményeképp az új beruházás mellett döntöttek a projektmenedzserek. Több körülmény segítette ezt a döntést. Fontos szempont volt a társadalmi hasznosság, a közösségi igények kielégítése. A megvalósítási költségek és a várható eredmények mérlegelése, valamint a pozitív érvek felsorakoztatása mellett a pályorientációs feladatok megvalósulásának lehetősége mérvadó tényező volt. A helyszín kiválasztása, annak alkalmassága, a várható eredmények tekintetében az érvek új épület, egy sokoldalú műhely létrehozása mellett szóltak. A projektben szereplő elvárások szerinti üzemeltetés szintén a pályorientációs tevékenységek eredményességének perspektíváját mutatta. A közösségi terek kialakítása különösen fontos mai világunkban, mert a fejlődést jelentő digitalizáció az emberi kapcsolatok minőségének romlását hozta magával. Az ipar oldalát megvizsgálva, egyértelmű elvárás, hogy az oktatásnak lépést kell tartani a piac igényeivel. A mai, modern gyártósori robotika alkalmazása napjainkra már természetes, a számítógépes ismeretek elkerülhetetlenek. A felsoroltak mind előrevetítették, hogy a műhely létrehozásának van létjogosultsága.

Az elképzeléstől a kivitelezésig több év munkája, és számos akadály leküzdése vezetett. A végeredmény azonban minden fáradságot megért. Létrejött egy modern épület, számos lehetőséggel, különféle szakmák bemutatására, a műveleteik kipróbálására alkalmas új gépekkel, eszközökkel.

Az átadás napja azonban nem történhetett meg a tervezett formában, így sajnos a birtokba vétel is a vártnál később válhatott valóra. A 2020-as Covid 19 járvány következményeként életbe lépő korlátozások miatt az épület funkcióját nem tudta betölteni az átadás utáni időszakban. Az online térben történő oktatás a Ház működését is lehetetlenné tette. Ennek vetett végét a 2022-es év, amikor a műhely falai közé valójában beköltözhetett az élet.

Hogyan képzeljük el az épületet?

Az épület elhelyezkedése központi. Székesfehérvár belvárosától 15 perc sétára, a Székesfehérvári Szakképzési Centrum központi épületeinek is helyt adó Széchenyi István Műszaki Technikum udvarában épült. Az Óbudai Egyetem szomszédságában található, így jelképesen összekapcsolja az idelátogató általános iskolásokat a jövővel. Előremutató perspektívát mutat

1. kép A Digitális Közösségi Alkotóműhely épületének elhelyezkedése Székesfehérvár, Budai út 45. címen
forrás: <https://www.google.com/maps/@47.1920857,18.4277953,370m/data=!3m1!1e3>

a felsőfokú tanulmányok irányába. A legújabb biztonsági berendezésekkel felszerelt épület minden előírásnak megfelel a balesetmentes és akadálymentes működés érdekében.

A Házba lépve az előtér mint pihenő – közösségi tér fogadja az ide látogatókat. A folyosóról nyíló kiszolgáló helyiségek között található öltöző, és mosdók. A terembe érkezve tágas közepső belső tér bontakozik ki. Különböző formájú, több variációban összeilleszthető, illetve gurulós asztalokkal, székekkel felszerelt a DKA terem. Ez lehetővé teszi a más-más elosztású, változatos formájú tanulási – gyakorló helyek kialakítását a kivitelezett program igényeihez alkalmazkodva. Az épület belsejében számos csatlakozó és áramvételi hely szolgálja a digitális eszközök könnyebb és csoportos használatát.

Az épületben kilenc munkahely került kialakításra. Mindegyik tér fállal elhatárolt és mobil munkaasztalokkal felszerelt. Három helyiség külön ajtókkal választható el, itt azok a szakmák bemutatása történik, melyek fokozott por és egyéb szennyeződést okozhatnak. Itt a védőfelszerelések használata kötelező, azok biztosítása megoldott.

A három külön elhatárolt rész középső fölkéjében egy modern CNC forgácsoló gép kapott helyet, mely modellezi a ma alkalmazott gépeket, programja tanulási célra kiválóan alkalmas. Mellette két oldalt helyezkedik el a faipari- és a fémmegmunkáló műhely. Olyan gépek és eszközpark áll rendelkezésre, melyekkel az alapműveleteket, mozdulatokat könnyen elsajátíthatják a diákok, és belekóstolhatnak a felelősségteljes munkafolyamatokba a gépek használata közben. Észrevétlen munkavédelmi ismeretekre tesznek szert. Bepillanthatnak a műhelyek életébe, az alkotás örömeit és akár a mozdulatok nehézségeit is megtapasztalhatják. Természetessé válik számukra a műhelyek tisztán tartása a munka befejeztével.

2. kép A Digitális Közösségi Alkotóműhely épülete (2022.)
fotó: Halász Timea

A többi hat gyakorlóhely a központi térrel egy légtérben kapott helyet. A terem mindkét oldalán három – három munkahely található.

A projekt által meghatározott feltételeken felül, külön engedély birtokában került kialakításra egy bemutató konyha. Itt a turizmus ágazathoz köthető szakmákba tekinthetnek be a diákok. Tálalási ismeretek, kereskedelmi feladatok helyszínékként a főzési folyamatok előkészítése is bemutatásra kerülhet. Szeletelni, saláta- vagy gyümölcstálat készíteni tökéletesen alkalmas a modern berendezés és a meglévő konyhapultok mérete.

A következő helyszínen a robotika alapjainak szerelési feladatait lehet a gyakorlatban kipróbálni. Irányító, vezérlőrendszerek kialakítását végezhetik a gyerekek. Komplex program szerint akár egy okosotthon irányításának kialakítását is megtehetik a műhely falai között.

Tovább haladva hatalmas elszívó berendezés biztosítja az elektronikai műveletek következményeként létrejövő esetleges füst elvezetését. Itt lehetőség van a forrasztás kipróbálására, egyszerű gépek, kapcsolások létrehozására. Az elektromosság iránti érdeklődés felkeltése érdekében egyszerű gépeket hozhatnak működésbe a fiatalok.

A túoldalalon lévő lézervágó gép kivezetőcsöve a falon kívülre mutat. A gép a legmodernebb technikával minden felületre alkalmas vágó és gravírozó feladatokat képes elvégezni. A lézervágó gép működéséhez használt egyszerű és összetett programok oktatásához segítséget nyújt a meglévő eszközpark. A lézervágás ma már számos szakmával összekapcsolható. Előkészítő, vagy részfeladatait végezhetjük vele számos folyamat során. Szolgáltatási ágazatokban ajándéktárgyakon, eszközökön mindenki gyakran láthatja a munka eredményét, de alkatrészek és építmények részeihez is használatosak az ilyen géppel gyártott elemek.

Tovább haladva, a következő falon túl a kreativitásé a főszerep. Itt a divatszabászat alapjaita mélyedhetünk el. Üzemben van két varrógép, és egy hímző-varrógép, több vasaló. Színes, érdekes alapanyagok biztosítják a varrás örömeit, hasznosságát. Az újrahasznosítás sem elhanyagolható terület. Már nem használt ruhadarabok újra tervezése révén mai design-nak megfelelő és stílusos eszközök készíthetők itt. A kezűgyesség és a technikai tudás összekapcsolása látványos és hasznos produktumok alkotását is biztosítja.

A hatodik box a 3D terepasztalnak ad helyet. Igazán különleges élményt nyújt, ahogyan a különböző formák a térben jelennek meg. A színek széles spektruma jeleníti meg a különböző domborzati mintákat. Segítségével könnyen megérthető a térképhasználati ismeretek. Két modern 3D nyomtató biztosítja az idelátogatóknak, hogy a tervezési program megismerése, elsajátítása után egyszerű terméket tervezzenek önállóan, valamint megfigyelhessék a 3D nyomtató működését. Ma már számos területen használják ezt a technológiát a gyártás során, és egyre bővülnek, fejlődnek használati lehetőségei.

Az ipari termelés fejlődése minden munkahelyen számos gép és eszköz használatát követeli meg a munkavállalóktól, amelyek irányítása számítógépes ismeretet igényel. Fontos, hogy a gyerekek megismerjék és alkalmazni tudják az ezekhez szükséges programokat. Az alapvető számítógépes ismereteket nem a közösségi oldalak használatával fogják elsajátítani. A bővebb ismeretek érdekében fel kell kelteni az érdeklődésüket az eszközök működésének megismerése irányába. Tapasztalat, hogy bár okostelefonnal rendelkeznek a diákok, mégsem ismerik átfogóan annak működését, funkcióit. Ugyanígy vannak a számítógépekkel is.

A Házhoz tartozó laptop park lehetővé teszi, hogy a fémmegmunkálás, 3D nyomtatás, gravírozás, kreatív varrás programozásához szükséges alapismereteket megszerezzék a gyerekek. Felkelthető a kíváncsiságuk az alkotás folyamata során. Szakmai oktató segítségével végezhetik a tervezési folyamatot. Az oktatói munka kivetítése lehetővé teszi, hogy mindenki ellenőrizni tudja saját munkáját és a magyarázatot beépítve egyéni ütemben haladjon. Érdeklődésüket az átélt sikerélmény felkelti, motivációjuk fenntartható a későbbi programok során. Az itt található gépek és eszközök programozási alapjainak használatával képesek lesznek több szakmán átívelő alkotásokat létrehozni. Ez az egyik fő cél a Ház működése során.

3., 4. kép A Digitális Közösségi Alkotóműhely belső terei (2022.)
fotó: Halász Tímea

Hogyan működik a DKA terem?

Centrumba érkezésemkor egyik fő feladatombként a Ház működési rendszerének kialakítását kaptam. A dokumentumok és felszereltség áttanulmányozása után kiderült számomra, hogy a működés gördülékenységéhez számos együttműködésre, előkészítő lépésre van szükség. A folyamatos működés érdekében biztosítani kell a felhasznált anyagok beszerzését, tárolását,

nyilvántartását. A napi használat során alkalmazott, bevált technikákhoz szükséges gépek üzemeltetéséhez szükséges karbantartási feladatokat, tisztántartási feladatokat pontosítani kell. Folyamatosan alkalmazkodni kell a duális partnerek, a leendő munkáltatók által keresett új szakmák megjelenéséhez. Ennek érdekében a megvalósuló programok fejlesztése, aktualizálása szükségszerű, igazodva a projektben megfogalmazott elvárásokhoz.

A projektmenedzser feladata összehangolni a Centrum iskoláinak pályaorientációs tevékenységét, az érdekek és lehetőségek adta keretek mentén a szereplők részvételét, a fenntartó és a szereplők maximális elégedettsége érdekében.

A szereplők

Szakmai oktatók

A Centrum iskoláiban oktató szakmai tanárok nélkülözhetetlen segítői a programok megvalósításának. Szaktudásuk, elhivatottságuk adott, a Centrum 11 iskolája kiváló szakembergárdával rendelkezik. Ez az, ami biztosítja a hozzáértő foglalkozások levezénylését. A DKA terem foglalkoztatási kereteit pedig a Centrum tudja biztosítani.

Általános iskolai tanulók

Ők a legfontosabb szereplők. A pályaorientációs folyamat középpontjai az iskolaválasztás előtt álló diákok. A Digitális Közösségi Alkotóműhely a pályaválasztási időszak releváns információ gyűjtési középpontja lehet. A Ház kifejezetten a 7. és 8. évfolyamosokat célozza meg lehetőségeivel. Azt szeretnénk elérni, hogy a megye legtöbb diákja megforduljon falai között, kezükbe adva a pályaválasztási döntés megalapozottságának egyik összetevőjét.

Előnyök minden résztvevő számára

Egyre gyakoribb, hogy az általános iskolák pályaorientációs napjának egyik elemeként iskolákat hívják segítségül szakma bemutatók, tájékoztatók megtartására. Több nehézsége van ezeknek az alkalmaknak.

Az iskolának el kell vinnie eszközeit az adott helyszínre, ami nem teszi lehetővé minden szakma bemutatását a diákok számára. A szakmai tanárok kiesnek az órarendi óráikból, sérül a folyamatos oktatás. A középfokú intézmények bemutatói célzottan a hetedik – nyolcadik évfolyamosokhoz szólnak, de nem minden esetben ők vesznek részt a programokon. Az általános iskolai szervezők ilyenkor az osztályok foglalkoztatását tartják szem előtt, nem a hatékonyságot. Általában megtartják a tanórai keretet, így egy időben egy osztály számára kell rövid idő alatt prezentációt, foglalkozást tartani. Kevés idő jut a kipróbálásra, alkotásra. Általában osztályok részére tartandó, órarendbe illeszthető időkerettel kell dolgozniuk a szakoktatóknak. A komoly érdeklődés gyakran elvész, az információ nem jut el, vagy nem rögzül a diákoknál. A látványos elemek a valódi információkat nem engedik érvényesülni.

Számos előnye között ezeket a felsorolt nehézségeket is kiküszöböli a DKA terem működése.

Az alábbiakban részletesen bemutatom, a szereplők szempontjából hogyan valósul meg ezen tényezők kiküszöbölése, melyek a DKA terem működésének legfontosabb előnyei.

Tervezhető

A programokra előre egyeztetve érkeznek a 7. és 8. évfolyamos diákok. Internetes jelentkezési oldal biztosítja a könnyű és gyors elérhetőséget. Ezután az osztályfőnöki órán előre felkészíthetők a gyerekek a programra, így könnyen beépíthető a pályaorientációs folyamatba a Ház meglátogatása. Kapcsolható hozzá előkészítő, vagy utólag teljesítendő projekt feladat. Ennek követése a projektszemlélet kialakítását, az iskoláinkban való oktatás előkészítését, a modern szakképzési elvárásokat alapozza meg. Számos kompetencia terület érinthető és fejleszthető a folyamat során.

A technikumok a szakmai tanárok órarendjében szabadon tudják tartani a működés feltételeit biztosítandó időkeretet. A projektmenedzser az előzetes egyeztetések során osztályra szabott feladatokkal tud felkészülni. A tanulók játékos formában megismerkednek a pályaorientációs folyamattal.

Hatékony

Mivel minden kisdíákhöz tapasztalati szinten jutnak el az alaptevékenységek, kiderülnek a szakma előnyei – hátrányai. Minden diák minden folyamatot kipróbál, így mindenkinek lesz összehasonlítási alapja a saját érzése szerint. Ki tudják választani, mi keltette fel kíváncsiságukat, mi érdekelte őket a legjobban. Igény merülhet fel bennük a további ismeretszerzésre.

Közvetlen elérést biztosít a tanulók felé

A DKA terem minden helyszínén az előkészített feladatokat mindenkinek meg kell oldania. A 30 perces időkeret biztosítja, hogy kellő mélységben belelássanak a diákok egy-egy szakmai mozzanatba. Így haladnak állomásról állomásra a program során a maximum 5 fős csoportokba rendezett diákok. A szaktanárok az alkotói folyamat során minden diákhöz közel tudnak kerülni. Azonos feltételekkel dolgoznak a tanulók, azok is tapasztalatot szereznek, sikerélményhez jutnak, akik visszahúzódóbbak, félénkebbek társaiknál. A feladatok megoldása közben közvetlenül megfigyelhetők a diákok. A szaktanárok látják, kinek könnyű és természetes a feladat végrehajtása, ki milyen vérmérséklet szerint dolgozik. Azonnal tudnak visszajelzést adni a gyerekek részére, akikben tudatosítják a látottakat.

Tudás elmélyítése végzős diákoknál

Azt a tudást, amit megszerzünk a gyakorlatban, alkalmazni nem minden esetben sikerül, még a felnőtt életben sem. Számos dolog akkor derül ki számunkra, amikor alkalmazásra kerül a sor, vagy szeretnénk elmagyarázni egy harmadik személynek. Aki tovább tudja adni tudását, az megértette a lényegét. Ezt tudjuk kihasználni a teremben lévő programoknál. Azok a gyakorlott, illetve végzős diákok, akik bevonhatók a programba, elmélyíthetik tudásukat. Továbbá pozitívum, hogy párbeszéd alakul ki a leendő és jelenlegi tanulók között. Egymáshoz közelebb álló korosztály könnyebben megérti egymást, közvetlenebb kapcsolat alakul ki az iskoláról, a bemutatott szakmáról. Több oldalról kapott információkat tud összegyűjteni az idelátogató iskolás, nagyobb a valószínűsége a helyes döntésnek.

Egész évben rendelkezésre áll

Az általános iskolának nem kell ragaszkodni a pályaorientációs naphoz a látogatás megszerzésekor. Egész évben folyamatos elérést biztosít a DKA. Bármikor foglalható az időpont, szervezhető a program.

5.,6.,7. kép Foglalkozások a Digitális Közösségi Alkotóműhelyben (2022.)

fénykép: Halász Tímea

Több műhelylátogatás elérhető egy alkalommal

Az iskolák egy-egy munkahely látogatás során csupán egy tevékenység köré csoportosulnak szakmákat tudnak bemutatni diákjaiknak. Ha pályaorientációs napjuk lebonyolításához a technikumokat hívják segítségül, az iskola megismerése szintén annak egy bizonyos szeletére korlátozódik. A Digitális Közösségi Alkotóműhelyben szerteágazóak a lehetőségek. Igény szerint változtatható a programterv, ha többszöri látogatást is vállal az osztály, az alkalom előre egyeztetve alakíthatóak. A Ház látogatása után könnyebben szervezhető ipari, üzemi látogatások már kifejezetten az érdeklődő diákok részvételével.

Lakóhelytől független elérés

Vidéki iskolák is könnyen becsatlakozhatnak a programba. A DKA központi elhelyezkedése által megközelítése egyszerű. Vasúton vagy autóbusszal érkezve is gyorsan elérhető.

A pályaorientációs folyamatba beépülnek az megszerzett ismeretek

Az átélt tapasztalatok alapján a diákok önismeretre és szakmaismeretre tesznek szert. Az ezután igénybe vett egyéni tanácsadás során könnyebben, magabiztosan tudnak önmagukról

beszélni. Határozottabbak, céltudatosabbak lesznek. Ezen tulajdonságok birtokában könnyebben ki tudják választani azokat az intézményeket, melyeknek nyílt napjaira érdemes aztán ellátogatniuk. Megértik a folyamat lényegét, képesek lesznek megalapozott szempontok szerint választani továbbtanulási irányt. Nem befolyásolják pillanatnyi benyomások a végső döntés meghozatalát.

A DKA terem működési lehetőségei a középfokú iskolákban tanuló diákok részére

A Digitális Közösségi Alkotóműhely nemcsak az iskolaválasztóknak kínál programokat. A pályaválasztáshoz való hagyományos segítségadást felváltja a projekt szemléletű oktatás kialakítása. Kiváló lehetőség rejlik a Centrumhoz tartozó tizenegy iskola diákjai számára, hogy a szakmai oktatás követelményeinek megfelelően a projekt szemléletű ismeretsajátítás maximálisan megvalósuljon. Legyen szó pár napos, vagy akár egyhetes projekt feladatról, a DKA terem rendelkezésre áll minden centrumos diák számára. A résztvevő oktatók és a projekt menedzser összehangolt munkája szükséges a projektek kivitelezéséhez. Felszereltségének köszönhetően a Székesfehérvári Szakképzési Centrum minden ágazatához tud kapcsolódni a terem.

A 9-13 évfolyamos tanulói korosztály 14 évesőtől akár 20-21 éves korú tanulót is jelenthet. Mindegyik korosztálynak más igényei vannak és más az elérendő cél is. Előtérbe kerül a pályaszocializációs folyamat megkezdése, a duális partnerhez kerülés feltételeinek kialakítása. Fel kell készíteni diákjainkat a szakmai tudás megalapozásán, megszerzésén túl a munka világára. Fejlesztő, előkészítő tematikus foglalkozások során a munkahelyen elvárt személyes, szociális kompetenciák fejlesztése szükséges diákjainknál. Az érzelmi intelligencia fejlődését támogatnunk kell a lehető legtöbb eszközzel. Ne feledjük, az ágazati vizsga letétele után akár 15-16 éves kortól valódi munkahelyekre érkeznek diákjaink a duális képzés során, munkavállalói szerződéssel. Ez a korosztály részére hatalmas feladat. A szakképzés 4.0 értelmezése, a szakképzési rendszer ismerete sok szülőnek homályos terület. A szakmai ismeretek átadása és az iskolai feladatok mellett kevés idő áll rendelkezésre ezekre a feladatokra. Az online oktatásban részt vevő korosztály munkaerőpiacra kerülése különösen hangsúlyossá teszi ezt a feladatot. Számos tanulmány bizonyítja az időszak káros hatásait, melynek csupán előszelét érezzük még.

Fontos kiemelni, hogy több iskolát érintő projektek megvalósítására is lehetőség van. Természetesen a keretek meghatározására, a rugalmasságra az egyes iskolák vezetőségétől a támogatás szükséges. A projekt szemléletben való gondolkodás során az együttműködés kerül előtérbe, ahol mindegyik diák a vérmérsékletének megfelelő feladatot tudja végezni. Ez a pályaszocializációs folyamat megkezdhető és jól támogatja az oktatást.

Összegzés:

A bemutatott terem és szolgáltatásrendszer tehát lehetőséget biztosít a Centrumban tanulható szakmák közeli megismerésére, műveleteik kipróbálására közösségi keretben, korszerű körülmények között. Bemutatásával a köznevelésben tanulók pályaválasztását segítő pedagógusoknak és a szülőknek kívántunk információt nyújtani a lehetőségekről. A szakképzésben dolgozó kollégáinknak pedig a diákjaik pályaszocializációjának támogatására kínáljuk a közösségi teret.

8.,9. kép Kreatív technikum projekt hét pillanatképei a Digitális Közösségi Alkotóműhelyben (2022.)
fotó: Halász Tímea

10.,11. kép Projekt hét keretében készült osztálylogó megjelenítése (2022.)
fotó: Halász Tímea

Fűrész István: A szakképzés mint ünnep

Ez az írás a Mester és tanítvány című folyóirat 2009. februári számában eredetileg „Az iskola, mint ünnep” címen megjelent tanulmány rövidített, változata. Célja, hogy bemutassa az elvi alapot, amelyre a Székesfehérvári Szakképzési Centrum szakmai programjának e kötetben bemutatott nevelési, személyiségfejlesztési rendszere épül. A Centrum iskolái az eredeti írás megjelenésekor még más szervezeti formában működtek, de a nevelési elvek jelenleg is ugyanezen az alapon nyugszanak. Az akkori tanulmány egyik elvi alapja volt a jelenlegi szakmai program nevelési részének. Az írásban az újra közlést aktualizáló beszúrákat az eltérő betűtípus jelzi.

A cím kihívónak tetsző ellenmondást tartalmaz. Az ünnep ugyanis alkalom, az iskola, az iskolai élet viszont folyamat. Ezzel az írással azt szeretném elérni, hogy ez az ellentmondás feloldódhasson, és a szemléletünkben az iskolát az élet alapvető ünnepeként élhessük meg, vagy legalábbis törekedjünk arra, hogy az legyen.

Ez a gondolat természetesen joggal vádolható idealizmussal. A pedagógus azonban vagy hívó vagy modellkövető, hívóként pedig idealista. Itt természetesen nem vallási hitről van szó. A hívó és a modellkövető szemlélet és életmód Csányi Vilmostól származó szembeállítás természetesen érvényes a szülőkre és magukra a tanulókra is. Ha a szülők nem ünnepként igénylik, az iskola a pedagógusok minden törekvése ellenére is oktatástechnológiai üzem lesz, esetleg versenystábilló vagy gyermekmegőrző.

Mitől lehet az iskola ünnep? A fejlődésben elért eredménytől és a további reménytől. Attól az élménytől, amit napi adagban biztosítani kell, és attól a reménytől, hogy a diák a mai tapasztalat alapján holnap új örömet várhat. Az emberi remények valóságosságába és nagyszerűségébe vetett szenvedélyes hit, azaz remény kell, hogy alapja legyen a pedagógus munkájának és a szülők követelménytámasztásának, valamint együttműködésének.

Ahhoz, hogy az iskola ténylegesen ünnep lehessen, nem elegendők az ilyen elvi szintű megállapítások, sőt az elemi elkötelezettség sem. Az iskolát érzékelhető örömmel kell megtölteni. Akkor van esély rá, hogy ünnep legyen. Az öröm a tanuló számára a siker, a siker élményként való megélése. A siker azonban nem kizárólag tanulmányi eredményesség. A siker az iskolában megvalósuló folyamatban való részvétel, ezáltal funkcióöröm is. Ezt mindenki számára biztosítani kell.

A funkcióörömmel és az akcióörömmel különösen fontos szerepe van szakképzésben. A tanulók, még ha kezdetben nem is tudják, már keresik a helyüket a társadalmi munkamegosztásban. A társadalmi szerepérdeklődés formálása, a szerepre találás ünnepi érzés. Ünneppé teheti a pályaorientáció során kapott igazolás, megerősítés arról, hogy a tanuló fontos szerep vár és jó szerepet tanul.

A tanuló kezdetben még nem tudja, de már érzi, hogy az ember az a létező, amelyik a saját fejlődését irányítani tudja. Ő is irányítani akarja a saját fejlődését. Ehhez két dologra vágyik. Háttérre, ami biztonságot ad, és szabadságra, ami hitet.

Az iskola, miközben ünnep, tekintély is. A tekintély alapvető rendeltetése, hogy biztosít

sa a személyi fejlődés szabadságát. Az iskola, a saját tevékenységét ünnepnek tekintő iskola, alapvető kötelessége, hogy olyan tekintélyt állítson a gyermek és az ifjú elé, amelyik valóban imponál neki. Amelyik naponta hitelesíti azt az ígéretet, hogy egykor a tanuló is a világ energiáinak technikus és mérnöke lehet. Ha tehát a tekintély, mint vonzóerő jelenik meg, az iskola, mint folyamat valóban ünnep lehet.

Az iskola, ami Csányi Vilmos besorolás szerint modellkövető, soha nem lesz örömteli ünnep. A modellkövető iskola csak az egyensúly erkölcsére és merev szabályokra építhet, a hívó, értékkövető iskola viszont a mozgás, a fejlődés erkölcsére alapoz. A mozgás erkölcse az ember számára a személyi fejlődésbe vetett hite alapul cselekvésrendszerként jelent.

Az iskola önmagában sajnos kevés ahhoz, hogy ünnep legyen. Az iskola és a szülők csak együtt tudják elérni, hogy a tanuló is higgyen azokban az értékekben, melyeknek birtokában együtt fejlődhet a világgal. Most azonban szeretnék csak az iskola és a pedagógusok szerepéről és felelősségéről beszélni. A szülők ünnepteremtő lehetőségét egyetlen dolog kapcsán említem még. Az iskola attól nem lesz ünnep a gyermek számára, ha elhelyezzük egy népszerű iskolában. Ez öröm, azaz ünnepi érzés lehet a beiratkozástól a tanulmányok megkezdéséig. Azután könnyen szorongássá válhat. Nem attól ünnep tehát az iskola, hogy oda, abba az intézménybe jár a gyermek, hanem attól, hogy ott azt kapja, ami személyi fejlődéséhez legjobban kell.

Ez a pont kínálja a lehetőséget annak megvizsgálására, hogy megélhető-e ünnepként egy szakképző iskola. Igen, de ennek súlyos feltételei vannak. Legfontosabb feltétel az ember-pálya megfelelés biztosítása. Mi az? A választ Rókusfalvy professzor úrtól idézhetjük: „Minden ember csak a neki megfelelő tevékenység értelmes gyakorlásában fejlődik.”²⁹ Az ember-pálya megfelelés tehát olyan állapot, amikor személyiséghez illő szakirány megválasztásával biztosítjuk a fejlődés lehetőségét. Számos kutató állítja, hogy „E megfeleltetési tevékenység különböző formái mára teljesen kidolgozottak.”³⁰ A nevelési és oktatási folyamatait ünnepé integráló iskola tudja, hogy „A zseniális ember nem azért kiváló a szakmájában, mert ott dolgozik, hanem azért dolgozik ott, mert kiváló.”³¹ Az iskola, amelyik ünnepre hív, amelyik ünnepként akarja kínálni önmagát, mindent meg tud tenni ennek érdekében, ha alapvetően tartja, hogy az egyéni pályasiker és szakmai elégedettséget a pályalkalmassági követelmények és az egyéni alkalmassági jegyek megegyezőségének mértéke határozza meg.

A szakképző iskola is lehet tehát ünnep, de csak akkor, ha saját önértékét alá rendeli a tanulók fejlődési lehetősége biztosításának, és jövőjüket tekinti elsődlegesnek. *A duális képzés bevezetése új feladatokat, de lehetőségeket is ad ahhoz, hogy az iskola, illetve a képzés ünnepként, azaz örömteli folyamatként legyen megvalósítható, megélhető. Erre utal e kötet duális képzésről írt tanulmány szerzője is.*

Végül tárjuk fel, mi biztosíthatja az ünnep folyamatosságát! Eddig mindent a fejlődésből igyekeztem származtatni. Azért tettem így, mert az ember alapvető tulajdonsága, hogy kérdései túl terjednek minden megkapott válaszon, minden eddig megszerzett tudáson. Ez az emberi tulajdonság leginkább az iskolában nyer elismerést, leginkább az iskolában van otthon. Az otthon biztonsága pedig megint csak ünnep. Amíg a tanulók kérdeznek, és amíg hitelesen válaszolunk, ünnep is maradhat. *Különösen a szakképzésben, ahol a kapott válaszok kézzelfoghatók, tárgyiasíthatók is.*

29 Rókusfalvy, Országos Módszertani Konferencia (Gödöllő, 2002. június 4-5., Konferencia kötet SZIE 2002)

30 U ott

31 William Hazlitt, Selye idézi forrásjelölés nélkül, Álomtól a felfedezésig, Bp. Akadémiai, 1980

Folyamat és állapot, illetve alkalom összehasonlításával kezdtem azt az írást. Állítottam, hogy az ellentmondás csak látszólagos. Ha szükséges még, most egy tanút hívok ennek igazolásra. Előbb azonban felteszek egy kérdést: ünnep-e részt venni a javak létrehozásában, a teremtésben? A választ már a tanú adja: „A nevelő már közvetlen részese a teremtésnek: erőfeszítésének megbecsülését és szeretetét a fejlődésnek mélyre nyúló és értéket közlő átélésben kell megtalálnia, amit elért, vagy ezután vár el természet. A nevelőnek minden órája arra hivatott, hogy szeretetben átélje és megszerettesse mindazt, ami legyőzhetetlen és igazán végleges az élet hódító útján.”³²

Minden képző, és az összes képzőintézmény feladatot kapott természet és a társadalom fejlődési folyamatában. A természeti törvényekhez való hűség biztosságot ad, a biztosságban pedig ünnepként élhető meg tanulás, az oktatás és a nevelés is.

Horváth Lajos Zoltán: Kiemelt pedagógiai feladatok és módszerek a Székesfehérvári Szakképzési Centrum szakmai programjában

A szakképzési centrumok számos jogszabály és dokumentum mellett szakmai program alapján működnek. Ezekből a képzés iránt érdeklődő szülők, osztályfőnökök és pedagógusok számára nyilván a szakmai program ismerete a fontos. Azon belül is a tanulói személyiségre, a képzés és tanulmányi haladás biztonságára vonatkozó részek. Ezért adunk egy áttekintést ezekről az elvekről és intézkedésekről. Bemutatjuk, hogy egy szakmai és pedagógiai program nem elvek statikus gyűjteménye, hanem valódi cselekvés alapja, ami értékek, célok, feladatok, eszközök és eljárások harmonikus rendjén, kapcsolatán alapul. Ajánljuk minden pedagógus közösség és kolléga figyelmébe, osztályfőnöki órák és szülői értekezletek előkészítésére is.

Az előző fejezet a szakképzést ünnepként mutatta be. Ahogy a szerző is jelezte, ez átszólagos ellentmondás, mert az ünnepet alkalomnak tekintjük, a szakképzés, a tanulás pedig folyamat. A látszólagos ellentmondás könnyen feloldható. Példával és tudományos igényű megfogalmazással is. A tanulás egy nagy utazás az élet felé, ez pedig ugyanúgy egy tartós ünnep lehet, mint egy több hónapos, éves tengeri vagy szárazföldi utazás. Ha pedig pedagógiai tudásunk alapján adjuk meg a paradoxon feloldását, akkor azt mondjuk, hogy a tanuló a szakképzés során rátalálhat élete fontos alapjaira, megtalálhatja társadalmi szerepét. A társadalmi szerepre találásnak viszont nem csak az eredménye adhat ünnepi érzést, hanem a folyamata is. Ünnepé teheti a képzést az akcióörömök, funkcióörömök és sikerélmények folyamatossága. Tehát lehet a szakképzés egy nagy utazás, és mint ilyen, tartós ünnep is.

A Szakképzési Centrum iskoláinak szakmai programja egységes elveken épül, és csak az ágazati képzési sajátosságok miatt szükséges helyi szabályozások térnek el egymástól.

Az elvi alapokról

Az iskolák pedagógiai dokumentumai elején gyakran olvasható egy jól megválasztott tudományos tétel, irodalmi idézet vagy filozófiai szöveg. Az iskolák ezek idézésével igyekeznek előrevetíteni munkájukról és küldetésükről vallott elveiket, állásfoglalásukat. Ezek sokat kifejező fontos üzenetek, ám egy szakképző szervezet olyan összetett feladatrendszerrel lát el, hogy egyetlen idézet aligha lenne elég erre. Mégsem vagyunk nehéz helyzetben, ha tömören meg akarjuk jeleníteni szellemiségünket. Bár manapság keveset írnak és beszélnek róla, a szakképzés egészére áthagyományozódik Pattantyús-Ábrahám Géza³³ szellemi hagyatéka, ami jó alap egy szakképző intézmény pedagógiai elveinek tömör kinyilvánítására. Pattantyús-Ábrahám Géza magyar gépészmérnök, akadémikus professzor, nemzetközileg elismert tudós és a gépészet egyik kiemelkedő személyisége. A gépek szinte áttekinthetetlen sokaságának rend-

³² Jeanne-Marie Mortier Pierre Teilhard de Chardain, az egyetemes gondolkodó, Vallomások Teilhard-ról, őa Golen Károly, Róma 1984.

³³ Pattantyús-Ábrahám Géza (Selmecbánya, 1885. december 11. – Budapest, 1956. szeptember 29.)

szerezője, a magyar gépészeti szakirodalom gazdagítója, sokoldalúan képzett, művelt közéleti személyiség. Nagy hiba volna leragadni a gépész kifejezésnél vagy ágazatnál. A hangsúly a sokoldalúságon, a képzettségen, a műveltségen és a közéleti személyiségen van. Azon a sokoldalúságon, amit Márai Sándor is követelményként állít a Röpírat a nemzetnevelés ügyében³⁴ című munkájában a szakemberekkel szemben. Sőt, Karinthy Frigyes is idézhetnénk e tárgyban, de térjünk vissza Pattantyús professzorhoz! Érdemes elolvasni az alábbi anekdotát, majd feltenni a kérdést, miért tartottak sokáig az előtte tett egyetemi vizsgák? Innen már csak egy lépés küldetésünk szellemiségének megfogalmazása:

„Az utcán posztoló rendőr arra lesz figyelmes, hogy késő este, zárás után a Műegyetem kerítésén sorra másznak át hallgatóforma fiatal emberek. A rendőr kérdésre mindegyik így védekezik:

– A Patyi bácsinál vizsgáztam.

Amikor úgy éjfél felé egy idős úr is igyekszik kifelé a kerítésen át, a rendőr dühösen rászól:

– Remélem, nem azt akarja mondani, hogy maga is a Patyi bácsinál vizsgázott.

– Nem kérem, én vagyok a Patyi bácsi.”³⁵

A vizsgák azért tartottak sokáig, mert a mérnökjelöltnek elsősorban emberi, erkölcsi alkalmasságáról kellett meggyőzni a professzort, azután műveltségéről, és végül jöhetett az időserű műszaki tananyagra vonatkozó vizsgarész. Ő ugyanis azt vallotta, hogy egy mérnöknek vagy technikusnak 50% erkölcsi alkalmassággal, 25% általános műveltséggel, és 25% szakmai tudással kell rendelkeznie. Ezt ma portfóliónak nevezik. A hiányok, vagy az arányok torzulása esetén a jelölt nem alkalmas.

Pattantyús professzor tevékenysége óta sok víz lefolyt a Dunán és jelentős társadalmi gazdasági változások mentek végbe, de a változások éppen azt követelik, hogy elvárásai fokozottabban érvényesüljenek. Egy munkavállaló vagy vállalkozó egy-egy döntése, vagy az általa végrehajtott egyetlen művelet sokkal nagyobb kockázattal jár, mint valaha. A műszaki és általában a szakmai fejlődés, amelynek mindig műszaki vonzata vagy alapja van, sokkal inkább megnöveli az emberi személyiség fent jelzett összetettségére vonatkozó igényt. Az iskolák pedig nem zárkozhatnak a tananyag várába. A tanulókat társadalmi szerepre kell felkészíteni.

A látszat persze az, hogy a gazdaság érdeke olyan fokú specializációt követel, ami ellent mond az eddigieknek. Úgy tűnhet, hogy egyre több ember kényszerül arra, hogy technológiai előírásoknak, eljárásrendnek kell csak megfelelnie. Ám legalább az informatika fejlődése, az eszközök bonyolultabbá válása kijózanító hatású kell, hogy legyen. Már csak az előírások megértése, az eszközök megismerésére fordítható idő rövidülése is elegendő annak felismeréséhez, hogy a műveltség hiánya milyen súlyos hátrányt okoz munkaadónak és munkavállalónak egyaránt. Az erkölcsi alkalmasság pedig alapvető feltétel a változásoknak és többi kihívásnak való megfeleléshez.

Ennek részletezése is fontos lenne, de térjünk rá annak bemutatására, hogy miként képes szolgálni a tanulók és a nemzet, a gazdaság érdekét egy irányítási és végrehajtást is segítő, megalapozó dokumentum!

34 Kalligram Kiadó 2004.

35 https://hu.wikipedia.org/wiki/Pattanty%C3%BAs-%C3%81brah%C3%A1m_G%C3%A9za

A szakmai programok tartalmi elemeiről

A tartalmi követelményeket jogszabályok határozzák meg. Ezek az előírások azonban csak arra vonatkoznak, hogy milyen témákban kell a szakképzés szervezeteinek és iskoláinak rendelkezniük a saját programjukban. Tehát a jogszabály ugyan rendelkező szöveg, mégis az útmutató jellege érvényesül. Minden program közös alapja tehát a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény (Szkt.) és a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet (Szkr.) A „SZAKKÉPZÉS 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakpolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira” című stratégia elfogadásáról és a végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1168/2019. (III. 28.) Korm. határozat.

A jogszabályok mellett az államirányítás és más szervek is igyekeznek szakmai támogatást adni a szakmai programok elkészítéséhez. Amelyik szervezet viszont nem végez olyan elvi alapozást, mint amit bemutattunk, és a szakmai program összeállításánál az ágazati szakmai tartalmak és NAT-nak való formai megfelelést állítja középpontba, jelentős hátrányba kerül.

A szakmai programok elemei logikai kifejezéssel élve „és” kapcsolatban vannak, tehát láncot alkotnak. Egyik feltételezi a másikat, mégis vannak fokozott figyelmet igénylő elemek, sőt vannak olyan láncszemek, amik időszakosan igényelnek nagyobb odafigyelést. Amikor a következő szakaszban kiemeléseket végzünk, alapvetően fontos és aktuálisan fontos elemekről is lesz szó.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrum Szakmai programjának sajátosságai

Az intézmények általában is leterheltek, a szakképzés változásai pedig fokozott terhelést jelentettek. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum ezért iskolai segítségére sietett és közös alapot adott ahhoz, hogy az ágazati szakmai tartalmak és NAT vonatkozó műveltségterületi elemei mellett, azokkal összhangban, megjelenjenek a programokban a Szakképzés 4.0 stratégiai elemei. Különös tekintettel a szakemberekkel szemben támasztott komplex követelményekre. És ezekkel együtt természetesen a megvalósítás feltételeit biztosító tevékenységekre is.

Olyan programot alkottunk, amely megfelel a fenti elvárásoknak, és amivel a munkatársak teljes mértékben azonosulni tudnak. A Gárdonyi Gézától vett és ide alkalmazott gondolat szerint ugyanis a program ereje nem a szövegben, hanem a megvalósítók lelkében van. És ezzel ismét Pattantyús-Ábrahám Gézánál vagyunk. Az általa elvárt komplexitás mint érték úgy valósul meg, hogy a középfokú szakmai oktatás szakaszában folyó nevelés-oktatás során az erkölcsi alapok megerősítése, kiterjesztése mellett cél az iskolai alpműveltség árnyalása és megszilárdítása is. A nevelő munka során megjelenik a pályaválasztáshoz, a továbbtanuláshoz, a munkavállalói szerephez, és az ágazathoz tartozó szakképesítések megszerzéséhez szükséges kompetenciák fejlesztése is.

Ebben alapvetően új feladat a pályaeorientáció folytatása, kettős céllal. Az egyik az eredeti választás lehetőség szerinti megerősítése az ágazaton belüli szakmaválasztáshoz. A másik a pályaszocializáció megalapozása és kiterjesztése. Ezen a területen tartalmaz legtöbb újat és egyedit a Székesfehérvári Szakképzési Centrum iskoláinak szakmai programja.³⁶ Ennek fon-

36 Példaként ld. https://szek-i-istvan.cms.intezmeny.edir.hu/uploads/Szakmai_Program_2022_47ec163849.pdf

tossága miatt a témáról külön szakaszban is írunk még. Ugyancsak újszerű és egyedi a bevezetőben jelzett *érték – cél – feladat – eszköz – eljárás* láncba való összekapcsolás, ami sajnos a legtöbb esetben nem jelenik ilyen módon a szakmai programokban. A pedagógiai jellegű vagy ilyen részeket is tartalmazó programok Achilles-sarka, azaz legsebezhetőbb pontja az, hogy elvszerű marad. Ebbe bele tartozik az is, hogy megfelel minden követelménynek, tehát leltár szerint szerepelteti azokat, de nem rendeli hozzájuk a megvalósítást segítő elemeket. Ráadásul gyakran nem helyezi el azokat a tevékenység összefüggésrendszerében. Ismét hangsúlyozzuk, ez konkrétan azt jelenti, hogy egy pedagógiai és szakképzési tevékenységre vonatkozó előírás csak akkor teljes értékű, ha értékek, célok, feladatok, eszközök és eljárások harmonikus rendjén, kapcsolatán alapul. Sőt, nagyon fontos ennek a láncszerű kapcsolatnak a formái, mindenki számára világos megjelenítése is. Például táblázatos összerendelésben. A szöveges utalások mindig részlegesekek, szétszóródnak, homályosak és általában hiányosak.

A program végrehajthatóságának tehát nem csak személyi feltételei vannak, hanem tartalmi oszlopai is, hiszen a program a személyek támasza, eszköze is a megvalósításban. Forrás egyéni munkájuk tervezéséhez.

Terjedelmi okokból csak nagyon rövid kiemelésekkel élünk. Elsősorban a program szerkezetében rejlő sajátosságok kerülnek középpontba, csak a pályaorientáció és pályaszocializáció kap nagyobb figyelmet. Erre azért van szükség, mert a közgondolkodás a tanuló szakképzésbe lépésével lezártnak tekinti a pályaválasztást. Előbb azonban lássuk a program személyiségfejlesztésre vonatkozó szakaszait! Rögtön az első példával bemutatásra kerül, miként lehet megteremteni a korábban többször említett láncot. A szakmai programban minden alfejezet azonos szerkezetű, tehát a szöveg mellett táblázat is található.

Vegyük példaként az erkölcsi nevelést!

Az erkölcsi nevelést minden szakmai és pedagógiai feladatra kiterjesztett tevékenységként valósítjuk meg. Ez azt jelenti, hogy az erkölcsi nevelés nem szorul be az osztályfőnöki munkába vagy etikai ismeretek oktatásába, hanem minden pedagógiai tevékenység benne foglalt, implicit eleme. Az erkölcsi neveléssel lehetőséget kívánunk nyújtani az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás.

Egy szólás szerint az ember hajlamos arra, hogy „nem látja a fától az erdőt”. Ugyanakkor a nevelés területén nagy hiba, hogy az erdőben elvesznek a fák, azokat nem látja meg az ember. Ezért a programban minden sajátos nevelési feladatcsoportban két alapvető értéket emelünk ki. Az erkölcsi nevelés esetében az emberi együttélés igénylését és a normakövetést. Ezekből minden erkölcsi téma levezethető, illetve ezekbe integrálható. Az értékek eléréséhez az alábbi elemeket azonosítottuk és rendeltük egymáshoz, hierarchikus rendben. Tehát az értékhez tartozik a cél, célhoz a feladat, és így tovább. Az összetartozást táblázatos formában jelenítjük meg. Ez az egyéni tanári tervező munka alapja.

Érték	Cél	Feladat	Eszközök	Eljárások
Az emberi együttélés igénye kisközösségi és társadalmi szinten is.	Elfogadni, hogy az együttéléshez normarendszerre van szükség.	A normák megismerése és általános érvényességük elfogadtatása.	Tantárgyi lehetőségek kihasználása. Példamutatás. Tanulás és életvitel támogatás.	Diák-önkormányzati munka támogatása. Önszerveződések segítése.
Normakövetés	Törvény- és jogszabály tisztelet kialakítása és fejlesztése. Az egyéni lelkiismeret szerepének segítése.	A társadalmi és közéleti szerepek megalapozása. A felelős egyéni döntésekre történő felkészítés.	Az iskolai életét meghatározó dokumentumok hiteles alkalmazása, tartalomhű alkalmazása.	Önszerveződés segítése. iskolai demokrácia gyakorlása. Azt segítő értelmező magatartás és oktató tevékenység.

Miután láttuk a rendszert és a formai megjelenítést, a továbbiakban csak témák és a kiemelt értékek kerülnek felsorolásra. A részletek minden témában megismerhetők a 4. lábjegyzetben levő hivatkozás alapján. Ott egy teljes intézményi program érhető el.

- ▶ *A nemzeti öntudat, hazafias nevelés* témában kiemelt érték a nemzettudat és a közösséghez tartozás öröme.
- ▶ *Az állampolgárságra és demokráciára nevelés* témában kiemelt érték az értéktudatosság vállalása és valamint az állampolgári felelősség és önállóság.
- ▶ *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* témában kiemelt érték a személyiség és személyi érettség.
- ▶ *A családi életre nevelés* témában kiemelt érték a természetes életközösség valamint szeretet, szerelem, párkapcsolat.
- ▶ *A testi és lelki egészségre nevelés* témában kiemelt érték élet tisztelete és az egészség.
- ▶ *A felelősségvállalás másokért, önkéntesség* témában kiemelt érték az önrendelkezés és az aktív szolidaritás.
- ▶ *A fenntarthatóság, környezettudatosság* témában kiemelt érték az ökológiai szemlélet (együttélés) és a környezetszeretete.
- ▶ *A gazdasági és pénzügyi nevelés* területén kiemelt érték a gazdálkodási fegyelem és a tudatos fogyasztás.
- ▶ *A médiatudatosságra nevelésben* kiemelt érték az igényesség és a fogyasztói felelősségtudat.
- ▶ *A tanulás tanítása* témában kiemelt értékek az önálló gondolkodás, a problémaazonosító- és megoldó képesség továbbá a kooperatív tanulás.

Itt nem véletlenül került három érték kiemelésre. A tanulás tanításának különösen fontos szerepe van a lemorzsolódás elleni pedagógiai munkában. Bár lemorzsolódási mutatóink kedvezőek voltak, a helyzet folyamatos javítására külön projektet valósítottunk meg. A tanulás tanítása az órarendszerinti oktatásban rendszeres feladat. A tanév első hetében minden szakos tanár külön időkeretet tervez az általa tanított tantárgy hatékony tanulásának megismertetésére. Minden tematikus egység megkezdésekor ismerteti azokat a sajátos ismeretszerzési módokat, amelyek a témakör tanulását segítik. Emlékeztet arra, hogy a tanév eleji tanulásmódszertani felkészítés alapján a témakör minden további nélkül hatékonyan tanulható. A témazáró számonkérések,

dolgozatok előtti összefoglalás során szintén ki kell térni az eredményességet segítő információkra. A tanórai tanulástámogatási feladatok mellett iskoláink a rendelkezésre álló tanórán kívüli időkereten belül a tanulás tanítására időkeretet terveznek a napi tananyag függvényében.

Pályaorientáció a szakképzésben? Igen!

A magyar iskolarendszerben csak néhány éve történt hathatós intézkedés annak a problémának a megoldására, hogy a természeti törvények, adott esetben a biológiai fejlődés törvényei nem biztosítják a pályaválasztási érettség 14 éves korra való kialakulását. Természeti törvényekkel szemben pedig nem lehet eredményes nevelő-oktató munkát végezni. A jelenlegi jogszabályok tehát biztosítják a képzésen belüli mozgás lehetőségét. A lehetőség viszont csak akkor hoz eredményt, ha a 8. évfolyamon meghozott döntés megerősítése vagy módosítása szakszerű pedagógiai támogatást kap. Tehát pályaaorientációra van szükség a szakképző iskolákban is. Kazinczy epigrammája szerint jól kell tenni. A pályaaorientációhoz is terv kell és szakértelem. A Székesfehérvári Szakképzési Centrumban ez adott. Szakmai programunk megvalósítása során szakvizsgázott pedagógusokra támaszkodunk. Eszközaink és eljárásaink 3 esetben nyertek Euroguidance díjat. Külön honlapot biztosítunk a pályaaorientációhoz és az iskolaválasztás támogatásához, hogy mindkét feladatcsoport megfelelő figyelmet kapjon.³⁷

A saját pályaaorientációs rendszer fejlesztésének szükségességét, és szakképzésben megvalósuló pályaaorientációt az indokolja, hogy hiányosak, illetve az egyes támogató rendszerekben elszigeteltek a pályaaorientációs szolgáltatások. Ez nagymértékben hozzájárul a nem tudatos pályaválasztáshoz, növeli a képzés során a lemorzsolódást, valamint a sikertelen pályaválasztások számát. Magas azoknak az aránya, akik nem abban a szakmában helyezkednek el, amelynek gyakorlására éveken keresztül készültek, emiatt a képzésbe befektetett erőforrások nem vagy nem kielégítően hasznosulnak.

Iskoláink - a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest - átfogó képet nyújtanak a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket biztosítunk, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

Ezek a tevékenységek fokozottan irányulnak azokra a tanulóira, akik bizonytalan, vagy kényszerű pályaválasztási döntés alapján kerültek a képzésbe. A kényszerűen teljesítők személyre szóló motivációjának fokozása olyan feladat, amihez szakképzési törvény 85.§ alapján teremtettük meg szakmai alapot. A jelzett helyen előírt személyre szóló tanácsadás csak a munka kezdete.³⁸ A motivációfokozás erre alapozva az oktatói közösség egészének feladata, amit a feltáró pályaaorientációs szakember csak megalapoz és koordinál. Az erre irányuló pedagógiai munka részben az általános személyiségfejlesztési feladatok során, részben a közvetlen pályaszocializációs részfolyamatokban folytatódik.

A tanulók sorsát meghatározó témával érdemes részletesebben megismerkedni.

³⁷ <https://palyaorientacio.szfszc.hu/>

³⁸ Az iskolai rendszerű oktatásban és szakképzésben tanulók - kiskorú tanuló esetén a szülő (gyám) - részére egyenlő hozzáférést kell biztosítani az életpálya-tanácsadási szolgáltatásokhoz. Ennek keretében biztosítani kell, hogy a tanuló az iskolai előmenetele során, a továbbtanulási, iskolaváltási, iskolatípus-váltási, továbbá szakmaválasztási vagy szakmaváltási döntését megelőzően legalább egyszer személyre szabott életpálya-tanácsadási szolgáltatásban részesüljön.

A témában három alapvető értéket azonosítottunk:

- A pályaválasztási érettség annak a képességnek a birtoklása és gyakorlása, ami a fiatal alkalmassá teszi megalapozott pályaválasztási döntésre. Ez az érettség a legtöbb tanuló számára nem szerezhető meg a 8. évfolyam végére.
- Pályaérettségnek azt a személyiségfejlődési szintet nevezzük, amelyen az egyén alkalmas a pálya követelményeit, érzelmi hatásait és lehetőségeit integrált egységben kezelni. A pályaérettséget a szakképzés végére kell megszerezni. Az érettség a Pattanyús-Ábrahám Géza által azonosított kompetenciaterületeken egységben értelmezendő.
- Üzemi/munkahelyi érettség, azt jelenti, hogy a végzett tanuló pályaaérettségi szintje lehetővé teszi, hogy rövid gyakornoki idő után a hatékony munkavégzés mellett a munkahelyi környezet egészében meg tudjon felelni a követelményeknek. Ez érettségi szint csak szakszerű, folyamatos és irányított pályaszocializációval érhető el.

Az értékek eléréséhez az alábbi elemeket azonosítottuk és rendeltük egymáshoz:

Érték	Cél	Feladat	Eszközök	Eljárások
Pályaválasztási érettség	Az eredeti választás megerősítése, vagy pályakorrekció.	Önismeret fejlesztés, pályaismeret bővítés. Tanárok pályaaorientációs képzése. Pályaaorientáció szaksos, szakvizsgázott tanárok alkalmazása.	Információ, tréning, tanácsadás, gyakorlat, munkahely látogatás, duális képzés. Óratervi keret pályaaorientációra. Pályaaorientációs szoftverek. Saját tanácsadói hálózat, mentori háttérrel.	Pályaaorientációs programok, használata. Önismeret hagyományos eljárással és szoftveres támogatással. Számítógéppel támogatott egyéni tanácsadás.
Pályaérettség	Munkavállalási biztonság és vállalkozói kompetenciák fejlesztése. Vállalkozói alkalmasság elérése. (Ehhez a pedagógiai program külön feladatokat is rendel. Ld. 8. fejezet!)	Szociális kompetenciák fejlesztése. (Ehhez a szakmai képzés külön feladatokat is rendel.)	A fentiek és munkavállalási tanácsadás. A vállalkozóvá válás segítése tanórán kívüli eszközökkel. Munkajogi ismeretek.	Álláskeresési technikák oktatása. Vállalkozói ismeretek oktatása. Sikeres kezdő vállalkozók előadásai az iskolában.
Karriertervezési képesség	Az ember-pálya megfelelés, mint az egyéni pályasiker és az eredményes foglalkoztatás alapja.	A pályaaorientáció és pályatanácsadás fogalmainak kliensorientált kezelése és gyakorlati alkalmazása.	Szakszerű, pályaaorientáció. Pályaszocializáció. Karrier-tanácsadás. Álláskeresési tanácsadás. A személyes és gazdasági realitások összevetése.	Szt. 85.§ (5) szerinti eljárások. Számítógéppel támogatott eljárások. Forráskritika megtanítása, csapdavédelem. GINOP 6.2.2. ³⁹ eredmények továbbvitele.
Üzemi/munkahelyi érettség	A pályaérettség olyan szintjének elérése, ami megalapozza a munkahelyi érettség megszerzését.	Pályaszocializáció.	A személyes-, a társas- és a módszer-kompetenciák fejlesztése.	Projekt-munkák és más kooperatív feladatok megvalósítása. Duális képzés lehetőségeinek kihasználása.

³⁹ Ez egy lemorzsolódás megelőzését célzó projekt, kutatásokra alapozott cselekvési tervvel. Az egyszerűsített hivatkozás mögött belső dokumentumok azonosíthatók, kutatási célra elérhetők.

A pályaaorientációtól a pályaszocializációig

A hagyományos intézményes nevelés az aktivitás tárgyi és szociális kölcsönhatásának eredményeként létrejövő spontán tanulást tekinti feladatnak. A külső ismereti és tapasztalati hatások befogadását és kezelését a tanulóra hagyja. Iskoláink azonban, lévén szakképző intézmények, csak olyan munkával felelhetnek meg küldetésüknek, ami a szakember létet alapozza meg. Munkánk tehát egy olyan folyamatban valósul meg, amiben az egyén a társadalom, a hazai és az európai kultúra, különösen pedig egy szakmai kultúra tagjává válik. Ezért a külső hatások kezelésére is figyelmet fordítunk.

Alapvető feladatunk a tanulók személyiségének mind teljesebb kibontakoztatása. Ezért a személyiségfejlesztést két fő területre bontjuk: általános személyiségfejlesztő tevékenységek és pályaszocializációs tevékenységek. Az általános személyiségfejlesztő feladatokat is szorosan illesztjük a képzési stratégiába, de ezekkel egyetemes gyökereik és megalapozottságuk miatt itt nem foglalkozunk. A továbbiakban így a pályaszocializációról lesz szó.

Iskoláinkban a pályaszocializáció folyamatában a tanulók elsajátítják a társadalmi és szakmai viselkedés szabályait, azokat az értékeket, képességeket és ismereteket, amelyek lehetővé teszik, hogy a társadalom tagjaként működjenek. Szűkebb értelemben azt a folyamatot valósítjuk meg, amelyben a tanuló egy speciális normarendszerhez, értékek, beállítódások elsajátításával egy adott csoport elvárásaihoz tud igazodni, így a csoport tagjává válik, alapvető személyiségjegyeinek megőrzésével.

Az áttekintést a pályaszocializáció kiemelt személyiségfejlesztési területeinek és feladatainak bemutatásával zárjuk. Ezek az alábbiak:

A társadalmi szerepérdeklődés feltárása és megerősítése:

A társadalmi szerepérdeklődés az a viszonyt jelenti, amely meghatározza a munkamegosztásban való részvételi hajlandóság irányát. A munkamegosztást ebben a tekintetben értelmezhetjük a teljesen átfogó (társadalmi) munkamegosztásra és az egy emberre könnyebben értelmezhető csoporton belüli munkamegosztásra, együttműködésre. Minden tanuló leghatékonyabb fejlesztése érdekében feltárjuk, hogy a társadalmi érdeklődési típusok közül melyik kettőben erősebb, és szocializációját ezekre alapozzuk.

A tevékenység alapú érdeklődés feltárása és megerősítése:

Vannak emberek, akiknél nem a társadalmi szerepérdeklődés a domináns személyes érdeklődés jellemző. Ezért az ő esetükben a tevékenység alapú érdeklődés vizsgálata válik fontosabbá. Ez azt vizsgálja, hogy az egyének milyen tevékenységeket végeznek szívesen, függetlenül attól, hogy az általuk kedvelt műveletek, eljárások milyen szakmák gyakorlásához tartoznak. A feltárás tehát nem szakma felől közelíti meg a tanulói személyiséget.

A személyes vérmérséklet feltárása és megerősítése:

A temperamentum és annak ismerete azért fontos pályaszocializációs alap, mert minden foglalkozás jelentős érzelmi hatást gyakorol a művelőjére. Ezekhez az érzelmi hatásokhoz mindenki csak a saját vérmérsékletének megfelelő módon tud viszonyulni. A foglalkozási ártalmak és pályaelhagyások jelentős mértékben abból következnek, hogy a dolgozó vérmérséklete nem egyezik meg a tanult szakmának kedvező vérmérséklettel.

A munkamódokhoz való viszony feltárása és megerősítése:

A munkamód a vérmérsékletünkkel legszorosabban összefüggő munkajellemző. A munkamódok az egyes foglalkozások eljárásaiból és a szakmaspecifikus munkaszervezésből következnek. A munka tempójára, ütemezésére, a munka során szükséges kapcsolattartásra és hasonló körülményekre vonatkozó jellemzők. A munkahelyeken az egyes munkakörök szervezése azonos szakmákban részben eltérő is lehet. Ezt az iskoláinkban használt tanácsadó rendszer és program figyelembe veszi.

A pályaszocializáció során természetesen nem csak a kiemelt tényezőket vesszük figyelembe. A pályaszocializáció különösen fontos területe a duális képzésben folytatott szakmai gyakorlat. Az ott folyó spontán szocializáció lehetőségeire és veszélyeire felkészítjük a tanulókat. A duális képzés lehetőségei közül elsősorban az alábbiakban való fejlődés lehetőségeire készítjük fel a tanulókat: szakmai kommunikáció, problémamegoldás, alkalmazkodó képesség, együttműködés, agilis munkamódszer.

Összegzés:

Szakmai programunk középpontjában a tanulói személyiség áll. Ez nem öncélú és nem önigazoló humanizmus. Az egyén és a társadalom érdeke egybe esik. A csábításon, toborzáson vagy kényszerűségeken alapuló iskolaválasztást nem támogatjuk. A természeti törvényekkel szemben nem alkalmazunk társadalmi eszközöket. Egyetlen nemzet sem gazdag annyira, hogy elpocsékolja azt a teremtő erőt, ami a személyiség és a pálya összhangjában van megalapozva. Szakmai programunk ezért az erkölcsi nevelés, az általánosan művelő képzés és a szakmai tartalom hatékony átadásának együttes biztosítását célozza.

Heiter Kitti: A Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályaorientációs honlapjainak bemutatása

Mi elkísérünk az óvodától az egyetemig
Honlapok pedagógusoknak, szülőknek és diákoknak
<https://palyaorientacio.szfszc.hu/>

Egy jó honlap bemutatja önmagát. Mégis fontosnak tartjuk, hogy az egyedülálló honlapcsoport ily módon történő ismertetésével is segíthessük a pedagógusok, szülők és tanulók együttműködését a pályaválasztási munkában. Ebben az írásban kiemelten pályaorientációs portálunkról olvashatnak, mely a pályaorientáció pedagógiájával foglalkozik. A portál célja, hogy összegyűjtse a lehető legtöbb hasznos információt a családok és pedagógusok számára. Az oldalon található tartalmak segítséget nyújtanak a pályaelképzelések, pályacélok megfogalmazásához, fellelhetőek kapcsolódó olvasnivalók, hasznos ötletek, jógyakorlatok és játékok egyaránt.

A cím nem reklámfogás. Bár a honlap kiadója, működtetője a Székesfehérvári Szakképzési Centrum, ugyanakkor nyílt célú, szektorselejtéses pályatanácsadási rendszert és együttműködési alkalmat biztosít. A hangsúly minden vonatkozásban az együttműködésen van. A valódi pályaorientáció legalapvetőbb jellemzője ugyanis az, hogy a tanulót nem a pályaorientáció tárgyának és céljának tekintjük, hanem alanyának, azaz cselekvő részesének.

forrás: <https://palyaorientacio.szfszc.hu/> (letöltve: 2022.09.01.)

A következő linke kattintva olvasónkat a képen is látható nyitólap várja. (<https://palyaorientacio.szfszc.hu/>) Amint a főmenü is mutatja, itt a pályaorientációval kapcsolatos fogalmakkal, módszerekkel, gyakorlatokkal találkozhat. Ugyanakkor ezen a honlapon is mindig megtaláljuk az utalást és az átlépés lehetőségét a beiskolázást segítő felületeinkre. Amennyiben Önt beiskolázási információk érdeklik, akkor érdemes felkeresni a Székesfehérvári Szakképzési Centrum másik honlapját, melyet az alábbi linke kattintva érhet el: <https://szfszc.hu/>. A beiskolázás természetesen fontos, azonban csak egy rövid időszak kérdése és feladata. A pályaorientáció viszont egy hosszú folyamat, ami megalapozhatja a jó iskolaválasztást, és valóban az óvodától

az egyetemig tart. Érdemes tehát időben megismerni a pályaorientáció eszközeit, eljárásait, szolgáltatásait, mielőtt az iskolaválasztás tennivalóival kezdünk foglalkozni.

Mi fán terem a pályaorientáció?

Amikor pályaorientációról beszélünk megkerülhetetlen a gondolat, miszerint minden ember csak a személyiségének megfelelő értelmes tevékenység gyakorlása során tud eredményes lenni. Ez a kijelentés a munkára vonatkozik, de érvényes a tanulásra is. Mindenki csak olyan tanulásban tud eredményesen fejlődni, haladni, ami illeszkedik a személyiségéhez. Ennek megértésében, felfedezésében nyújt segítséget a pályaorientációs portál „Fogalomtára”. Ezen menüpont célja, hogy a pályaorientációban használatos fogalmakkal és alapelvekkel, a tanácsadói munka szemléletével és elméleti alapjaival megismerkedhessenek az érdeklődők. A fogalomtárat elsősorban a pedagógusoknak ajánljuk, de természetesen a diákok és szülők számára is hasznos információkat tartalmaz a menüpont, mely segítheti a pályaválasztási folyamat megértését és elősegítheti a hatékony döntéselőkészítést. A tanulóknak elsősorban a technikumok és gimnáziumok tizedik évfolyamától ajánljuk önálló „fogyasztásra”, a fiatalabb diákoknak javasoljuk, hogy inkább kérjék tanáraik és szüleik segítségét.

A fogalomtár alkalmas forrás osztályfőnöki órákhoz, iskolai pályaorientációs napokra szervezett beszélgetésekhez, de ugyanúgy a családi beszélgetésekhez. Az itt olvasható kifejezések megismerése egyaránt segítheti az általános iskolákban és a gimnáziumok tanulók pályaválasztási döntésének megalapozását. Sőt a szakképző iskolák, technikumok pályaorientációs feladatainak teljesítését is. Hiszen az ágazati képzés megkezdése még nem jelent szakválasztást, és már a szakképzésben tanulók életpályatervezése és pályaszocializációja is az itt megismerhető fogalmak alapján történik.

A fogalomtárban értelmezett kifejezéseket használjuk a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadás során alkalmazott programokban is. A tanácsadás során nem követelmény a fogalmak ismerete. Ott semmiféle kikérdezés nem történik, a programok ennél sokkal inkább tanulóbarát jellegűek. A fogalmak a háttérben maradnak. Mégis közé tesszük a fogalomtárat, hogy szülők és pedagógusok részletesebben is megismerhessék a programok hátterét. A fogalmak, kifejezések sokasága riasztó lehet, de akár csak egy kis betekintés, tallózás is képet adhat arról, hogy milyen részletességgel kerül megalapozásra egy pályaaajánlat, vagy 8-ikosok esetében az ajánlott ágazat kiválasztása az egyéni tanácsadásokon.

Ön ezekre a fogalmakra kattinthat rövid értelmezésért:

- ▶ Általános fogalmak
- ▶ A társadalmi szerepérdeklődéshez kapcsolódó fogalmak
- ▶ Vérmérséklethez, temperamentumhoz kapcsolódó fogalmak
- ▶ A tevékenység alapú érdeklődéshez kapcsolódó fogalmak
- ▶ Tantárgyi alapú érdeklődés
- ▶ Pályakörök
- ▶ Képességek
- ▶ Munkamódokhoz kapcsolódó fogalmak
- ▶ Munkakörnyezet és igénybevétel fogalmai
- ▶ Munkaterületek

Felkészülés a pályakeresésre

A számítógéppel támogatott egyéni tanácsadások több éves tapasztalata arra készítetett bennünket, hogy jobban előkészítsük az ilyen találkozásokat. Már jóval a személyes tanácsadás előtt fontos és célszerű megismerni, mi minden tartozik hozzá egy pályaválasztási döntés előkészítéséhez. A cél, az, hogy megismerjünk és mérlegeljünk minél több olyan körülményt, melyek lényegesek lesznek a döntés meghozatala során. Azért fontos feladat ez, mert a közgondolkodásban a pályaválasztás általában nagyon kevés szempont figyelembevételével történik.

A „Szülőknék” menüpont alatt található feladatcsoportok felkészülési lehetőséget adnak a személyes pályaválasztási tanácsadáshoz, melynek első lépése önmagunk megismerése. A feladatokat nem a foglalkozásokról vagy a tanácsadás menetéről szólnak, ellenben megmutatják mennyi mindent érdemes mérlegelni, mielőtt egy foglalkozást alaposan szemügyre veszünk. Természetesen a pályák ismerete is fontossá válik majd, de a sikeres pályaválasztás érdekében előbb mindenképpen saját magunkat, személyiségünket kell szemügyre venni.

A menüpontban elérhető első, „Tegyük mérlegre!” feladatcsoportban 15 kérdőív található. Mindegyikben a témához tartozó 5 pályakeresést befolyásoló jellemzőt, körülményt lehet mérlegelni úgy, hogy minden tényezőt összehasonlítsunk mindegyik másikkal. Így biztosan megtudjuk, valójában melyik fontos számunkra.

A Kérdőívek általános iskolásoknak és a Kérdőívek középiskolásoknak címek mögött nagyon sok lehetőség rejlik. Ezen kérdőívek a koronavírus járvány miatti korlátozott személyes tanácsadási lehetőségek miatt kerültek fel első sorban a honlapra. S bár ezeket a kérdőívek kitölthetik a diákok akár otthon vagy iskolai foglalkozásokon egyaránt, azonban fontos megjegyezni, hogy az önálló, tanácsadó nélküli kitöltés csak előzetes ismerkedés lehet a témával, hiszen ezen kérdőívek szakszerű kiértékelése elengedhetetlen a pontos eredmények elérése érdekében. Felkészülésnek viszont nagyon hasznos lehet, így bátran ajánljuk, hogy vegyék szemügyre ezeket a lehetőségeket is!

Mit kezdjünk az internetes lehetőségekkel?

Az interneten nagyon sok pályaeorientációs lehetőség jelenik meg. Ezeket azonban érdemes fenntartással kezelni, mert szakember legyen a talpán, aki rövid idő alatt szakszerű véleményt tud alkotni a rengeteg felbukkanó tartalomról.

Amikben bízhatunk, azok az állami szervek által kiadott, és elérhetővé tett programok. Ezek elsősorban általános iskoláknak és középiskolásoknak szólnak. Természetesen ezek sem helyettesítik a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadást, viszont hasznos lépések a pályaeorientáció folyamatában. Olyan állami megfontoláson alapulnak, melyek azért készültek, hogy a hazai iskolarendszerben hiányzó pályaeorientációs lehetőségeket részben pótolják. A nem állami szervek által kibocsátott programok leggyakrabban célirányosak, nem nyílt céluak, tehát nem egyformán alkalmasak bárki számára. Számos internetes program befolyást rejt, vagy olyan fogalmakat használ magyarázat nélkül, amik elbizonytalanítják a felhasználót. Hatékony számítógépes tanácsadást tanácsadói közreműködéssel kaphatunk. Részletebben a honlapon olvashatnak erről.

Szülők pályaválasztási akadémiaja

- ▶ A pályaválasztási lehetőségekről
- ▶ Miért van szükség pályaeorientációra?
- ▶ A pályaválasztási szokásokról
- ▶ Képességek szerepe a pályaválasztásban
- ▶ Még mindig a képességekről
- ▶ A szakmák nagykövetei: a sikeresek, a kitérők és az újratervezők
- ▶ Szakma toborzás és a csábítás csapdái
- ▶ Az érdeklődés szerepe a pályaválasztásban
- ▶ A vérmérséklet jelentősége a pályaválasztásban
- ▶ A szülői befolyásról
- ▶ A korszerű pályatanácsadás
- ▶ Mit tegyünk, ha már kinéztünk egy szakmát?
- ▶ A lemorzsolódás veszélyeiről
- ▶ Mérés és POM
- ▶ A jövő szakmáiról

Diákmenü a honlapon

Első javaslatunk, hogy nézzétek és hallgassátok meg a honlap „Bevezető”-jében levő **Bevezetés a pályaeorientációba narrált változat** című részt. Ez garantáltan diákok számára készült ismertető a pályaeorientáció lényegéről. Bemutatja, hogy a pályaválasztáshoz elsősorban nem a pályák feltérképezése a fontos, hanem önmagunk megismerése. Ezen felül természetesen segítséget nyújtunk ahhoz is, hogy ha már kiszemeltél egy pályát, hogyan ismerd meg alaposabban, a szokásos módtól azonban kicsit eltérőbben.

Ezt követően pedig válogassatok ezekből:

- Mi: mérnökök (híres pályaváltó mérnökök)
- **Egyéni portfólió 8. osztályosoknak**
- Pályaismereti gyűjtőlap

Pedagógusoknak való

A pályaeorientáció eszközei mára teljesen kidolgozottak, de nem jutnak el valódi rendeltetési helyükre. Ezen igyekszünk változtatni eszközök, eljárások, szoftverek átadásával, felkészítő képzéssel és ezzel a portállal is. A honlap nagyon sok információt képes eljuttatni a címzeteknek, de nem célunk egy enciklopédiányi anyagot itt elhelyezni. Első sorban a gyakorlati munkában szeretnénk segíteni.

Természetesen a honlap minden menüpontját ajánljuk minden Kollégának megismerésre, azonban egy-két kiemelés mégis tennénk. A pályaeorientációt a közbeszéd sajnos összekeveri az iskolaválasztással. A fogalmak egyértelműsítését segíti ez az összefoglaló: **Pályaeorientációról pedagógusoknak ppt**, aminek vezető elve az, hogy minden ember csak a személyiségének megfelelő tevékenység gyakorlásában lehet eredményes. A mai pályaválasztási gyakorlat sajnos ezt kevésbé veszi figyelembe, holott az ember és a pálya viszonyát megha-

tározó törvények természeti törvények, tehát társadalmi eszközökkel nem befolyásolhatók eredményesen.

A főmenüben a „Bevezetés” címen található „Pályaorientációs eszközeink” menüpontban, a Pályára fel! 2. kötetben olvashatnak ötleteket a szaktanárok pályaorientációs figyelemfelhívásokra szaktárgyi órákon. Mivel az irodalom különös lehetőséget kínál erre, így egy irodalmi szemelvénycsomagot kínálunk a szakos kollégáknak, mely segítséget nyújt az irodalomórákba illeszthető pár perces pályaorientációs modulok tervezéséhez, különösen középiskolások számára.

Szépirodalom és pályaorientáció. Szemelvények a klasszikus és a modern irodalomból.

A pályaorientáció jelentőségére egy minden érintettnek, (tanuló, szülő pedagógus) szánt vers is szeretnénk felhívni a figyelmet: **A vers megnyitása**. Ez számos iskolai helyzetben, eseményen felhasználható.

A pályaorientáció kiterjedt és folyamatos tevékenységként való megvalósítása alapvető közös érdekünk. Ezért a **Kapcsolatok** menüpont segítségével észrevételeket és javaslatokat is szívesen fogadunk. **”Offline” eszközeinkről bővebben itt olvashat.**

További jó gyakorlatok

Ebben a fejezetben pályaorientációs foglalkozások jó gyakorlatait mutatjuk be. Lesznek formalizált leírások, amik az elvárható tartalmi szerkezetben mutatják be a jó gyakorlatokat, és lesznek olyanok, amik csak lényegyet emelik ki. Ezek lesznek többségben, hiszen főleg pedagógusok számára szükségtelen minden esetben „szabványos” leírást adni. A leírások egy részét most közöljük először, más részük korábbi kiadványainkban foglalkozási programként vagy játékként szerepel.

- A téma az utcán hever
- Tantermen kívüli pályaorientációs játékok
- Pályavonat – a centrum iskoláit és szakmáit bemutató játék. Egy fejlesztést követően az eszköz „A nagy utazás” címen is elérhető.
- Online pályaorientációs játékok
- Ötletek pályaorientációs napra

Halász Timea: A nagy utazás

Ötletek a felső tagozatos osztályfőnöki órákhoz a 7-8. évfolyamra⁴⁰

A pályaorientációnak alapvető feladata elegendő információt adni a fiataloknak és szüleiknek a megalapozott döntés előkészítéséhez. Sőt, enyhe túlkínálatra is szükség van ahhoz, hogy az érintettek a maguknak megfelelő információs tartalmat és stílust kiválaszthassák. Ugyanakkor tudományos vizsgálatok is igazolják, hogy az információ és megalapozott döntés között jelenleg nincs meg az elvárható kapcsolat.⁴¹ A jelzett tanulmány utóközlésben e kötetben is olvasható. Egyik ábrája jól láthatóan mutatja, hogy az érintettek és tanáraik a pályaorientációs tevékenységek közül az információszolgáltatással a legelégedettebbek, és a pályaválasztási döntések megalapozottságát értékelik a legalacsonyabbra.

Ennek megváltozásáért minden a pályaorientációban szerepet vállaló szervezet sokat tehet. Itt most az iskolai lehetőségekhez szeretnénk segítséget nyújtani. Egy ilyen csomagot közlünk most. Nem tanulmányyszerű formában, hanem az órai felkészülést segítő tömör vázlatként.

A vázlatok nem egy teljes osztályfőnöki óra kitöltésére készültek. Azokon sok a feladat. Ugyanakkor az év mintegy 30 órájából két-három heti gyakorisággal negyedóra minden nehézség nélkül fordítható erre a célra. Innen adódik a vázlatok száma. A +1 annyit jelent, hogy az 12 szakasz órák tartalmára ad javaslatot, a ráadás pedig a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadásunkon való részvétel lehetőségét mutatja be és bízta rá. A tanácsadás nem beiskolázási céllal folyik, tehát nyitott és ingyenes. A döntések megalapozása ugyanis akkor lesz teljes, ha minden korábbi pályaorientációs tevékenység, élmény és információ egy személyes, számítógéppel támogatott tanácsadás során kerül összegzésre. A számítógép azért nélkülözhetetlen, mert a gyorsaság és az objektivitás csak így biztosítható.

A pedagógus kollégák maguk is megismerhetik a tanácsadó programokat, képzéssel felkészülhetnek a használatukra. A szoftverkészítők csakis olyan tanároknak adnak lehetőséget a programjaik alkalmazására, akiket maguk készítettek fel a szakszerű használatra. A tanácsadást segítő program nem játék. A tanácsadás különös pedagógiai szakma.

Bevezetés: Utazás az ismeretlenbe

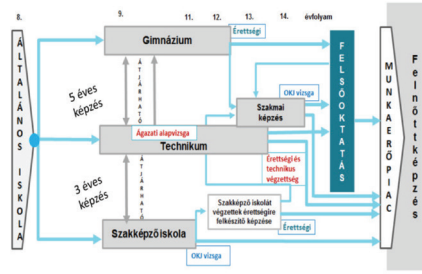
Az „Általános iskola expressz vonat” közeleg egy új, ismeretlen országba. Az eligazodáshoz térkép kell. A mi térképünk az iskolarendszert ábrázolja. Ezen tudjuk kijelölni az utazási célt. A célhoz több út vezet, és néha célszerű átszállni. Útközben integethetünk azoknak, akik már korábban elindultak. Sőt lesznek, akik átszállnak a mi vonatunkra. Először ismerjük meg a térképet magát, és utána kezdjük a cél és útvonal kiválasztását!

40 A képek forrása külön jegyzékben

41 Ld. Új Munkaügyi Szemle 2021. 4. szám 18-31. oldal

1. kép

2. kép

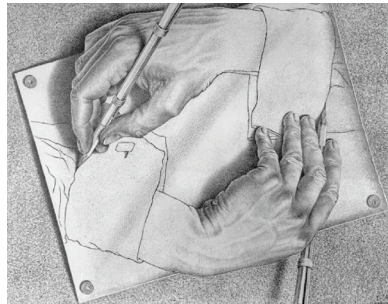
1. Hogyan választunk utazási célt? Mi a célunk az utazással?

Sokan tudják, hogy utazni akarunk, jönnek az utazásszervezők, és ajánlatokat tesznek. Hogyan kezeljük az ajánlatokat? Tudják-e ők, hogy melyik utazási cél jó nekünk? Vagy inkább a maguk érdekét látják? Akik azzal a szándékkal akarnak segíteni, hogy válaszod az általuk ajánlott szakmát, nem a te érdekeidet nézik, hanem a sajátjukat. Ők a maguk képére akarnak formálni, mint az egymást rajzoló kezek.

Hasznos lehet, ha egy sikeres utazó bemutatja a maga pályafutását, de ő nem tud semmit arról, hogy mi illik hozzád. Hallgass meg olyat is, aki letért arról az útról, mert az nem az ő pályája volt!

3. kép

4. kép

Az utazás előtt tehát nem elég egy, vagy egy-két ajánlatot ismerni. Sok pályaeorientációs esemény kell ahhoz, hogy elegendő információt szerezz egy későbbi döntéshez. Az események gyakran csoportosak, vagy internetes élmények. Ez mind hasznos lehet, de egy pályaeorientációs folyamat csak akkor lesz igazán eredményes, ha személyes, tehát egyéni tanácsadáson, szakértett tanácsadó és számítógépes programcsomag segítségével kapsz elfogulatlan tanácsot.

2. Melyik az én utam? „Az életpályájára nem rátalál az ember, hanem belőle fakad.”

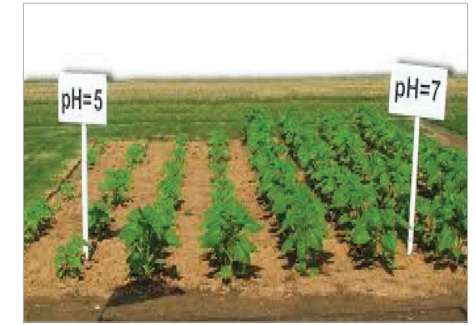
Utazhatunk a szakmák világában, akár valóságosan, akár neten, de útközben nem szabad elfelejteni a címben idézett igazságot: „Az életpályájára nem rátalál az ember, hanem belőle fakad.”

(Csirszka János). A látvány élménye, a rácsodálkozás, a helyi idegenvezető lelkesedése nem biztosítja azt, hogy jó is legyen nekem egy szakma.

Sok szülő a maga elvárásait és elképzeléseit akarja a gyermekében megvalósítani. Sok növényt nyírnak különös alakra, és nem kérdezik meg tőle, hogy jó ez neki. Holott valószínűleg tovább élne, többet teremne, ha a természete szerint fejlődhetne. A hasonlatok alapja az, hogy az ember és pálya viszonyát meghatározó törvények természeti törvények. Ha a valóságban utazunk, láthatjuk, hogy minden tájnak megvannak a jellegzetes növényei. A szüleink sem ültetnek vagy vesznek szőlőt akárhol. Talán minket sem akarnak természetünkől idegen talajba ültetni.

5. kép

6. kép

3. Ki az erősebb? Én vagy a pálya?

Erre aggasztó választ kapunk. A pálya sokkal erősebb. Másik fontos kérdés: ki az okosabb? Én vagy a pálya? Erre kedvező választ kaphatunk. Ha okosan, módszeresen és szakszerű segítségre alapozva választunk, jó pályára kerülünk. A két birkózó nem maga választott. Vagy nem okosan. Csak egyes képességeiket vizsgálták a kiválasztáskor. Ők pedig lemondtak a személyiségükről. Ezért a szakma jól látható módon úrrá lett rajtuk. Ez többnyire nem ilyen látványos, de mindig igaz.

Az idegrendszeri megbetegedések gyakori oka a pályaiszonyat. Ez a kifejezés nem elterjedt, de tudnunk kell, hogy létezik. Pályaelhagyók évtizedek múlva is álmodnak a valamikori munkájukról, különösen akkor, ha a pályamódosítás nem időben történt. Hiteles pályaeorientációval minden hasonló megelőzhető. A kockát jól kell forgatni.

7. kép

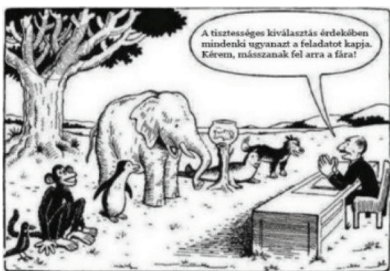

8. kép

4. Mire vagyok jó mások szerint?

Amíg az iskolai utazásod során eljutottál az útszakasz vége felé, sokszor értékelték. Hogyan értékelnék téged általában? A pályaválasztás előtt azonban önértékelésre is szükség van, hiszen a magad bőrét viszed a vásárra. A „mások” közül tehát a pályaeorientáció szakos tanár véleményére van szükséged. Hogyan segít az önértékelésben a pályaeorientáció szakos tanár? Elfogulatlanul és érdekmentesen. Ő olyan önértékelési eszközöket ad a kezébe, amik téged nem minősítenek, nem mérnek, nem osztályoznak. Ugyanakkor segít rangsorolni a jellemzőidet, hogy legjobbak alapján választhassátok ki a személyes jellemzőidnek megfelelő pályát. A képességek vizsgálata azért nem fontos, mert minden pályakörben minden képzettségi szinten sok szakma van. Az irány kiválasztása a fontos. Ha jó irányba indulsz, messzebb juthatsz, azaz magasabb képzettséget érhetsz el.

A végső szakmai sikerben egyébként is az erkölcsi, emberi alkalmasság a legfontosabb, kétszer olyan fontos, mint a speciális ismeretek birtoklása.

9. kép

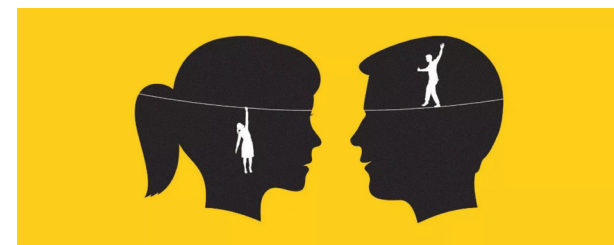
10. kép

5. Mire vagyok jó magam szerint?

„Az egyetlen utazás, ahonnan nem üres kézzel jövünk meg, az, amit önmagunkban teszünk meg.”
(Amosz Oz)

Az utazás során tehát magadra is figyelni kell. Be kell térni a pályaeorientációs tanácsadásra, és segítséget kapsz annak feltárásához, hogy Te hogyan értékeled magad. A helyes önértékelés a pályaválasztás alapja. A pályaeorientációs önértékelésnek olyan szempontrendszere van, ami nem az iskolai teljesítményt veszi alapul. Olyan jellemzőidet segít feltárni, amelyek ismerete fontos ahhoz, hogy személyes viszonyodat tisztázhassd egy pályához. Ebben csak szakképzett pályaeorientációs szakértő segíthet. De ki az? Az, aki rendelkezik szakirányú diplomával. Sokat segíthet szülő, pszichológus, pedagógus is, de az ő szakmájuk más. Vakkbél műtétet sem végez fülész, pedig ő is orvos. Fontos még ismerned az önismeret és pályák ismeretének viszonyát, de erről később lesz szó.

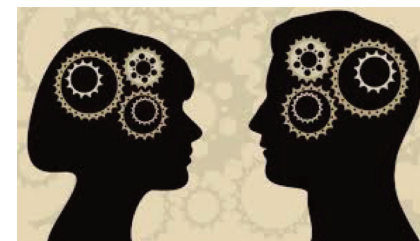
Az önismeret módszereket és eszközöket igényel. Egyszerű tapasztalás nem elegendő hozzá. Az eszközök azonban nem mérőeszközök. A probléma annál összetettebb. A pályaeorientációban nem mérünk, hanem viszonyítunk.

11. kép

6. Az érdeklődés szerepe a pályaválasztásban.

Az utazás mindig fokozza az érdeklődésünket. Az utazás alkalmas az ismerkedésre. A pályaeorientációs érdeklődésnél egy alapvetőbb érdeklődés van, amikor személy érdeklődik személy iránt. Ebben a viszonyban az érzelmek szerepe kölcsönös. Az ember – pálya viszonyban ellenben csak az embernek vannak érzelmek. A pálya ugyan éppen olyan összetett módon viszonyul az emberhez, mintha maga is személy lenne, de érzelmentesen és könyörtelenül.

12. kép

13. kép

Mi a valódi kérdés? Az előbbieik alapján az, hogy „Mit gondol rólam?”. A pálya természetesen semmit, de a jó pályaeorientációs eszközök a pálya nevében kérdeznek. És nem azt, hogy „Mit tudsz már rólam?”. A pályatanácsadás során a pályákat sokáig, a tanácsadás utolsó szakaszáig meg sem kell megnevezni.

Hányféle érdeklődés van? Mikre vezet rá a tanácsadó?

Legalább háromféle érdeklődést kell feltárni. Ezeket itt külön nem értelmezzük. Csak megnevezzük őket, fontossági sorrendben. A többit itt megtalálod, már a tanácsadás előtt: <http://palyaeorientacio.szfsz.hu/fogalomtar/>

Tehát van társadalmi szerepérdeklődés, tevékenység alapú érdeklődés és tanulmányi érdeklődés. Mindegyik fontos, de eddig csak a legkevésbé fontosról van előzetes képed. Arról sem tudsz mindent, hiszen sok tantárggyal csak a középiskolában találkozol. De az már egy másik vonat.

7. Vérmérséklet és pályaeorientáció

Egy csoportos utazás során meg tapasztalhatjuk, milyen sokfélék vagyunk. Elsősorban azért, mert az utazás sajátos helyzeteire különböző módon reagálunk. A vérmérsékletről keveset hallunk a pályákkal kapcsolatban. Pedig a munka folyamatosan hat az érzelmeinkre. Azokat

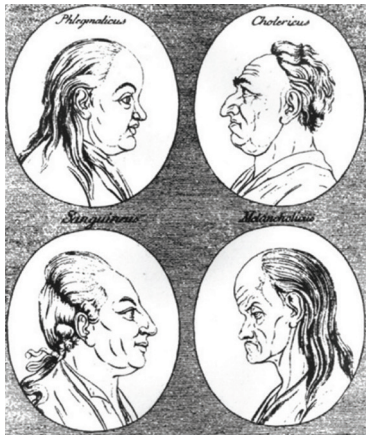

nem tudjuk, nyilván nem is akarjuk az öltözőben hagyni a munkakezdet előtt. Képzeld el, mi lenne, ha az orvos a szekrényébe zárná a munkakezdet előtt az érzelmi beállítottságát! Egy érzéketlen orvossal állnál szemben. De nem csak nekünk, embereknek vannak érzelmi jellemzői. Minden foglalkozásnak megvannak a jellegzetes érzelmi terhei, amiket a munkavállalónak kell kezelni. A pályatanácsadók ismerik az egyes pályákra jellemző, az érzelmeinket érintő információkat. Ha a magunk érzelmekelőző képességeit és irányultságát is megismerjük, nagyon hasznos összehasonlítást tehetünk. Mondjuk inkább úgy, nélkülözhetlent.

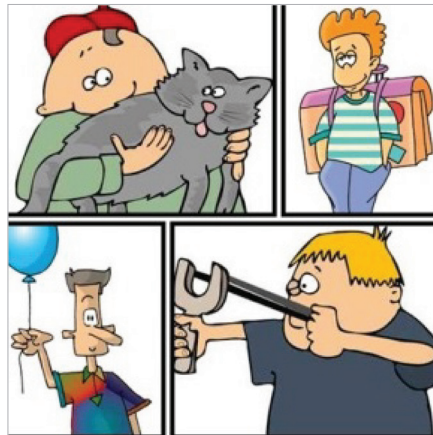
Gondold meg, pályatanácsadóként egy sást rá akarná-e venni a csoportos vadászatra?

Itt egy nagyon leegyszerűsített képet látsz a vérmérséklet alapeseteiről. A szakszerű pályatanácsadó rendszerek legalább 10 kategóriával dolgoznak, de azokban is ott van a négy alapkategória.

Ajánlanád mindegyik itt látható embereknek ugyanazt a munkát?

14. kép

15. kép

8. A pályaismeret jelentősége

Egyszer már hivatkoztunk erre az idézetre: „Az egyetlen utazás, ahonnan nem üres kézzel jövünk meg, az, amit önmagunkban teszünk meg.”

Mikor ténylegesen vagy gondolatban, például a neten szörfözve a pályák világában utazunk, akkor se feledkezzünk meg erről! És tegyük fel magunknak a kérdést: „Miért fontos és mire jó a pályaismeret?” Arra, hogy ha ismerem magamat, összehasonlítást tudjak tenni magam és a pálya között. Hány pályát kell megismerni ehhez? Nyilván nem az összeset, hiszen az lehetetlen. Emberi fejjel igen, de egy számítógépes tanácsadó program minden pályáról mindent tud.

Ezek szerint elég magamat ismerni, bemutatnom magam egy programnak és az majd kiválaszt nekem egy tuti foglalkozást? Erre egy ismert tv műsor címével válaszolhatunk: NE PRÓBÁLD KI OTTHON! Pályákról viszont gyűjthetsz információkat, de ennek is csak akkor lesz igazi haszna, azt felkészülten és irányítottan teszed. Használj ehhez például a „Pályaismereti gyűjtőlapot!”

Itt megtalálod: <http://palyaorientacio.szfszc.hu/diakoknak/>

Ha nem alkotsz teljes, rendszerezett pályaképet, akkor egy részleges benyomás áldozata lehetsz.

Akik így hívnak egy pályára, mint a kép figurái, ők vajon mindent elmondanak róla?

16. kép

17. kép

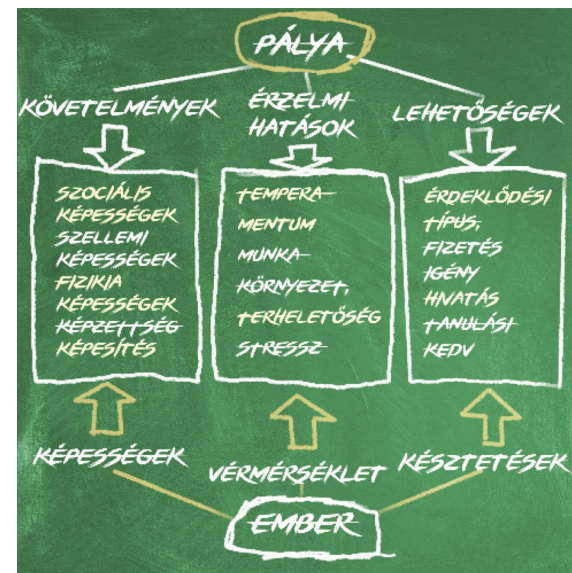
9. A legfontosabb a sikerhez:

Az ember és a pálya kapcsolatának megismerése

Utazás közben megálltunk egy plakátpárnánál, amiből most csak az egyiket mutatjuk. A másikon a felhívás volt egy előadásra, ami ember és a pálya kapcsolatáról szólt felnőtteknek. Például tanároknak, akik erről osztályfőnöki órán megbeszélhetik veletek ezt. Mit is?

Azt, hogy minden pálya követelményeket támaszt a gyakorlójával szemben, miközben érzelmi hatásokat „zúdít” rá, ám lehetőségeket is kínál a boldoguláshoz.

Mi, emberek pedig a követelményekre képességeinkkel válaszolunk, a lehetőségeket pedig igyekszünk kihasználni felkészültségünk szerint. Képességeinket fejleszthetjük, a felkészültségünket fokozhatjuk, például tanulással. De tudnunk kell már most, hogy a legfontosabb

képességünk nem a szakmai ismeretek birtoklása, hanem az emberi teljesítő képességünk. És akkor még marad a foglalkozáshoz kapcsolódó érzelmi reakciók világa. Erről most elég annyit tudni, hogy nagyon fontos, de részletesen foglalkozni ezzel csak szakképzett tanácsadóval végzett egyéni tanácsadás során kell és csak ott szabad.

A plakátot azonban őrizzük meg emlékezetünkben!

18. kép saját szerkesztés

10. Közös programok az utazáson

A vonatunk közeledik a végállomáshoz, előtte azonban hosszabban várakozik még egy városban. Ott kiszállunk, mert egy nagy pályaaorientációs rendezvényhét egyik napja van. Mégpedig a szakmákat bemutató nap. Csoportokat alakítunk, amikbe lehet jelentkezni, és minden csoportot felkészítünk arra, hogy a pályákat bemutató helyeken hogyan lehet hasznosan részt venni. Megbeszéljük mekkora csoportokat érdemes szervezni, és milyen szempontok alapján. Felhívjuk a figyelmet arra is, hogyan nem szabad, vagy hogyan felesleges az időt ott tölteni. Megbeszéljük, hogyan kell kérdezni, és azt is, mit kell kritikával fogadni. Nem biztos, hogy az van a raktárban is, amit a kirkatba tesznek.

11. Mi a sikeres életút, az igazi pályasiker titka?

Az igazi pályasiker az, ha a képességeidnek és a szerzett tudásodnak megfelelő munkában tudsz helytállni. Lehet szerencsével és erőfeszítéssel képességeidnél magasabb képesítést szerezni, de a sikert és a jó munkahelyi közérzetet nem adják a bizonyítvánnyal együtt. Fontos még tudni, hogy a magasabb képesítés megszerzése több lépésben is történhet, így az már biztosabb alapokra és munkasikerekre is építhető. Előbb Mátra, utána a Tátra. Nézd meg jól az első utazáshoz csatolt térképünket az iskolarendszerről! A nagy utazás előtt és a jó megérkezés érdekében sok mindent kell mérlegelni. Nektek és a szüleiteknek is. Nem a bizonyítványokat és az iskolákat, hanem az érdekeidet és lehetőségeidet. Erre mintát találtok itt:

<http://palyaorientacio.szfsc.hu>

Nem kell minden csábításnak engedni!

19. kép

12. Prospektusok a következő nagy utazásokhoz

Az utazásokról többnyire számos ismertető kiadványt viszünk haza. Most a sok közül kettőt érdemes megtartani.

Az egyik ez a tájékoztató füzet az alapszakmákról. Hasznos, ha papíron is kéznél van, de innen bármikor le is töltheted:

https://ikk.hu/files/alapszakmak_a4.pdf

Ebben az egyetemi képzések nem szerepelnek, az még egy távolabbi utazási célunk.

Egy prospektusnál gyakran többet ér egy vers. A vers előnye, hogy rövid, és ez a tulajdonsága nem csökkenti az igazságtartalmát. Ennek a versnek különös előnye, hogy nem hivatásos költő, hanem pályaaorientáció szakos tanár írta. Nem költői képekben gazdag, hanem számokra fontos gondolatokban. Olvassátok el többször, hiszen ezért visszük haza az útiprospektusokat! A vers megtalálható honlapunkon is: **Mi elkísérünk az óvodától az egyetemig!**

<https://palyaorientacio.szfsc.hu/>

Döntés előtt

Siker, élmény, öröm? Akarod, barátom?
Nem adják ingyen, sem ezer karáton.
A pályád benned van, nem vetített álom!
Mit ígérnek, később elszedik a vámon.

Nem titok, de neked eddig el nem mondták:
Számodra csak benned épül meg a pálya,
ami tiéd, és nem hamis fénnel ront rád,
ami nem lesz neked mindörökké gálya.

Ismerd meg önmagad! Mert megtanulható
bármilyen, de te azonos nem leszel vele.
Tudástól sikerre nem nyílik meg ajtó,
nem ringathat bármit a lelked tengere.

Pontok, számok jegyek, fizetésigéret?
Körül vesz a reklám, ellep divatörvény.
A tőled idegen, megemész, eléget,
mi pályád jelöli: természeti törvény.

Csakis önmagadból épül jövő, siker.
Van látomás, álom, van ábránd, délibáb,
az nem csalódik, ki magába nézni mer.
Kit káprázat vakít, az mindent elhibáz.

Tudd, vannak, akiket csak megtűr a pálya.
Mások öröm nélkül küzdenek meg vele.
Sikerük sincs, messze van életük álma.
Peregnek napjaik, sok kudarccal tele.

Tudd hát: próbálgatni az élet túl rövid.
Aki csábít, ígér, lehet, hogy Lucifer.
Alaptalan pálya hamar kettétörik.
Iskola, diploma, még nem biztos siker.

Már régen bevették a delphoi kőbe:
Ismerd meg önmagad! Aki vallja, barát.
Ki csak sikert kínál, annak lelke póre.
Kerüld messziről a mézbe mártott szavát!
(Fűrész István)

13. A tanácsadásokról. Mit kaphatsz a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadáson?

A válasz részeit, hogy áttekinthetőbb legyen, csak felsoroljuk:

- ▶ A jó tanácsadás folyamat, tehát több részből áll.
- ▶ Mi komplex tanácsadó rendszerrel dolgozunk, tehát minden szükséges összehasonlítást elvégzünk.
- ▶ Nem mérünk, nem vizsgálunk. Összehasonlító módszerekkel dolgozunk.
- ▶ Először is kerüld a csoportos tanácsadást! Az nem Rólad, nem Neked szól.
- ▶ Többféle egyéni tanácsadás van. A tartalma életkor szerint változik.
- ▶ Van hiánypótló, egy alkalmas tanácsadás is. Ennek időtartama tőled függ. Minimális ideje 90 perc.
- ▶ A tanácsadáson tanulmányi eredményt nem vizsgálunk. A személyiség az alap.
- ▶ 7-8. évfolyamon csak képzési ágazatot ajánlunk, szakmát nem. Azt 9-ik vagy 10-ik után kell és lehet választani. (Ágazat például a kereskedelem, az ipar, a tudomány. 25 ágazat van!)
- ▶ Mindenkit meg akarunk találni, akinek személyiségfejlődését és képzési érdekét mi szolgálhatjuk a legjobban.
- ▶ A gimnáziumban tanulóknak tanácsadásainkon alapképzési szakot vagy osztatlan képzést ajánlunk.
- ▶ Egyetemisták szakválasztását vagy irányváltását is tudjuk segíteni.
- ▶ Szülő a bevezető megbeszélésen és értékelő megbeszélésen lehet jelen, a folyamat közben a tanuló egyedül dolgozik a programmal, a tanácsadó értelmezési és technikai segítséget ad.

TANÁCSADÁSAINK MINDENKINEK INGYENESEK!

Pályorientációs tanácsadásért ide írhat: <http://palyaorientacio.szfszc.hu/kapcsolat/>

Hova kell utaznod érte? Könnyen lehet, hogy sehova! Ha a saját iskolában nincs ilyen tanár, vagy szívesebben fordulnál olyanhoz, aki nem ismer, akkor írd a fenti címet! Vagy telefonálj, a jelzett helyen van telefonszám is. A Szakképzési Centrum nem magának akar megnyerni. Ha a tanácsadó művészt, orvosjelöltet vagy bármi mást lát benned, azt fogja ajánlani. Az ajánlatot egyébként is a program a veled a folytatott párbeszéd alapján adja. A tanácsadó csak segít értelmezni.

Záradékol Fűrész István azonos című versét ajánlom az osztályfőnöki órákra. Nem csak a tartalma miatt, de azért is, mert kapocs lehet az alcímen jelzett Kölcsény-műhöz.

Záradék

Kölcsény Ferenc Parainesiséhez, mai olvasóknak

Bölcsélet adja felét az erődnek, bízz a jövőben!
Ám csak a szaktudományok birtoka ér fel a tethez.
Az tehet úgy csodadolgot a köznek, amint soraimban
tártam eléd. Csak a mesteri készség alkot egészet.
Sorsod pajzsa a szakma, jövőd oltalma örökre.

KÉPFORRÁSOK JEGYZÉKE

1. kép <https://tis-home.com/masaru-yamaguchi/works/3719>
2. kép forrás: NSZFH
3. kép http://magyarhumor.network.hu/kepek/bea/a_festo
4. kép https://upload.wikimedia.org/wikipedia/ru/a/ab/ESCHER_drawing_hands.jpg
5. kép <https://10.kerulet.ittlakunk.hu/holmi/egeszeseg/harsfa-pszicho-muhely>
6. kép https://www.google.com/search?tbs=simg:CAQSFxp9CxCwJKclGmEKXwgDEifcA88VA90D-ArNfc4VowPQFY-ce15nUKd43iTnaN9035TeRP_1A3zCgaMfa4z37ERV7YR7lvInNwNzsk7hUxDvrWWdn8XgiChpC7KOz2ghv-VYgGcdIMTty6a7iAEDA5Qjq7-CBoKCgglARIE1vJ1XAw,isz:m&sxsrf=ALiCzsYgyb8OU6K1bPChyTczG_J8H0F-k4A:1668497994892&q=talajmeszez%C3%A9s&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiP4Kyy16_7AhX14KQKHcnqDQ8Q2A4oAXoECAQQAww&biw=1920&bih=969&dpr=1#imgrc=65IORPU88QiiWM
7. kép <https://afamily.vn/chinh-phuc-dinh-nui-cao-thu-2-the-gioi-nha-leo-nui-tay-ban-nha-thie-mang-20210118094204255.chn>
8. kép <https://becskeha.blogspot.com/2015/08/>
9. kép <https://hogyantandmeg.hu/rossz-tanulo-a-gyerek-vagy-aranyhal-a-fan/>
10. kép <https://brilliantmindsacademy.com/>
11. kép <https://besmartakademia.hu/product/az-onismeret-es-onbecsules-szerepe-parkapcsolatunkban/>
12. kép <https://24.hu/elet-stilus/2020/07/19/hobby-parkapcsolat-tarskereses/>
13. kép <https://iromuhely.com/dialugus-hibak.html>
14. kép <https://www.napfenyegyogyozpont.hu/a-temperamentumok-titkai-1-resz/>
15. kép <https://www.hogyan-kell.com/articles/melankolikus-kolerikus-szangvinikus-flegmatikus.html>
16. kép <https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-images-info-announcement-shows-information-information-showing-faq-image34213569>
17. kép <https://agraragazat.hu/hir/megsem-egyforma-mint-ket-tojas/>
18. kép saját szerkesztés
19. kép <https://mediterrancafeblog.hu/2016/06/25/hazi-tojaspraktikak-innenonnan/>

Heiter Kitti:
A Székesfehérvári Szakképzési Centrum
pályaorientációs módszertani fejlesztéseinek
bemutatása az elismerések tükrében⁴²

Az alábbi fejezetben a Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályaorientációs módszertani fejlesztéseit szeretnénk bemutatni önöknek. Centrumunk abban a kivételes helyzetben van, hogy több kiváló pályaorientációs szakemberrel rendelkezik többek között pedagógusai személyében, valamint Székesfehérvár önkormányzata is jelentős anyagi és várospolitikai támogatást biztosít a pályaorientáció fejlesztésére nyitott intézmények számára. Ebben a támogató környezetben és szerencsés infrastrukturális helyzetben Centrumunknak módjában állt kidolgozni egy mára eredményessé váló pályaorientációs rendszert.

A „PÁLYÁRA FEL!” tanácsadó és támogató rendszer tehát a Székesfehérvári Szakképzési Centrum által kialakított, iskolafüggetlen pályaorientációs komplex eszköz- és eljárásrendszer, mely már számos szakmai elismerésben részesült. Ezek közül szeretnénk kiemelni a Euroguidance Pályatanácsadói Díjon elért sikereinket, mely szakmai megmérettetésen Centrumunk többször is eredményesnek bizonyult.

Az Euroguidance Pályatanácsadói Díj pályázati lehetőséget kínál a pályaorientációs vagy pályatanácsadói tevékenységet ellátó szakemberek, intézmények számára. A pályázatot a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal szervezetében működő Euroguidance Magyarország Központ hirdeti meg minden második évben. Ilyenkor újra és újra megmozdulnak az ország szakemberei, pedagógusai, oktatói, sőt diákjai is, akik pályamunkáikban egy tetszőleges pályaorientációhoz vagy pályatanácsadáshoz kötődő szolgáltatást, bevált módszert vagy eszközt mutatnak be.

A Székesfehérvári Szakképzési Centrumnak 2018-ban szakmai különdíjat ítéltek meg az „Ez itt a pálya! című pályázatának, mely munka egy pályaorientációs eszközcsomagot rejtett magában. 2020-ban újból szakmai különdíjjal jutalmazták Centrumunk pályamunkáját, mely ez alkalommal a Pályára Fel! könyvsorozatunk harmadik kötetének bemutatását jelentette. 2022-ben pedig harmadik helyezést ért el a Széchenyi István Műszaki Technikum igazgatója, Horváth Lajos által készített Pályaorientációs Adventi naptár a Fiatalok kategóriában.

A díjnyertes pályamunkákon túl pályaorientációs tanácsadó és támogató rendszerünk még számos elemet foglal magába. Ezen fejezetben szeretnénk lehetőséget biztosítani pályaorientációs modellünk elemeinek megismerésére.

A játéktól a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadásig

A sikeres pályaorientációs rendszer létrehozása érdekében elengedhetetlen volt a szemléletváltás. Mára már evidenciaként kezeljük Székesfehérváron, hogy kizárólag a pályaismeret nem elegendő a hatékony és eredményes döntéshez, így mostanra az önismeret alapja és szerves része a döntéshozatalnak. Ennek megfelelően Centrumunkban a pályaorientációt folyamatnak tekintjük, mely során kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a tanulók kerüljenek közép-pontba, akik egyben aktív szerepet kell, hogy vállaljanak a pályaorientáció folyamatában.

⁴² Könyvsorozatunk 2. kötetében már adtunk egy részleges összefoglalót, de az érdeklődéseknek megfelelően áttekintjük fejlesztő munkánk eredményeit, hogy az itt külön bemutatott eszközökkel együtt teljes áttekintést adjunk a módszertani munkánk tartalmáról.

További fontos feladatunk a szemléletformálás, a szülők és pedagógus kollégák figyelmének ráirányítása a téma fontosságára és valódi lényegére. Ennek érdekében a szakszerűen, képzett tanácsadóval folytatott tanácsadás mellett olyan lehetőségeket, eszközöket is ki kell alakítani, melyek szakértő tanácsadó nélkül, akár otthon vagy az iskolákban is alkalmazhatók.

Mindezek tükrében a Székesfehérvári Szakképzési Centrum által kialakított pályaorientációs modellben arra törekszünk, hogy pályaorientáció helyes értelmezést kapjon, eszközrendszere kibővüljön és megfelelően a pályaválasztás előtt állók igényeinek, így a korszerű eszközrendszer a játéktól a szakszerű pályatanácsadást segítő szoftverekig terjed.

A Pályára fel! rendszer nem csak eszközökből áll, de azok alkalmazásának segítése is a része.

forrás: saját ábra

Játékok

A játék az ember alapvető igénye, mely végig kíséri életünket. A játék által az ember képessé válik a valóság tükrözésére, képes lesz hatni az őt övező világra, változtatja, alakítja a valóságot. A játék korosztályokat fog össze, egész családot, baráti kört tud mozgósítani egy nagyon komoly feladatra, ami játékként nem teher. Éppen a játék természetességéből, könnyedségéből fakadóan a pályaorientáció módszertani készletét és kultúráját a játék, mint módszer elterjesztésével is kezdtük fejleszteni. A játékot a pályaorientációs folyamat egyik kiindulópontjának tekintjük.

„A Pályára Fel!” társasjáték

A „A Pályára Fel!” társasjáték önálló eszközként létezik. Van asztali változata és létezik szőnyegként. Az asztali változat kétoldalas gyűrhető, felgöngyölhető. Útmutató füzet tartalmazza a rövid játékszabályt, de ezentúl ismerteti a játék során használatos fogalmakat, kifejezéseket is. A játékhoz nem szükséges ezek tudásszintű ismerete! A játékvezetőtől viszont egy-két órányi előzetes felkészülést igényel.

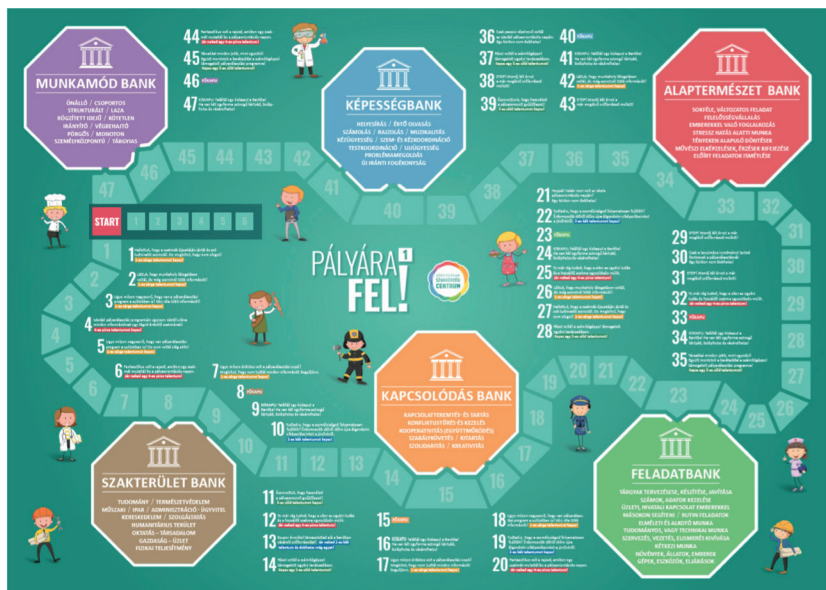
A játék dobókockás, hasonlít a „Gazdálkodj okosan!” játékra, csak hogy itt pályaválasztással kapcsolatos tényezőket, a pályák eredményes gyakorlásához szükséges kompetenciákat lehet megvásárolni. A játékpályán haladva a játékos megismerheti a pályorientációs eseményeket, lehetőségeket. Annak mértékében kap pénzt, hogy a játékmezőhöz tartozó pályorientációs esemény, ahova a dobás alapján megérkezik, milyen aktivitást kíván tőle. A játék eredménye egy rövid portfólió, ami sokoldalúan felhasználható a további pályorientációban. A játékot ismerő szülő betekintést kap tanácsadás tatalmába, témáiba.

A megvásárolt kompetenciák személyiséghez való hiteles viszonyát a szoftvercsomag használata során, az egyéni tanácsadáson lehet hitelesíteni, tehát a játék ösztönöz a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadás igénybevételére. Az eszközök fejlesztését folytatjuk. Azok használatát képzéséssel, konzultációkkal segítjük. Az eszközök átadását, értékesítést általunk tartott felkészítéshez kötjük.

A társasjáték teljes ismertetője elérhető a Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályorientációs honlapján: <https://palyaorientacio.szfszc.hu>

Néhány üzenet a játékot választóknak:

- Ismerd meg játszva a pályorientáció lehetőségeit!
- Gazdálkodj okosan az értékeiddel és a lehetőségeiddel!
- A játék felkészít rá, hogy partner lehess a szakszerű pályorientációban.
- A játék eredménye segít a tanácsadó szoftverekben folytatható munkában.

forrás: <https://palyaorientacio.szfszc.hu/palyaorientacios-eszkozeink/> (letöltve: 2022.09.01.)

Egyéb játékok a Pályára fel!1 kézikönyvben

- Dramatikus játékok
- Vetélkedő jellegű játékok
- Kreativitásfejlesztő játékok
- Felelősségfejlesztő játékok
- Művészeti játékok (Vizuális és ének-zenei játékok)
- Játékok haladóknak

Pályorientációs kiskönyvtár

Annak érdekében, hogy az iskolák jobban megfelelhessenek az elvárásoknak, elindítottunk egy pályorientációs kiskönyvtárat. Ebből eddig három előző kötet jelent meg a negyediket pedig jelenleg is a kezében tartja. A könyvek tematikáját és sorrendjét a támogatás sürgőssége határozta meg. A kötetek a Székesfehérvári Szakképzési Centrum intézményeinek díjtalanok, a Székesfehérvári Tankerületi Központba pedig önkormányzati támogatásból lehet díjtalanul hozzájutni az iskolák számára.

Első kötet: Pályára fel! 1 – Útmutató pedagógusoknak és családoknak

Az első kötetet elsősorban iskolai felhasználásra szánjuk, de éppúgy ajánljuk családoknak is. A könyv minden iskolatípusban használható általános ismereteket, tanácsokat és információkat gyűjt össze, tartalmazza a pályorientáció alapvető ismereteit pedagógusok és szülők számára egyaránt, a témával összefüggő összes fogalom magyarázatával egyetemben. Bizonyos fejezetek szakképzőiskolák számára fontosabb információkat is tartalmaznak, mások fejezetek viszont például a legkisebbek (1-6. évfolyam) pályorientációját segítik.

A kötet az alábbi témákat dolgozza fel:

- A pályorientáció alapfogalmai pedagógusoknak és szülőknek
- Egyéni tanulói portfólió pályorientációhoz
- Pályaismereti gyűjtőlap, ami egy kiszemelt, vagy tanácsolt pálya módszeres megismerését segítheti
- Útmutató, forgatókönyv az iskolai pályorientációs nap megszervezéséhez
- Felkészítő iskolán kívüli pályorientációs kampányeseményekre, munkahely látogatásokra
- Az egyéni pályatanácsadást segítő szoftverek összefoglaló bemutatása
- A játék szerepe a pályorientációban, drámapedagógiai eszközök
- Játékgyűjtemény (32 játék), mely tárgyi eszközöket nem igénylő játékokat tartalmaz. Ezek bármilyen iskolai, baráti közösségi eseményen, családi körben játszhatók.
- A már korábban ismertetett Pályára fel! társasjáték bemutatása

forrás: <https://palyaorientacio.szfszc.hu/palyaorientacios-eszkozeink/> (letöltve: 2022.09.01.)

A Pályára fel!1 kötet tartalma és bevezetője a Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályao-
rientációs honlapján is elérhető: <https://palyaorientacio.szfszc.hu>

Második kötet: Pályára fel! 2 – Programcsomag számítógéppel támogatott egyéni pá- lyatanácsadáshoz

A második kötet egy módszertani útmutató, mely a pályao-
rientáció lehetőségeinek kiterjesztésének lehetőségét
kínálja. A kötet a számítógéppel támogatott egyéni ta-
nácsadáshoz kapcsolódó programcsomag részét képezi.
Feltáró és pályakereső programok ismertetését is tartal-
mazza. A feltáró programok a „Az első döntés előtt (7-8.
évfolyam, KPF)”, „Akkor mi legyek? (POT)”, „Én és munka
(HT)”, „Rangsoroló”. A pályakereső programok: „Melyik az
én pályám? (NPF)”, „Fogalomtár (NPF)”, „Rangsoroló”.

A kötet az alábbi témákat dolgozza fel:

- A közismereti tárgyak tanítása és a pályao-
rientáció Jó gyakorlatok az 1-13. évfolyamok számára
- A pályaszocializáció szerepe és lehetőségei a
szakképzésben
- A lemorzsolódás és a pályao-
rientáció összefü-
gése
- Életviteli, pályaszocializációs és társadalmi sze-
repérdeklődés teszt
- A Pályára fel! szoftvercsomag bemutatása példákkal

A Pályára fel!2 kötet első része elérhető a Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályao-
rientációs honlapján: <https://palyaorientacio.szfszc.hu>

forrás: [https://palyaorientacio.szfszc.hu/
palyaorientacios-eszkozeink/](https://palyaorientacio.szfszc.hu/palyaorientacios-eszkozeink/) (letöltve:
2022.09.01.)

forrás: [https://palyaorientacio.szfszc.hu/
palyaorientacios-eszkozeink/](https://palyaorientacio.szfszc.hu/palyaorientacios-eszkozeink/) (letöltve:
2022.09.01.)

Harmadik kötet: Pályára fel!3 – Versen, mondókák pályákról az 1-6. évfolyam számára, egyéni és cso- portos használatra. Egyéb vidámságok iskolai pá- lyao- rientációs napokra kortárs rajzokkal

A harmadik kötet az egészen kicsiket célozza meg játé-
kosságával és a fiatal diákok bevonásával. A kiadvány
egy pályaismereti verseskötet, melyben pályákhoz
kapcsolódó mondókák és versek találhatóak 1-6. évfoly-
amos diákok számára. A kiadvány különlegessége,
hogy közösségi összefogással készült, a versekhez az
illusztrációkat a célközönséget is képező kortárs kis
diákok készítették, tehát már maga a fejlesztőmunka
is pályao-
rientációs jellegű tevékenység volt. Fontos,
hogy ezen mondókák és ábrázolások már a megújult
szakmajegyzék alapján készültek, így valóban napra-
készek és az új szakképzési struktúrához illeszkednek.

A kötet mintegy 150 illusztrált gyerekverset, mondókát
tartalmaz a foglalkozásokról ezen felül további továb-
bá játékos és énekes vidámságokat is találhatunk a
könyvben, melyet jó szívvel ajánlunk iskolai pályao-
rientációs napokra vagy családi programokra.

„Szobát festek, tapétázok,
olyan szép lesz, mint az álom,
Kezem nyomán minden ragyog,
hiszen én is művész vagyok.”

forrás: [https://palyaorientacio.szfszc.
hu/wp-content/uploads/2021/02/pa-
lyara_fel3_a5-impreszum-n%C3%A9l-
k%C3%BCI-k%C3%A9sz.pdf](https://palyaorientacio.szfszc.hu/wp-content/uploads/2021/02/palyara_fel3_a5-impreszum-n%C3%A9l-k%C3%BCI-k%C3%A9sz.pdf) (letöltve:
2022.09.01.)

A Pályára fel!3 kötet teljes tartalma elérhető a Szé-
kesfehérvári Szakképzési Centrum pályao-
rientációs honlapján: <https://palyaorientacio.szfszc.hu>

SZOFTVERCSOMAG - A számítógéppel támogatott egyéni tanácsadás eszközei

Röviden szeretnénk ismertetni két programcsomagunkat, a Feltáró és Pályakereső Programok
csomagját. Az előbbi négy, utóbbi három elemből tevődik össze. Az első csomag fejlesztésére
és bevezetésére 2015-2017. között került sor, ezt követően nem állt meg a munka és az elsőhöz
hasonlóan a második programcsomag is elkészült 2019-re.

Feltáró programcsomag

Az első döntés előtt (KPF)

7-8. évfolyamosoknak készült tájékozó program, mely-
nek célja a tanuló érdeklődésének megfelelő pályakör,
szakterület feltárása. A tevékenységekhez való viszonyt
tárja fel és ez alapján rangsorolja az egyes pályaköröket.
Nem konkrét foglalkozást ajánl, hanem rokonszámák
csoportját, más szóval foglalkozási ágazatot. Nem igény-
yel előzetes pályaismeretet. A pályaválasztási érettség
megszerzése előtt is használható.

A KPF program a tanácsadáshoz kötött program. El-
érhető minden iskola számára, amelyikben van pályao-
rientáció szakos tanár, vagy olyan pedagógus, akit a
programfejlesztő és programtulajdonos Székesfehé-
rvári Szakképzési Centrum felkészített a program hasz-
náltára.

Akkor mi legyek? (POT)

Az „Akkor mi legyek?” POT csomag egy személyiség-
központú előkészítő programfüzér, mely eredetileg a

FELTÁRÓ PROGRAMOK

- ❓ Az első döntés előtt
(7-8. évfolyam, KPF)
- 👉 Akkor mi legyek?
(POT)
- 👉 Én és munka
(HT)
- ☰ Rangsoroló

forrás: [https://palyaorientacio.szfszc.hu/
wp-content/uploads/2020/11/palyara_
fel2_a5_fc38Czet20utolsC3B320C3A1t-
nC3A9zC3A9s20okt5B01-175D.pdf](https://palyaorientacio.szfszc.hu/wp-content/uploads/2020/11/palyara_fel2_a5_fc38Czet20utolsC3B320C3A1t-nC3A9zC3A9s20okt5B01-175D.pdf)
(letöltve: 2022.09.01.)

CHC (Choices) program használatának megalapozására készült. Túlsúlyban vannak benne az önismereti elemek, de a pályae érdeklődést is vizsgálja. Alkalmazását segédlet támogatja, minden eleménél biztosítva van az objektivitás.

Az egyes modulok címei:

- Önismereti kérdőív 1. (általános jótulajdonság teszt)
- Önismereti kérdőív 2. (kompetencia elvű)
- Temperamentum teszt (munkamódokra irányuló)
- Temperamentum 2. (a feladatjelleg és a vérme rséklet összefüggéseire irányul)
- Szerepérdeklődés teszt 1. (hat faktoros)
- Szerepérdeklődés teszt 2. (öt faktoros)
- Pályae érdeklődés (10 pályakör személyiségspecifikus rangsorát adja)
- 8. eleme egy 27 jótulajdonságpárt használó teszt a szociális és személyes kompetenciák alapjainak megismerésére. (Aktivitás, Optimizmus, Kitartás, Önbizalom, Érettség, Fegyelmeztetés, Megbízhatóság, Együttműködés, Szociabilitás témákra vonatkozó, csak köznyelvi fogalmakkal dolgozó program)

Hogyan tovább (HT) – Én és munka

A HT egy munkaközpontú programegység, melyben a munka világa a meghatározó, de további önismereti elemeket is tartalmaz. Ez a programcsokor hét további részből áll, melyhez segédlet áll rendelkezésre. A programcsomag használata során nem szükséges minden elem igénybevétele. A segédletek ajánlásai az életkornak és a tanulmányi évfolyamnak megfelelő alkalmazást tesznek lehetővé.

A programcsomag részei:

- Tevékenység alapú érdeklődés (FEOR követő rendszerben, a foglalkozások számával arányosan, nagy kiterjedésű. A POT rendszert kiegészítő kérde zési módokat is alkalmaz.)
- Tevékenység alapú érdeklődés teszt, előzetes szűkítéssel (Eleve kizárhatók a határozottan elutasított pályakörök.)
- Munkakörnyezethez való viszony vizsgálata
- Munkaterületek (A tevékenység alapú érdeklődés és a társadalmi szerepérdeklődés összesítő mérése, kontroll szerepe is van)
- Temperamentum teszt (Munka-, és műveletcentrikus, a POT általános szemléletű temperamentum tesztjének kiterjesztése)
- Temperamentum direkt teszt (Rangsoroló eszköz, kontroll funkciója is van)
- Tantárgyi érdeklődés teszt (Nem eredményességet vizsgál, hanem viszonyt)

Pályakereső programcsomag

Melyik az én pályám? (NPF)

Az NPF egy számítógéppel támogatott pályatanácsadó program, ami 16 éves kortól használható. A program célja a személyiségjegyek és a pályajellemzők objektív egyeztetése, személyiségnek legmegfelelőbb foglalkozás kiválasztása, és a választás rövid indoklása, a döntéselőkészítés segítése és pályaa jánlat készítése.

A program mintegy 450 foglalkozás jellemzőit tárolja ugyanabban a leíró rendszerben, amiben a személyiség jellemzők feltárása történt. A programba jellemző csoportonként vi-

hetjük be a személyes jellemzőinket. A rendszer minden egyes bevitel után egyenként összehasonlítja az éppen beírt személyes jellemzőket az összes foglalkozás azonos témába tartozó elvárásaival, jellemzőivel. A program használata során nincs lehetőség tanácsadói befolyásra, nem érvényesülhet irányítottság valamely pályaterület felé. Mire a témák végére érünk, a program rangsorba állítja az összes foglalkozást, aszerint, hogy mely jellemzőcsoportban (témában) egyeznek a személyes jellemzők a pálya elvárásaival.

A szoftvercsomagokról részletes tájékoztatást a Pályára fel!2 kötetben találhatnak, melynek egy része elérhető a Székesfehérvári Szakképzési Centrum pályae orientációs honlapján: <https://palyaorientacio.szfszc.hu>

PÁLYAKERESŐ PROGRAMOK

Melyik az én pályám?
(NPF)

Fogalomtár
(NPF)

Rangsoroló

forrás: https://palyaorientacio.szfszc.hu/wp-content/uploads/2020/11/palya-ra_fel2_a5_fc3BCzet20utolsC3B320C3A1tn-C3A9zC3A9s20okt5B01-175D.pdf (letöltve: 2022.09.01.)

Mits Péter:
Dalok és zenés mondókák a pályáorientációról
Fűrész István és Kulcsár Szilvia szövegeire

PÁLYÁRA FEL! sorozatunk 3. kötetében a pályaválasztás fontosságát bemutató és a pályák megismerésére buzdító verseket és mondókákat adtunk közre. A szövegek egy részéhez, amelyek azonos dallamra énekelhetők, Mits Péter zenét komponált. A kottát eredeti kéziratban tesszük közzé. A kotta folytatásaként a szerző kézírással kiírta a szövegeket, de ezek néhány helyen nehezen olvashatók. Ezért a szövegeket külön is közreadjuk. A jelzett, gyermekrajzokkal illusztrált könyvet igyekszünk a környék minden iskolájának és óvodájának eljuttatni. (A szerkesztő)

A kottakép

Mits Péter

A dalszövegek:

Pályára fel, de mikor és hova?

Korai még eldöntennem, mi leszek majd egyszer,
azt sem tudom mi fán terem nyomdagép, vagy vegyszer.

Mégis tudom, ha nagy leszek, szeretem a szakmám,
én választom, nem engedem, hogy kezembe adják.

Lesz majd, aki segít nekem, választani egyet,
előbb, utóbb felfedezem, miben lelem kedvem.

Megfigyelem jól magamat, miben vagyok ügyes,
a világot, hova halad, nyitva szemem, fülem.

Drága gyümölcs a jó döntés, nyolc-tíz évig érik,
azt figyelem mi a dörgés, és követem végig.

Mások gyakran elképzelik, mi legyen belőlem,
azt, hogy mik az igényeim, nem kérdezik tőlem.

Segítséget attól várok, aki hozzáértő.
Ajánlásra sok a bátor, de ki a szakértő?

A foglalkozásokról

Reggel óvó néni leszek, ebéd után cukrász.
Hozzám jön az összes gyerek, ellepik az utcát.

Ha nagy leszek, gazdag leszek, ékszerész meg vésnök.
Ezer lesz a fizetésem, millió vagy még több!

Anyukám mondta, pék legyek, kiflit süssek görbét.
Tisztelnék majd az emberek, hozzám jár a környék.

Okos ember a gyógyszerész, amit kever áldás.
Precíz ő is, mint a sebész, minden beteg hálás.

Ki az igaz, és ki hamis, bűnös-e a vádlott?
Bíró tudhatja azt csakis, vétlen, avagy ártott.

Halász leszek majd meglátod, szeretem a tavat.
Én leszek a vízi pásztor, ki hálóval arat.

Éles késsel vág a hentes, úgy lesz szép a szelet.
A vevőkhöz mindig kedves, ujján nem ejt sebet.

Fodrász leszek, fejek ura, fényes lesz az ollóm.
A frizurád nem lesz fura, megcsinálok olcsón.

Én vagyok a daru ura, megbízható ember.
Fentről minden olyan fura, pici az úthenger.

Mitől lesz szép szobabelső akármelyik házban?
Tudja azt a szobafestő, rábízhatod bátran.

Kövér kifli, pufók zsemle, péknek lenni nagy szerencse.
Kemencében sül a kenyér, büszke lehet a péklegény.

Cipő, táska vagy pénztárca, bőrszíjon csüng bőrből ékszer.
Neked öröm, más meg látja, választásod nem volt kényszer.

Horgászcsónak, kis vitorlás, nálam minden készül.
Legyen akár háromtonnás, kész lesz az is végül.

Kifaragom, felhúrozom, felhangolom készre,
adok hozzá remek tokot, úgy adom majd kézbe.

Van éttermen, vendégszobám, megpihenhetsz nálam.
Felfrissülhetsz utad során, kényelmes a házam.

Hogyha elmész messze földre, minden ismeretlen.
Segítünk mi, így jutsz többre ott a rengetegben.

Járműülés, szék vagy fotel? Megcsinálok bármit.
Otthonos lesz lakás, hotel, jól mutat a kárpit.

Impresszum

Felelős kiadó: Heiter Szabolcs

Kiadó: Privil Oktatási és Szolgáltató Kft.

Nyomdai munkálatok: Attraktív Reklámügynökség és Nyomdaipari EC.

Nyelvi lektor: Keczné Szalai Éva

Címlapfotó: <https://www.lucaedu.com/orientacion-vocacional/>

ISBN 978-615-00-3594-9

PÁLYÁRA ⁴
FEL!